

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

**Struktura knižního trhu USA se zřetelem k rozdílům oproti
českému knižnímu trhu**

**The structure of the US book market with regard to the differences
compared to the Czech book market**

Bakalářská práce

Eliška Marková

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích
prostředích

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Pořízková, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne:

Vlastnoruční podpis:

Obsah

Úvod.....	7
1 Vývoj knižního trhu USA	10
1.1 Počátek knihtisku.....	10
1.2 18. století	12
1.3 19. století	14
1.4 20. století	17
2 Současný knižní trh USA	19
2.1 Nakladatelé	19
2.1.1 Penguin Random House	20
2.1.2 Hachette Book Group.....	23
2.1.3 HarperCollins.....	24
2.1.4 Macmillan Publishers.....	25
2.1.5 Simon & Schuster	25
2.2 Knižní distribuce a velkoobchod	27
2.3 Knižní maloobchod	32
2.3.1 Nezávislá knihkupectví	34
2.3.2 Barnes & Noble.....	35
2.3.3 Half Price Books	36
2.4 Státní regulace a podpora.....	37
2.4.1 Státní granty a dotace.....	37
2.4.2 Literární ceny.....	38
2.4.3 Regulace a cenzura	39
2.5 Ekonomická specifika	43
2.5.1 DPH.....	44
2.5.2 Autorský honorář	45
2.5.3 ISBN.....	46
2.6 Knihovny.....	46
2.6.1 Knihovny v USA	46
2.6.2 Povinné výtisky	51
2.7 Festivaly a veletrhy	52
2.8 Tituly	54
2.9 Počet nových titulů.....	54
2.10 Překladová literatura.....	56
2.11 Autoři	58
2.11.1 Ochrana práv.....	58

2.11.2	Agenturní zastoupení	60
2.12	Marketing	61
2.12.1	Televizní pořady	61
2.12.2	Knížně propagační periodika	62
2.12.3	Digitální platformy	63
2.12.4	Sociální sítě.....	63
2.13	Profesní organizace	64
2.14	Digitální literatura	65
3	Závěr.....	70
4	Zdroje	77

Úvod

Spojené státy americké představují jeden z největších a nejkomplexnějších knižních trhů na světě. Jeho vývoj a současná podoba je formována dlouhým a ve srovnání s evropskými zeměmi výrazně pozdějším vývojem knihtisku. Trh byl zpočátku byl pod výrazným vlivem evropských trhů, avšak postupně se začal výrazně lišit, a to zejména v důsledku zejména v specifických sociálních, ekonomických a kulturních podmínek. Zatímco evropské knižní trhy, včetně českého, byly často formovány dlouhou historickou tradicí a silnými kulturními institucemi, americký trh se vyvíjel v dynamickém prostředí nové země s rostoucí populací a odlišnými ekonomickými podmínkami a potřebami. Také ekonomické podmínky a legislativní rámec, který vydavatelskou činnost ovlivňuje.

Práce si klade za cíl přiblížit české akademické veřejnosti vývoj amerického knižního trhu, zmapovat jeho současný stav a kde to bude možné, porovnat jej s českým knižním trhem, který má rovněž bohatou tradici, ale funguje v odlišných kulturních a ekonomických podmínkách. Cílem práce ovšem není americký knižní trh s trhem českým zcela porovnat, to by vzhledem ke komplexnosti takové komparace a rozsahu bakalářské nebylo zcela možné. Na relevantních místech práce ale budou důležité rozdíly mezi oběma trhy zdůrazněny.

Práce je rozdělena do dvou částí; část první bude věnována stručnému vývoji knižního trhu, půjde převážně o zachycení nejdůležitějších historických milníků, a to od 17. století, kdy byl do USA přivezen první tiskařský stroj z evropského kontinentu, až do období konce 20. století, které je významné nástupem nových technologií a taktéž zesílením monopolizace trhu na poli nakladatelském, distribučním i knihkupeckém, tedy i vznikem knižních řetězců.

Druhá část práce je zaměřena na klíčové segmenty trhu, jako jsou nakladatelé, distribuce, státní regulace a podpora, ekonomická specifika, knihovny, literární festivaly a veletrhy, počet nových titulů, autoři a jejich práva, marketing a digitální literatura, a to s důrazem na posledních uplynulých deset let. Mimo současného stavu těchto segmentů, bude na relevantních místech také sledován jejich vývoj segmentů od počátku 21. století.

Bakalářská práce bude vycházet z dostupných statistik, databází vládních i nevládních organizací, článků o trhu, literatury a odbor

1 Vývoj knižního trhu USA

1.1 Počátek knihtisku

V 17. století bylo vydání knih na území dnešních Spojených států stále na samém počátku. Zatímco první kniha vytištěná na evropském kontinentu, *Gutenbergova bible*, byla vydána v letech 1454–1455, v britské Americe vyšla první kniha téměř o dvě století pozděj; roku 1640. Organizátorem tisku a převezení tiskařského stroje z Evropy byl reverend Joseph Glover z Cambridge, který však během plavby na nový kontinent zemřel, a tiskařský stroj tak v americké Cambridge instalovala jeho žena společně se začínajícím tiskařem Stephenem Dayem. Daye (psaný též jako Day).¹ První knihou vytištěnou v Severní Americe se stala kniha žalmů *The Whole Booke of Psalmes Faithfully Translated into English Metre* (známá také jako *Bay Psalm Book*),² během následujících desetiletí byla mnohokrát přetištěna a stala se jednou z nejpoužívanějších knih puritánského hnutí. Dayovým následovníkem se stal Samuel Green, který Dayovu tiskárnu také převzal.³ Green je společně s Marmadukem Johnsonem spjat s vydáním Indiánské bible (*Indian Bible*, 1663) – vůbec nejstarší americké Bible, již do nářečí domorodých Moheganů přeložil puritánský misionář John Eliot.⁴

Zpočátku byla tiskařským centrem pouze Cambridge, roku 1674 však Marmaduke Johnson získal povolení tisknout i v Bostonu, zemřel ale ještě dříve, než se tiskařství v Bostonu začal věnovat. Prvním licencovaným bostonským tiskařem se stal o tři roky později John Foster, a tím byl Cambridgeský tiskařský monopol zrušen.⁵ Po Fosterově smrti roku 1681 se jeho podniku ujal Samuel Sewall, následně tiskařský lis spravoval Bartholomew Green, syn Samuela Greena a vydavatel *Boston News-Letter* (1704–1707, 1711–1732), prvního amerického kontinuálně vydávaného týdeníku.⁶

¹ TEBBEL, John William. Online. In: *Between covers: The rise and transformation of book publishing in America*. New York: Oxford University Press, 1987, s. 5. ISBN 0-19-504-189-5. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/betweencoversris00tebb/page/n12/mode/1up>. [cit. 2024-06-25].

² Tamtéž s. 6.

³ THOMAS, Isaiah. *The History of Printing in America: With a Biography of Printers, and an Account of Newspapers. To which is Prefixed a Concise View of the Discovery and Progress of the Art in Other Parts of the World. In Two Volume*. Online. Worcester: From the press of Isaiah Thomas, Jun., 1810, s. 46. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/historyprinting00thomgoog/page/46/mode/2up>. [cit. 2024-06-25].

⁴ Tamtéž s. 69.

⁵ RUBIN, Joan Shelley a CASPER, Scott E. *The History of the Book in America*. Online. In: *The book: a global history*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 684. ISBN 978-0-19-967941-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/bookglobalhistor0000unse/page/680/mode/2up?q=marmaduke>. [cit. 2024-06-25].

⁶ THOMAS, Isaiah. Online. In: *The History of Printing in America: With a Biography of Printers, and an Account of Newspapers. To which is Prefixed a Concise View of the Discovery and Progress of the Art in Other Parts of the World. In Two Volume*. Worcester: From the press of Isaiah Thomas, Jun., 1810, s. 84-87. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/historyprinting00thomgoog/page/46/mode/2up>. [cit. 2024-06-25].

Prvním významným tiskařem mimo Massachusetts se stal William Bradford, který knihtisk přinesl do Filadelfie. Roku 1690 byl také jedním ze zakladatelů papírny v Americe. Bradford se ale následně kvůli tisku děl bez licence dostal do několika konfliktů s úřady, a tak se na pozvání guvernéra New Yorku Benjaminu Fletchera přesunul do New Yorku, kde byl od roku 1693 tamním oficiálním tiskařem, nahrazen byl až v roce 1699 příchodem Reyniera Jansena. Po jeho odchodu nebyla tiskárna ve Filadelfii obnovena až do roku 1713, kdy Andrew Bradford, syn Williama Bradforda, ve městě tisk opět obnovil.⁷

Ke konci 80. let 17. století působilo v Bostonu pět tiskařských mistrů, a to Samuel Green mladší, jeho bratr Bartholomew, Richard Pierce a dva angličtí tiskaři Allen a Harris. Byl ovšem nedostatek tiskařských strojů a tiskařských zakázek bylo také poskromnu. Samuel Green mladší zemřel v roce 1690, Richard Pierce v roce následujícím. Cambridge Press ukončil provoz v roce 1692 a Benjamin Harris se roku 1694 vrátil do Londýna. John Allen a Bartholomew Green se stali obchodními partnery a jejich tiskárna tak až do roku 1700 zůstala jedinou tiskárnou v Massachusetts. V roce 1698 existovaly ve Spojených státech pouze dvě tiskárny; jejich v Bostonu a Bradfordova v New Yorku. Ačkoli byl tisk na konci 17. století stabilní, jeho produkce stále nebyla mohutná.⁸

Prodej knih probíhal v průběhu 17. století hned několika způsoby – předplatným, samotným tiskařem, podomními obchodníky či knihkupci. Prvním známým knihkupcem v koloniální Americe byl podle dostupných informací Hezekiah Usher z Bostonu, Massachusetts, který ve svém obchodě se smíšeným zbožím prodával knihy od roku 1647, tyto knihy také sám vydával.⁹ Knihkupectví hrála důležitou roli při vytváření trhu pro nové autory a nové žánry literatury. Průmysl byl malý, z velké části se omezoval na Novou Anglie, avšak tiskaři, knihkupci i čtenáři položili základy vydavatelské kultury. Průmysl ovládly především náboženské texty, ale začaly se objevovat i žánry nové. Začaly se produkovat například almanachy; jednalo se o každoroční publikace, obsahující kalendáře, předpovědi počasí, astrologické předpovědi či praktické rady

⁷ TEBBEL, John William. Online. In: *A history of book publishing in the United States / Vol. I, The creation of an industry, 1630-1865*. New York: R. R. Bowker, 1972, s. 36-50. ISBN 0-8352-0489-8. Dostupné z: Internet Archive, <https://archive.org/details/historyofbookpub0001unse/page/46/mode/2up?view=theater>. [cit. 2024-06-27].

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž s. 24-25.

týkající se zemědělství, medicíny apod.¹⁰ Založení prvních tiskařství a knihkupectví mimo kolonii Massachusetts vedlo k postupné decentralizaci průmyslu a rozšíření trhu.

Vlády amerických kolonií v 17. století neprojevovaly přílišné nadšení pro tisk. Tento nedostatek oficiálního zájmu o podporu nebo povolení tisku není nijak překvapivý. Tisk v Anglii od konce 16. století až do roku 1695, kdy pozbyl platnosti zákon o licencích, přísně kontrolován. Tisk byl navíc omezen na Londýn, York a dvě univerzitní města Oxford a Cambridge. Regulován byl také počet tiskařů a velikost jejich obchodů. Úřady tiskařství nedůvěřovaly a považovaly jej za zdroj pobuřujících pomluv. Sir William Berkeley, královský guvernér Virginie v roce 1671, se vyjádřil velmi jasně: "Děkuji Bohu," napsal, "že nemáme svobodné školy ani tisk a doufám, že je nebudeme mít ani za těch sto let; neboť učení přineslo do světa neposlušnost, kacířství a sekty a tisk je prozradil... Bůh nás chraň před obojím." " Za těchto okolností si většina kolonií a měst založit vlastní tiskařství odmítala, pokud o ně ovšem nestála samotná vláda."¹¹

1.2 18. století

Filadelfie byla na počátku 18. století druhým nejvýznamnějším americkým tiskařským městem, a to poté, co v roce 1713 Andrew Bradford, syn Williama Bradforda, natrvalo obnovil ve městě tisk. Do jeho produkce patřily právnícké knihy, almanachy a náboženské publikace. Bradfordovým konkurentem se stal londýnský emigrant Samuel Keimer zaměstnávající mladého tiskaře Benjamina Franklina. Právě Franklin se v průběhu století etabloval jako jeden z nejúspěšnějších. Po krátkém partnerství s Hugh Meredithem Franklin roku 1729 svou činnost rozšířil a stal se majitelem a vydavatelem novin *Pensylvania Gazette*, považovaných za nejúspěšnější koloniální noviny, do kterých pod pseudonymy také velkou částí obsahu přispíval. Kromě novin produkoval také vládní brožury, knihy a almanachy, zde lze jako příklad uvést jeho *Almanach chudého Richarda* (*Poor Richard's Almanack*, 1732–1764), který se skládal ze sbírky náboženských a morálních výroků, praktických rad apod. Almanach se stal jednou z nejpopulárnějších publikací své doby.¹²

Společně s rostoucí knižní poptávkou kolonií v průběhu 18. století rostl také transatlantický knižní obchod. V období pol. 17. století – začátek 19. století byla většina knih do severní

¹⁰ Tamtéž s. 34-38

¹¹ RUBIN, Joan Shelley a CASPER, Scott E. Online. In: *The book: a global history*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 684. ISBN 978-0-19-967941-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/bookglobalhistor000unse/page/680/mode/2up?q=marmaduke>. [cit. 2024-06-25].

¹² Tamtéž s. 684-686

Ameriky importována z Anglie, avšak k rozšiřujícímu se knižnímu trhu přispěly i další evropské země, převážně tedy ty s koloniálními ambicemi – Španělsko, Portugalsko, Francie, Nizozemsko. Američtí vydavatelé knihy z Evropy nejen dováželi, ale také je do ní vyváželi, jednalo se ovšem o mnohem menší část obchodu. Transatlantický obchod sehrál v rozvoji knižního trhu USA zásadní roli; umožnil americkým čtenářům přístup k širší škále knih, pomohl také podpořit gramotnost a šíření znalostí. Současně byl podstatný pro šíření politických myšlenek a revoluční propagandy během americké revoluce. Mnoho děl, která pomohla utvářet americké politické myšlení, byla importována z Evropy, jedná se například o díla Johna Locka, Charlese Louise Montesquieue a Thomase Painea.¹³

Transatlantický obchod ovšem neprobíhal zcela bez problémů, například z důvodu velké vzdálenosti mezi kontinenty velice často docházelo ke zpožděným zásilkám či platbám. Vztahy mezi americkými a anglickými obchodníky byly ale napjaté i z jiných důvodů, a to například proto, že Angličané do kolonií často zasílali knihy, které byly na anglickém trhu neprodejně, nebo takové, které si koloniální obchodníci vůbec neobjednali. Londýnští obchodníci navíc americkým knihkupcům obvykle neposkytovali stejné úvěrové podmínky jako těm anglickým.¹⁴

Obchod byl během americké revoluce přerušen britským úřady, které se pokusily omezit tok politických materiálů do kolonií. Američtí tiskaři a vydavatelé se následně tuto mezeru na trhu snažili zaplnit, což vedlo k nárůstu domácích nakladatelství. Po revoluci se transatlantický knižní obchod opět obnovil, a přestože hrál i nadále důležitou roli v rozvoji trhu, američtí nakladatelé začali prosazovat svou nezávislost a propagovat americkou literaturu. Konec války a nově získaná nezávislost přinesla tiskařům také osvobození od zákazů vydávání biblí; během britské nadvlády byl tisk v Severní Americe zakázán, směly se tisknout pouze v oficiálních tiskárnách schválených králem, tedy v Anglii. 21. ledna 1781 požádal Robert Aitken, tiskař a vydavatel, Kongres Spojených států o povolení a případné financování tisku kompletní *Bible krále Jakuba* (*King James Version*) v anglickém jazyce a dne 10. září 1782 povolení obdržel. V následujících letech bylo toto zasedání často posměšně označováno jako „Biblický kongres“.

¹³ RAVEN, James. Part three. The importation of books in the eighteenth century. Online. In: *The Colonial book in the Atlantic world*. North Carolina: University of North Carolina Press, 2007, s. 183-197. ISBN 978-0-8078-3404-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/colonialbookinat0001unse/page/183/mode/1up>. [cit. 2024-06-27].

¹⁴ RUBIN, Joan Shelley a CASPER, Scott E. Online. In: *The book: a global history*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 686. ISBN 978-0-19-967941-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/bookglobalhistor0000unse/page/680/mode/2up?q=marmaduke>. [cit. 2024-06-25].

Roku 1782 tak tiskař vyrobil první Bibli v angličtině vytištěnou v Americe. Bible Roberta Aitkena je známá jako „Bible americké revoluce“ a zůstává nejvzácnější a nejcennější z raných amerických anglických Biblí.¹⁵

Z generace tiskařů formující se během Americké revoluce (1775–1783), se za jednu z nejvýznamnějších osob považuje Isaiah Thomas, zakladatel *Massachusetts Spy* (roku 1770), prvních amerických novin zaměřených na čtenáře střední třídy. Titul hlavního a nejúspěšnějšího tiskaře, nakladatele a knihkupce získal po Americké válce za nezávislost, kdy se stal majitelem více než dvaceti bostonských knihkupectví. Vydával knihy pro děti i dospělé, je považován za prvního amerického vydavatele dětské literatury. Dále byl vydavatelem almanachů, novin, časopisů, biblí a většiny školních učebnic v tehdejších Spojených státech. Roku 1812 založil Americkou antikvářskou společnost.¹⁶

1.3 19. století

Před rokem 1820 byly v Americe všechny knihy, časopisy a další tištěné materiály typicky vyráběny a prodávány lokálně jednotlivými tiskárnami, vazači a knihkupci, kteří všichni pracovali samostatně a nezávisle. Kvůli obtížným přepravním podmínkám, finanční nestabilitě nového státu a mechanickým omezením bylo vydávání knih spíše obtížnou a nepříliš rentabilní záležitostí, avšak vynalezení nových technologií – stereotypizace (1813), parního lisu (1833), pokročilých řezacích a vázacích materiálů a stojů, vedlo společně se zlepšením dopravy, kterým bylo například otevření Erijského kanálu (1825), k postupnému vzniku podniků podobajících se profesionálnímu vydavatelství, jak jej známe dnes, tzn. k tisku, vazačství, distribuci knih a prodeji knih docházelo v rámci jednoho podniku.¹⁷

Mezi nakladatele započínající svou činnost v období 1820–1870 se řadí jména jako Harper, Putnam či Little, Brown, jejichž nakladatelské podniky jsou aktivní i v současnosti. Právě těmto významným osobnostem je přikládána nejen zásluha na utváření americké národní literatury, ale také literárního vkusu velké části světa. Největšími vydavatelskými městy byly i nadále

¹⁵ TEBBEL, John William. Online. In: *A history of book publishing in the United States / Vol. I, The creation of an industry, 1630-1865*. New York: R. R. Bowker, 1972, s. 182. ISBN 0-8352-0489-8. Dostupné z: Internet Archive, <https://archive.org/details/historyofbookpub0001unse/page/46/mode/2up?view=theater>. [cit. 2024-06-27].

¹⁶ TEBBEL, John William. Online. In: *Between covers: The rise and transformation of book publishing in America*. New York: Oxford University Press, 1987, s. 6-11. ISBN 0-19-504-189-5. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/betweencoversris00tebb/page/n12/mode/1up>. [cit. 2024-06-25].

¹⁷ TUCKER, David H. a URWIN, George. *The flourishing book trade: 1550–1800: The 19th century*. Online. In: Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/publishing/Spread-of-education-and-literacy>. [cit. 2024-06-27].

Filadelfie, Boston a New York. Počátkem 19. století byla díky blízkosti hlavních lodních tras největším vydavatelským městem Filadelfie, avšak díky nárůstu populace, rostoucí koncentraci podniků na Manhattanu a dopravnímu spojení přes řeku Hudson a Erijský kanál se stal New York již v polovině 19. století centrem amerického knižního trhu.¹⁸

V průběhu 19. století se produkce knižního trhu USA skládala primárně z dotisků již známých děl, nakladatelé se tak vyhýbali potencionálnímu finančnímu risku spojenému s vydáváním knih neznámých autorů. Vztahy mezi autory a vydavateli byly v této době často velmi napjaté, a to nejen na americké půdě, ale i mezi kontinenty. Ve snaze profitovat z domácího publika dychtícího po nejznámější a také nejnovější zahraniční beletrii totiž docházelo k pirátství. Ve Spojených státech sice existoval zákon o autorských právech, který chránil americké autory před neoprávněnou reprodukcí na území USA (po dobu stanovenou dle tehdejších zákonů o autorských právech), nechránil však jejich autorská práva v jiných zemích. Neexistence mezinárodního zákona o autorských právech současně znamenala, že ani britští spisovatelé nemohli svá autorská práva aplikovat na americkém knižním trhu. Je důležité také podotknout, že většina americké produkce byla již od počátku knihtisku založena na patisku evropské produkce. Došlo tedy k vyvinutí tzv. zdvořilosti obchodu (*courtesy to the trade*), která v praxi znamenala, že ostatní podniky ustoupily tomu, kdo jako první přetiskl zahraniční dílo ve Spojených státech; jako jediný mohl dané dílo tisknout. Jednalo se však pouze o neformální praxi, od které se vydavatelé začali postupně odklánět.¹⁹ Zisky z dotisků populárních děl, zejména například sira Waltera Scotta či Charlese Dickense, se totiž brzy ukázaly být neodolatelné a konkurence začala vydávat své vlastní edice populární importované literatury. Započala soutěž o to, kdo získá první kopii dovezeného zahraničního díla a následně vyprodukuje jeho první americké vydání, například vydavatelé čekající na nové britské knihy v předstihu na přístavištích byli schopni americké vydání vyprodukovat téměř během několika hodin, stalo se tomu tak například roku 1823 s knihou *Peperil of the Peak* (1822) Sira Waltera Scotta.²⁰ Britští autoři tedy kvůli absenci mezinárodních dohod o autorských právech zpravidla

¹⁸ TEBBEL, John William. Online. In: *A history of book publishing in the United States / Vol. I, The creation of an industry, 1630-1865*. New York: R. R. Bowker, 1972, s. 182. ISBN 0-8352-0489-8. Dostupné z: Internet Archive, <https://archive.org/details/historyofbookpub0001unse/page/46/mode/2up?view=theater>. [cit. 2024-06-27].

¹⁹ TEBBEL, John William. Online. In: *A history of book publishing in the United States / Vol. I, The creation of an industry, 1630-1865*. New York: R. R. Bowker, 1972, s. 208-214. ISBN 0-8352-0489-8. Dostupné z: Internet Archive, <https://archive.org/details/historyofbookpub0001unse/page/46/mode/2up?view=theater>. [cit. 2024-06-27].

²⁰ TUCKER, David H. a URWIN, George. *The flourishing book trade: 1550–1800: The 19th century*. Online. In: Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/publishing/Spread-of-education-and-literacy>. [cit. 2024-06-27].

neobdrželi za americká vydání svých děl žádné honoráře, existovaly však i výjimky, mezi které lze jmenovat bratry Harperovy, kteří autorům přetiskovaných děl platili značné licenční poplatky. Konkrétně se jednalo o autory Charlese Dickense a Thomase Macaulaye.²¹

Upřednostňování přetiskování známých děl ovšem mařilo snahy amerických autorů získat pro svoji tvorbu širší publikum. V případech, kdy se autorům podařilo získat americké vydavatele k vydání svých děl, si spisovatelé celý proces a služby vydavatelů museli financovat zcela sami. Tyto praktiky vedly k téměř nulovému zisku u většiny takto vydaných děl. V 50. letech 19. století, kdy americká literatura dosahovala čím dále většího uznání jak na domácí, tak na zahraniční půdě, začali autoři a vydavatelé uzavírat dohody, na základě kterých vydavatel převzal počáteční náklady na vydání a distribuci, případné zisky byly poté, často nerovnoměrně, rozděleny mezi obě strany. Toto uspořádání umožnilo autorům, kteří doposud dosahovali úspěchu přispíváním do populárních periodik, vstoupit na trh vedle již zavedených autorů.²²

V průběhu 19. století se americký knižní trh postupně stabilizoval a společně s knižní produkcí rozšiřoval. Roku 1820 byly v USA vyrobeny a prodány knihy v hodnotě 2,5 milionu dolarů. V letech 1830–1842 nakladatelé vyprodukovali a uvedli na trh v průměru pouhých 100 výtisků ročně, do roku 1850 produkce vystoupala na tisíce výtisků knih ročně v hodnotě 12,5 milionu dolarů.²³

Období od 70. let do 90. let 19. století je v USA přezdíváno jako pozlacený věk. Jedná se o období, které je charakterizováno rychlou industrializací, technologickým pokrokem a rozmachem bohatství, zejména mezi vyšší třídou společnosti. Těmito faktory byl silně ovlivněn i knižní trh. Jedním z výrazných znaků pozlaceného věku je vzestup technik hromadné výroby, umožňující rychlejší a levnější produkci knih. To vedlo ke zvýšení počtu knih dostupných široké veřejnosti a následnému rozšíření knižního trhu. Rozvoj železničního systému navíc umožnil snadnější distribuci knih po celé zemi, a to i do venkovských oblastí, kde byla doposud literatura jen těžko dostupná.²⁴

²¹ RUBIN, Joan Shelley a CASPER, Scott E. Online. In: *The book: a global history*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 690-691. ISBN 978-0-19-967941-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/bookglobalhistor0000unse/page/680/mode/2up?q=marmaduke>. [cit. 2024-06-25].

²² Tamtéž.

²³ TEBBEL, John William. Online. In: *Between covers: The rise and transformation of book publishing in America*. New York: Oxford University Press, 1987, s. 221-222. ISBN 0-19-504-189-5. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/betweencoversris00tebb/page/n12/mode/1up>. [cit. 2024-06-25].

²⁴ Tamtéž s. 271-275.

Vzestup nové třídy bohatých vedl společně s touhou dát své nově nabyté bohatství na odívání k nárůstu poptávky po luxusním zboží, mezi které patřila speciální vydání knih se zdobenými vazbami a ilustracemi. V reakci na tento požadavek začali vydavatelé produkovat okázalá a ilustrovaná vydání populárních děl. Dalším novým trendem se stalo vydávání sérií knih určených především mladšímu publiku. Tyto knižní série se často prodávaly prostřednictvím katalogů a byly oblíbené zejména mezi čtenáři nejmenšími. Mezi nejznámější série knih z tohoto období patří například série *Tom Swift* a *Nancy Drew*.²⁵

Knižní trh pozlaceného období formovala kombinace technologického pokroku, měnící se preference spotřebitelů a vzniku nové třídy bohatých jedinců. Jmenované faktory přispěly k rozmachu knižního průmyslu, který položil základy moderního vydavatelského průmyslu Spojených států, jaký známe dnes.

1.4 20. století

Stejně jako ve druhé polovině 19. století, došlo i ve 20. století ve Spojených státech na knižním trhu k významným změnám, a to na základě pokroků v technologii tisku, měnících se spotřebitelských návyků a celkového posunu v ekonomice.

Na počátku 20. století bylo ve Spojených státech mnoho malých vydavatelů, postupem času však začala trhu dominovat větší vydavatelství, z nichž tzv. Big Five ovládá většinu trhu i v současnosti. Dnes jsou známá pod jmény Penguin Random House, Hachette Book Group, HarperCollins, Macmillan Publishers a Simon & Schuster. Na vzestupu byly také řetězce knihkupectví jako Barnes & Noble a Borders, které nabízely širší sortiment knih a nižší ceny než nezávislá knihkupectví. Často měly také pohodlnější prostředí pro prohlížení a čtení knih.²⁶

Zavedení masově prodávaných brožovaných knih ve 30. a 40. letech však dopomohlo k demokratizaci a snadnějšímu přístupu ke knihám; knihy byly levnější a přenosnější než knihy v pevné vazbě, díky čemuž byly přístupnější širšímu publiku.²⁷ V polovině 20. století rostla také popularita knižních klubů, které čtenářům nabízely způsob, jak každý měsíc získat výběr knih za zvýhodněnou cenu. Významným byl také nárůst počtu literárních agentů, kteří hrají

²⁵ Tamtéž s. 300-302.

²⁶ RUBIN, Joan Shelley a CASPER, Scott E. Online. In: *The book: a global history*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 702-704. ISBN 978-0-19-967941-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/bookglobalhistor0000unse/page/680/mode/2up?q=marmaduke>. [cit. 2024-06-25].

²⁷ TEBBEL, John William. Online. In: *Between covers: The rise and transformation of book publishing in America*. New York: Oxford University Press, 1987, s. 421. ISBN 0-19-504-189-5. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/betweencoversris00tebb/page/n12/mode/1up>. [cit. 2024-06-25].

zásadní roli v pomoci autorům orientovat se ve vydavatelském průmyslu a vyjednávání lepších smluv.²⁸

V 70. a 80. letech zaznamenal knižní trh nárůst nezávislých vydavatelů a alternativních forem vydávání, a to self-publishing či vanity press. V 90. letech 20. století došlo k vzestupu online prodejců knih, zejména Amazon.com – tato skutečnost vedla k narušení tradičního modelu kamenných knihkupectví.²⁹ Transformace knižního trhu nárůstem popularity e-knih a digitálního publikování po roce 2000 umožnila cenově dostupnější možnosti čtení.

²⁸ RUBIN, Joan Shelley a CASPER, Scott E. Online. In: *The book: a global history*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 679-708. ISBN 978-0-19-967941-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/bookglobalhistor000unse/page/680/mode/2up?q=marmaduke>. [cit. 2024-06-25].

²⁹ Tamtéž.

2 Současný knižní trh USA

2.1 Nakladatelé

Podle statistik Amerického úřadu pro sčítání lidu (United States Census Bureau) z roku 2020 bylo na území Spojených států registrováno 2 387 nakladatelství. Statistika dělí nakladatelské subjekty dle počtu zaměstnanců:

Počet zaměstnanců	Počet nakladatelství
< 5	1 470
5–9	280
10–19	207
20–49	217
50–99	88
250–499	20
500–999	12
> 1 000	9

Tabulka č. 1: Počet nakladatelství v roce 2020 dle počtu zaměstnanců.³⁰

Přibližně 62 % z celkového počtu registrovaných nakladatelství představují subjekty s méně než 5 zaměstnanci, dalších 30 % zaujímají podniky s 5–49 zaměstnanci. Více než 1 000 zaměstnanců má pouze 9, tedy 0,4 % společností, zde se vedle tzv. velké pětky amerických nakladatelů – Penguin Random House, HarperCollins, Simon & Schuster, Macmillan Publishers a Hachette Book Group, řadí vydavatelé vzdělávacích materiálů, jako je Scholastic, John Wiley & Sons, Houghton Mifflin Harcourt a Cengage. Počet nakladatelů s 1 nebo méně než 1 zaměstnancem ve statistikách nejsou obsaženy, je tedy obtížné určit přesný počet skutečně aktivních nakladatelství.

³⁰ UNITED STATES CENSUS BUREAU. *Economical Survey: CB2100CBP All Sectors: County Business Patterns, including ZIP Code Business Patterns, by Legal Form of Organization and Employment Size Class for the U.S., States, and Selected Geographies: 2021*. Online databáze. 2021. Dostupné také z: <https://data.census.gov/table?g=010XX00US&y=2021&n=511130>.

Statistiky sahají až do roku 2007, kdy bylo v USA evidováno 3 157 nakladatelů, ve sledovaném období, které činí 15 let, lze pozorovat pokles v počtu amerických nakladatelů o 771 jednotek, tedy o 15 %. Předpokládanou příčinou tohoto trendu je výrazná konsolidace v nakladatelském průmyslu, která, ačkoli posílila zejména v 90. letech minulého století, ovlivňuje americký trh již od počátku 60. let.

Dominantní postavení v tomto odvětví zaujala tzv. velká pětice nakladatelů, kterou tvoří Penguin Random House, HarperCollins, Hachette Book Group, Macmillan a Simon & Schuster.³¹ Do roku 2013 se hovořilo o tzv. velké šestce, v červenci daného roku však proběhla fúze britské společnosti Penguin Group, vlastněné mediální společností Pearson, s americkým Random House, vlastněným německou společností Bertelsmann. Fúze byla označena jako reakce na nástup elektronických knih na trh a s ním spojenou dominanci Amazonu na knižním trhu.³²

V následujících podkapitolách bude blíže představeno pět nejvýznamnějších nakladatelských subjektů v USA, a to s důrazem zejména na proměnu vlastnické struktury společností a jejich postupný růst na trhu, respektive jejich roli v monopolizaci amerického knižního průmyslu.

2.1.1 Penguin Random House

Penguin Random House (PRH) vznikl sloučením společností Penguin Group a Random House v roce 2013. Penguin, původně založený ve Spojeném království, a Random House, založený ve Spojených státech, byly dva největší a nejznámější nakladatelské domy na světě.

Společnost Random House (RH) v roce 1927 založili Bennett Cerf a Donald Klopfer. Přelomovým okamžikem bylo pro společnost vydání prvního autorizovaného vydání románu Jamese Joyce *Odysseus* v roce 1934, čímž se nakladatelství začalo etablovat ve vydavatelském průmyslu. V 60. a 70. letech 20. století zažila společnost Random House období expanze, a to díky akvizicím významných nakladatelství, jako jsou Alfred A. Knopf, Inc., Beginner Books či Pantheon Books. Roku 1965 Random House převzala mediální korporace Radio Corporation of America (RCA) a jen o 15 let později byl RH odkoupen soukromou společností Advance Publications, Inc. Diverzifikaci a rozšiřování portfolia se RH věnoval i v letech následujících.

³¹ MILLIOT, Jim. *Ranking americas largest publishers*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/72889-ranking-america-s-largest-publishers.html>. [cit. 2024-06-24].

³² CIABATTARI, Jane. *Now There Are 5*. Online. In: Library Journal. 2013. Dostupné z: <https://www.libraryjournal.com/story/now-there-are-5>. [cit. 2024-06-24].

V roce 1985 tak společnost vstoupila na trh audioknih, o 3 roky později se společnost Penguin Random House výrazně rozrostla akvizicí nakladatelské skupiny Crown Publishing Group, do níž patřila nakladatelství Crown, Clarkson Potter, Inc., Harmony Books a Outlet Book Company.³³ V roce 1998 byla společnost odkoupena německým mediálním konglomerátem Bertelsmannem.³⁴ Bertelsmann začal s akvizicemi v nakladatelském průmyslu ve Spojených státech v již v 70. letech, kdy získal majoritní podíl v nakladatelství Bantam Books, jehož úplným vlastníkem se stal v roce 1988. Bantam byl poté sloučen s nakladatelstvím Doubleday, které Bertelsmann získal v roce 1986.³⁵ Obě nakladatelství se nakonec jako imprinty staly součástí Random House.

Britské nakladatelství Penguin Books založili v roce 1935 bratři Allen, Richard a John Lane. Společnost způsobila ve 30. letech 20. století revoluci v nakladatelském průmyslu díky svým levným paperbackům, které zpřístupnily kvalitní beletrii a literaturu faktu masovému trhu. Již roku 1939 byla otevřena první americká pobočka, kde se Penguin Books v následujících dekádách postupně etabloval jako jeden z předních vydavatelů knih.

Roku 1970 bylo nakladatelství převzato společností S. Pearson & Son Ltd., dnešní Pearson PLC.³⁶ V následujících letech společnost odkoupila 2 významná americká nakladatelství, z nich jedno se zaměřovalo na produkci knih v pevné vazbě, zatímco druhé bylo specializované na produkci paperbacků. Jednalo se o Viking Press v roce 1975³⁷ a New American Library v roce 1986³⁸. Dnes se jedná o dvě z mnoha knižních značek společnosti PRH. V roce 1996 se nakladatelství spojilo s Putnam Berkley, což vedlo ke vzniku společnosti Penguin Putnam, Inc., v 2003 pak byla společnost přejmenována na Penguin Group.

³³ PENGUIN RANDOM HOUSE. *Company history*. Online. Penguin random house. C2013-2024 P. Dostupné z: <https://global.penguinrandomhouse.com/company-history/>. [cit. 2024-06-24].

³⁴ STREITFELD, David a FARHI, Paul. *RANDOM HOUSE SOLD TO GERMAN PUBLISHER*. Online. In: Washington Post. 1998. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1998/03/24/random-house-sold-to-german-publisher/6e86ca75-306d-4fe5-af6a-85e35d3c0817/>. [cit. 2024-06-24].

³⁵ KNOEDELSEDER JR, WILLIAM K. *W. Germany's Bertelsmann on Buying Spree in the U.S.* Online. In: LA Times. 1988. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1988-09-18-fi-3216-story.html>. [cit. 2024-06-24].

³⁶ Penguin, Paperback House, Will Be Merged Into S. Pearson, British Holding Company. Online. *NY Times*. 1970, s. 33. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1970/07/09/archives/penguin-paperback-house-will-be-merged-into-s-pearson-british.html>. [cit. 2024-06-24].

³⁷ WHITMAN, Alden. Viking Press Is Sold to Penguin Books. Online. *NY Times*. 1975, s. 24. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1975/11/11/archives/viking-press-is-sold-to-penguin-books.html>. [cit. 2024-06-24].

³⁸ MCDOWELL, Edwin. PENGUIN AGREES TO BUY NEW AMERICAN LIBRARY. Online. *NY Times*. 1986, s. 23. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1986/10/01/garden/penguin-agrees-to-buy-new-american-library.html>. [cit. 2024-06-24]. 1

Fúze PRH v roce 2013 byla strategickým krokem k vytvoření globálního vydavatelského domu se silným zastoupením na britském i americkém trhu.³⁹ Do roku 2019 vlastnil majoritních 53 % německý Bertelsmann, mateřská společnost Random House, zatímco zbylých 47 % patřilo britskému Pearsonu, mateřské společnosti Penguin. Od prosince 2019 je jediným vlastníkem Bertesmann⁴⁰. Po fúzi se společnost PRH dále zaměřovala na rozšíření svého globálního dosahu a podílu na trhu, a to prostřednictvím několika dalších akvizic a partnerství; v roce 2017 tak např. odkoupila nezávislé nakladatelství Sasquatch Books⁴¹ a v roce 2018 získala aktiva společnosti Rodale Books.⁴² Ve stejném roce se PRH stal minoritním vlastníkem nezávislého nakladatelství Sourcebooks.⁴³ Dnes PRH vlastní přibližně 300 knižních značek a dílčích vydavatelství. Společnost sídlí v New Yorku, avšak působí celosvětově, s pobočkami a imprinty v různých zemích.

Roku 2021 byla společností oznámena plánovaná akvizice nakladatelského domu Simon & Schuster. Dle amerického ministerstva spravedlnosti by však spojení gigantů ohrozilo hospodářskou soutěž a zásadně snížilo autorské honoráře. Pět největších nakladatelů ovládá přibližně 80–90 % trhu, nově vzniklá firma by tak kontrolovala téměř polovinu amerického knižního trhu. Akvizice byla listopadu roku 2022 pro výše zmíněné důvody americkým federálním soudem zamítnuta.⁴⁴

³⁹ MILLIOT, Jim. *Over the past 25 years, the big publishers got bigger and fewer*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/89038-over-the-past-25-years-the-big-publishers-got-bigger-and-fewer.html>. [cit. 2024-06-24].

⁴⁰ *Bertelsmann Acquires Full Ownership of Penguin Random House*. Online. In: Penguin random house. 2019. Dostupné z: <https://global.penguinrandomhouse.com/announcements/bertelsmann-acquires-full-ownership-of-penguin-random-house/>. [cit. 2024-06-24].

⁴¹ MILLIOT, Jim. *Penguin Random House buys Sasquatch Books*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/74967-prh-buys-sasquatch-books.html>. [cit. 2024-06-24].

⁴² MILLIOT, Jim. *Penguin Random House buys Sasquatch Books*. Online. In: Publishers Weekly. 2018. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/75780-prh-buys-rodale-books-assets.html>. [cit. 2024-06-24].

⁴³ MILLIOT, Jim a MAHER, John. *Penguin Random House Take Minority Stake in Sourcebooks*. Online. In: Publishers Weekly. 2019. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/80139-prh-takes-minority-stake-in-sourcebooks.html>. [cit. 2024-06-24].

⁴⁴ BARTZ, Diane. *U.S. judge says Penguin Random House book merger cannot go forward*. Online. In: Reuters. 2019. Dostupné z: <https://www.reuters.com/markets/deals/judge-rules-that-giant-us-book-merger-may-not-go-forward-2022-10-31/>. [cit. 2024-06-24].

2.1.2 Hachette Book Group

Společnost se začala formovat v letech 1989–1990, kdy se Time Inc., mateřská společnost Little, Brown, spojila s Warner Communications, mateřskou společností Warner Books. Knižní aktivity obou společností byly sloučeny do skupiny Time Warner Trade Publishing.⁴⁵

V roce 2001 došlo k významné změně, když se společnosti AOL a Time Warner spojily a vznikla AOL Time Warner, a název knižní skupiny byl změněn na AOL Time Warner Book Group⁴⁶. V roce 2006 koupil francouzský konglomerát Lagardère skupinu Time Warner Book Group a společnost se stala známou jako Hachette Book Group.⁴⁷ Tato akvizice rozšířila celosvětový dosah a zdroje společnosti HBG.

Od doby, kdy se stala součástí společnosti Lagardère, uskutečnila skupina HBG za účelem posílení svého vydavatelského portfolia několik významných akvizic; v roce 2013 odkoupila od společnosti Disney knižní značku Hyperion.⁴⁸ Následně, o 3 roky později, HBG získala společnost nakladatelskou divizi Perseus Books Group,⁴⁹ čímž dále diverzifikovala svou nabídku. V roce 2018 pak získala společnost HBG křesťanské nakladatelství Worthy Publishing.⁵⁰ Nejvýznamnější akvizice přišla v roce 2021, kdy HBG koupila nakladatelství Workman Publishing Group, jedno z největších amerických nezávislých vydavatelství.⁵¹

Tyto akvizice umožnily společnosti HBG rozšířit vydavatelský záběr a posílit svou pozici na trhu. HBG vlastní přes 120 knižních značek spadajících pod vydavatelské skupiny Basic Book Groups, Grand Central Publishing; Hachette Books; Hachette Audio; Little, Brown and

⁴⁵ MILLIOT, Jim. *Over the past 25 years, the big publishers got bigger and fewer*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/89038-over-the-past-25-years-the-big-publishers-got-bigger-and-fewer.html>. [cit. 2024-06-24].

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ *Lagardère to acquire Time Warner Book Group*. Online. In: Lagardere. 2006. Dostupné z: <https://www.lagardere.com/en/press-release/lagardere-to-acquire-time-warner-book-group/>. [cit. 2024-06-24].

⁴⁸ TRACHTENBERG, Jeffrey A. Trachtenberg. *Hachette to Buy Disney's Hyperion Book Unit: Disney Had Put Boutique Publisher Up for Sale*. Online. In: The Wall Street Journal. 2013. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/SB10001424127887323873904578573673202086526>. [cit. 2024-06-24].

⁴⁹ MILLIOT, Jim. *Perseus Purchase Boosts Lagardere 2016 Revenue*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/financial-reporting/article/72749-perseus-purchase-boosts-lagardere-2016-revenue.html>. [cit. 2024-06-24].

⁵⁰ MILLIOT, Jim. *Hachette Completes Worthy Purchase*. Online. In: Publishers Weekly. 2018. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/78055-hachette-completes-worthy-purchase.html>. [cit. 2024-06-24].

⁵¹ LAGARDERE. *Lagardère announces the completion by Hachette Book Group of the acquisition of Workman Publishing*. Online. In: Lagardere. 2021. Dostupné z: <https://www.lagardere.com/en/press-release/lagardere-announces-the-completion-by-hachette-book-group-of-the-acquisition-of-workman-publishing/e-completes-worthy-purchase.html>. [cit. 2024-06-24].

Company, Orbit Books aj. Dále společnost vlastní platformy pro digitální publikování a distribuci, jmenovitě platformy HGB Digital Media a Hachette Audio.⁵²

2.1.3 HarperCollins

HarperCollins je dceřinou společností mediálního korporátu News Corp. Nakladatelský dům vznikl roku 1989 spojením amerického vydavatelství Harper & Row a britského Collins mediální společností NewCorp v čele s Rupertem Murdochem.

V roce 1817 byla bratry Harperovými založena vydavatelská a tiskařská firma J. & J. Harper, která byla následně roku 1833 přejmenována na Harper & Brothers. Společnost se věnovala publikování významných děl, a to včetně děl Marka Twaina, Charlese Dickense a časopisu Harper's New Monthly Magazine.⁵³ V průběhu let se společnost rozrůstala prostřednictvím řady fúzí, akvizic a partnerství. V roce 1962 se společnost spojila se společností Row, Peterson & Company a vznikla Harper & Row. Tato fúze rozšířila divizi společnosti zaměřenou na vydávání vzdělávacích publikací. V roce 1987 společnost Harper & Row převzala mediální konglomerát News Corporation, vlastněný Rupertem Murdochem. Tato akvizice vedla ke vzniku nakladatelství HarperCollins Publishers, které spojilo Harper & Row se stávajícím nakladatelstvím Collins Publishers ve Velké Británii.⁵⁴ V roce 1990 společnost HarperCollins koupila náboženské vydavatelství Zondervan, dále v roce 1999 odkoupila společnosti William Morrow a Avon Books od společnosti Hearst Corporation.⁵⁵ V posledních letech společnost rozšířila své možnosti digitálního publikování, přijala nové technologie. Provedla také strategické akvizice, například v roce 2014 koupila společnost Harlequin, předního vydavatele literatury pro ženy.⁵⁶

⁵² HACHETTE BOOK GROUP. *About Hachette Book Group*. Online. C2024. Dostupné z: <https://www.hachettebookgroup.com/landing-page/about-hachette-book-group-2/>. [cit. 2024-06-24].

⁵³ HARPERCOLLINS. *Our history*. Online. C2024. Dostupné z: <https://www.harpercollins.com/pages/aboutus#:~:text=Our%20History,-The%20house%20of&text=HarperCollins%20was%20founded%20in%201817,was%20acquired%20by%20News%20Corporation.> [cit. 2024-06-24].

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ *News Corp, HarperCollins Complete Purchase of Harlequin*. Online. In: 2014. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/63529-news-corp-harpercollins-complete-purchase-of-harlequin.html>. [cit. 2024-06-24].

2.1.4 Macmillan Publishers

Nakladatelství Macmillan bylo založeno v roce 1843 bratry Macmillany v Londýně. Zpočátku se Macmillan zaměřoval na vydávání vzdělávacích materiálů a učebnic, společnost si však rychle získala pověst producenta vysoce kvalitního vzdělávacího obsahu a svou činnost rozšířila i na vydávání obchodních publikací. Macmillan vydával významná díla autorů, jako jsou Lewis Carroll, Alfred Lord Tennyson a W. B. Yeats.⁵⁷

V roce 1896 se Macmillan etabloval ve Spojených státech založením nakladatelství Macmillan Publishing Company. Americká pobočka společnosti se stala významným hráčem ve vydavatelském průmyslu a vydávala díla známých autorů, jako jsou John Steinbeck, Ernest Hemingway a F. Scott Fitzgerald.⁵⁸ V průběhu let prošla společnost Macmillan různými vlastnickými a strukturálními změnami. V roce 1995 koupila německá mediální společnost Holtzbrinck skupinu Macmillan, do níž patřily nakladatelství St. Martin's Press, Tor, Nature a Pan Macmillan ve Velké Británii.⁵⁹ Holtzbrinck rozšířil přítomnost Macmillanu ve Spojených státech a pokračoval v investicích do jeho růstu. Jednou z dalších akvizicí byl například nákup společnosti Audio Renaissance v roce 2001, který umožnil společnosti Macmillan vstoupit do oblasti vydávání audioknih.⁶⁰ Společnost produkuje širokou škálu knih, včetně beletrie, literatury faktu, dětské literatury, její specializací jsou však především učebnice a akademické materiály, zejména STEM zaměření. Knižními značkami, které vlastní, jsou Celadon Books; Farrar, Straus and Giroux; Flatiron Books; Henry Holt and Company; Macmillan Audio; Macmillan Children's Publishing Group; The St. Martin's Publishing Group a Tor Publishing Group.⁶¹

2.1.5 Simon & Schuster

Společnost Simon & Schuster založili v roce 1924 Richard L. Simon a M. Lincoln Schuster. Společnost zpočátku dosáhla úspěchu vydáním knihy křížovek, která se stala bestsellerem.⁶² V

⁵⁷ MACMILLAN. *The Macmillan Story*. Online. C2024. Dostupné z: <https://read.macmillan.com/lp/the-macmillan-story/>. [cit. 2024-06-24].

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ ILLOT, Jim. *Over the past 25 years, the big publishers got bigger and fewer*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/89038-over-the-past-25-years-the-big-publishers-got-bigger-and-fewer.html>. [cit. 2024-06-24].

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ MACMILLAN. *About Us*. Online. C2024. Dostupné z: <https://us.macmillan.com/about/#:~:text=About%20Macmillan&text=U.S.%20publishers%20include%20Celadon%20Books,Group%2C%20and%20Tor%20Publishing%20Group..> [cit. 2024-06-24].

⁶² SIMON AND SCHUSTER. *Business timeline*. Online. C2024. Dostupné z: <https://about.simonandschuster.biz/business-timeline/>. [cit. 2024-06-24].

roce 1939 společnost zrevolucionizovala knižní průmysl, když začali pod nakladatelstvím Pocket Books, které bylo založeno ve spolupráci s Robertem Fair de Graffem, vydávat kapesní paperbacky, tedy formát, jež byl cenově dostupný, a především snadno přenosný, čímž u čtenářů nabyl vysoké obliby.⁶³

V roce 1944 byly společnosti Simon & Schuster a Pocket Books prodány společnosti Marshall Field, ovšem roku 1957 byla nakladatelství Simonem, Schusterem, Leonem Shimkinem a Jamesem M. Jacobsonem odkoupena zpět. V roce 1975 prodal Shimkin společnost společnosti Gulf + Western (od roku 1989 operující pod názvem Paramount Communications. V 80. letech 20. století prošla společnost obdobím intenzivní expanze prostřednictvím akvizic, kdy získala více než 60 společností, včetně společností Prentice Hall a Silver, Burdett.

V roce 1994 společnost Viacom Inc. získala Paramount Communications, mateřskou společnost Simon & Schuster. V roce 1998 společnost Viacom prodala vzdělávací, odborné a referenční jednotky společnosti Simon & Schuster společnosti Pearson PLC. V roce 2002 byla společnost Simon & Schuster začleněna do filmových a televizních studií Paramount jako součást skupiny Viacom Entertainment Group. V roce 2004 se přímý dohled nad společností vrátil do centrály společnosti Viacom. Po rozdělení společnosti Viacom a CBS na samostatné společnosti v roce 2006 se Simon & Schuster stal součástí CBS Corporation.

Simon & Schuster je významná mezinárodní vydavatelská společnost, která ročně vydává přibližně 2 000 titulů. Má různé vydavatelské skupiny a divize, včetně Simon & Schuster Publishing Group, The Scribner Publishing Group, Atria Publishing Group, Gallery Publishing Group, Simon & Schuster Children's Publishing, Simon & Schuster Audio a Simon & Schuster Digital. Společnost sídlí v New Yorku.⁶⁴

Zatímco americký trh ovládá pět velkých firem, český trh je v oblasti knižního vydavatelství rozdělen mezi více velkých a středně velkých vydavatelství. Za míru monopolizace může být považován podíl prvních pěti největších nakladatelství na celkovém obratu národního trhu.⁶⁵ Jedná se o Albatros Media, Euromedia Group, Gradu Publishing, Moravskou Bastei, MOBu a pražskou Crew.⁶⁶ Dle zprávy SČNK tvoří celkový obrat první pětice přibližně 40 % trhu

⁶³Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2016/2017. Online. SČKN, 2017. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

⁶⁶ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2021/2022 [online]. SČKN, 2022. [cit. 2024-06-24] Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

tuzemské literatury,⁶⁷ což je ve srovnání nejen s americkou pěticí, která ovládá zmíněných 90 % trhu, ale i s nejsilnějšími pěti vydavateli v řadě evropských zemí, podstatně nižší monopolizace, např. ve Finsku, Nizozemsku a Francii zaobírají přibližně 75 % trhu. Český trh je tedy oproti americkému trhu o mnoho více roztržštěn a je otevřen i menším subjektům. Na tuto skutečnost poukazuje i počet nakladatelských subjektů; roku 2020 bylo v ČR evidováno 7 608 registrovaných nakladatelství, z toho jich aktivních, tedy těch, kteří vydali alespoň jeden titul za rok, bylo 1 880. Z hlediska počtu obyvatel bylo daného roku bylo přibližně 710 registrovaných nakladatelství na milion obyvatel, zatímco aktivních 176. Oproti tomu v USA připadá na milion obyvatel přibližně 7 nakladatelství. Z porovnání je tedy patrné, že síť nakladatelství je značně hustější v České republice.

Přestože je koncentrace sil na tuzemském trhu podstatně nižší než na zahraničních trzích, je i zde akvírování malých firem firmami velkými populárním trendem. Věnují se mu zejména dvě společnosti, a to Albatros Media a Euromedia Group. V obou zemích existuje značná míra centralizace nakladatelství do velkých měst. V ČR se jedná o hlavní město, Prahu, zatímco v USA dominuje New York. Co se týče velké pětky, v New Yorku působí zejména jejich sídla, další pobočky se pak nachází po celém světě. Oproti velkým českým nakladatelstvím tedy působí celosvětově.

2.2 Knižní distribuce a velkoobchod

Distribuční a velkoobchodní segment knižního trhu v USA prošel za poslední uplynulé 2–3 desetiletích výraznými změnami, a to zejména v důsledku poklesu počtu nezávislých knihkupectví. Tento trend poklesu následně vedl ke snížení poptávky po velkoobchodech, které sloužily jako spojka mezi nakladateli a knihkupectvími. Také samotní nakladatelé začali přebírat větší kontrolu nad distribučním procesem a přímo nabízet své produkty knihkupectvím, často s rychlejší dopravou a výhodnějšími cenami. V důsledku těchto změn na trhu začalo koncem 90. let ukončovat činnost množství významných regionálních velkoobchodníků. Jmenovitě například společnost Pacific Pipeline, která obsluhovala knihkupectví a knihovny na severozápadním území země, ukončila provoz v roce 1997.⁶⁸ Podobně pak společnost Bookpeople, která obstarávala západní pobřeží, ukončila činnost v roce 2004. V současné době

⁶⁷ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2016/2017. Online. SČKN, 2017. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

⁶⁸ ROSEN, Judith. *The Book Wholesaling World Is Consolidating Too*. Online. In: Publishers Weekly. 2022, 19. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/89024-the-book-wholesaling-world-is-consolidating-too.html>. [cit. 2024-06-24].

jsou jedinými celonárodními velkoobchodníky společnosti Ingram a Bookazine.⁶⁹ Také Baker & Taylor ukončili roku 2019 svou velkoobchodní činnost a k dnešnímu dni se věnují pouze distribuci. Ingram Content Group i Bookazine se na trhu udržely zejména díky diverzifikaci svých služeb. Například Bookazine rozšířil svou působnost i mimo USA a obsluhuje tak i mezinárodní knihkupectví, avšak v USA stále působí především regionálně.⁷⁰

Ingram v průběhu let svou působnost rozšířil jak vytvořením nových divizí, tak akvizicemi jiných společností. Jedním z nejvýznamnějších rozšíření společnosti je vytvoření divizí Lightning Source a Ingram Publishers Services. Lightning Source, původně pod názvem Lightning Print, fungující od roku 1997, poskytuje služby print-on-demand, jeho zřízení pro Ingram znamenalo začátek poskytování služeb i menším a nezávislým vydavatelům. Ingram Publishers Services je distributorská divize společnosti fungující od roku 2005.⁷¹ Svou pozici na poli distribuce Ingram výrazně posílil, když v roce 2016 odkoupil distribuční část společnosti Perseus Books Group.⁷² Před akvizicí byl Ingram středně velkým knižním distributorem, po koupi se však stal největším distributorem pro malá a středně velká nezávislá nakladatelství v USA. Tato transakce současně znamenala etablování se společností jako globálního distributora. Akvizice rozšířila portfolio společnosti Ingram také o čtyři distribuční řady: Publishers Group West, Consortium Book Sales & Distribution, Legato a Perseus Distribution Service. Touto akvizicí společnost získala více než 400 nových klientských nakladatelství. Akvizice dále pomohla získat dvě významná univerzitní nakladatelství, a to Princetonskou a Kalifornskou univerzitu, které dříve distribuovala právě společnost Perseus Distribution Services.⁷³ Tato skutečnost přiměla Ingram v roce 2016 k vytvoření divize Ingram Academic Services.⁷⁴

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ MILLIOT, Jim. *How Ingram Content Group Became a 2 Billion Company*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/86111-how-ingram-content-group-became-a-2-billion-company.html>. [cit. 2024-06-24].

⁷² DEAH, Rachel. *Ingram Acquires Perseus Distribution Business*. Online. In: Publishers Weekly. 3.. 3. 2016n. 1. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/69565-ingram-acquires-perseus-distribution-business.html>. [cit. 2024-06-24].

⁷³ ROSEN, Judith. *Distribution Powerhouse: Ingram solidifies its place as the largest distributor for indie publishers*. Online. *Publishers Weekly*. 2018, č. 265, s. 16. Dostupné z: Gale Literature Resource Center, <link.gale.com/apps/doc/A523888978/LitRC?u=palacky&sid=googleScholar&xid=2135cbf2>. [cit. 2024-06-24].

⁷⁴ MAHER, John. *Ingram Launches Ingram Academic Services*. Online. In: Publishers Weekly. 2016. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/71015-ingram-launches-ingram-academic-services.html>. [cit. 2024-06-24].

Readerlink Distribution Services je distributorská divize společnosti Readerlink Corporation. Samotná mateřská společnost působí nejen v oblasti distribuce knih, ale také na poli vydavatelství, marketingu apod. Byla založena roku 2011, v témže roce akvírovala distributorskou společnost Levy Home Entertainment (LHE), ze které se následně stal Readerlink Distribution Services.⁷⁵ Divize se specializuje na distribuci knih pro maloobchodní a „neknihkupecké“ prodejny, včetně řetězců jako Walmart, Target a Costco apod.

Přídomek hlavního distributora knih pro „neknihkupecké“ prodejny si společnost získala skrze akvizice velkých i malých konkurenčních společností, z nichž první byla v roce 2014 distributorská společnost TNG GP, dále pak v roce 2016 ANconnect.⁷⁶ Významné rozšíření mateřské společnosti ovšem přišlo roku 2015, kdy Readerlink získal vydavatelské a marketingové divize společnosti Baker & Taylor. Akvizice zahrnovala nakladatelství Silver Dolphin Books, Thunder Bay Press, Portable Press a Canterbury Classics, která dnes patří pod nakladatelskou divizi Printers Row Publishing Group. Roku 2016 společnost akvírovala ANconnect, který obstarával distribuci knih řetězcům Walmart a Sam's Club.⁷⁷ V roce 2016 společnost Readerlink rozšířila své vydavatelské aktivity akvizicí aktiv společnosti Studio Fun International, čímž konsolidovala vydavatelství Studio Fun do své vydavatelské skupiny Printers Row Publishing Group.⁷⁸ O čtyři roky později společnost odkoupila také knižního nakladatele Dreamtivity.⁷⁹ V současné době má Readerlink v zemi 6 distribučních center a obstarává nad 100 000 prodejních míst.⁸⁰

Významným distributorem je i Baker & Taylor, který je největším dodavatelem knih do knihoven a škol.⁸¹ Stejně jako Ingram působí i Baker & Taylor na celosvětové úrovni. V roce

⁷⁵ Levy Home Entertainment Sold To Investment Group. Online. In: Publishers Weekly. 2011. Dostupné z: [ps://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/48966-levy-home-entertainment-sold-to-investment-group.html](https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/48966-levy-home-entertainment-sold-to-investment-group.html). [cit. 2024-06-24].

⁷⁶Readerlink Expands Distribution Business. Online. In: Publishers Weekly. 2011. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/61674-readerlink-expands-distribution-business.html>. [cit. 2024-06-24].

⁷⁷ MILLIOT, Jim. Readerlink Adds To Its Distribution Business. Online. In: Publishers Weekly. 2016. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/70094-readerlink-adds-to-its-distribution-business.html>. [cit. 2024-06-24].

⁷⁸ MILLIOT, Jim. Readerlink Buys Studio Fun Assets. Online. In: Publishers Weekly. 2016. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-industry-news/article/71800-readerlink-buys-studio-fun-assets.html>. [cit. 2024-06-24].

⁷⁹ RAUGUST, Karen. Readerlink Acquires Dreamtivity. Online. In: Publishers Weekly. 2021. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/86432-readerlink-acquires-dreamtivity.html>. [cit. 2024-06-24].

⁸⁰ READERLINK. Who we are. Online. Dostupné z: <https://www.readerlink.com/who-we-are/>. [cit. 2024-06-24].

⁸¹ BAKER & TAYLOR. About us. Online. Dostupné z: <https://www.baker-taylor.com/about-us>. [cit. 2024-06-24].

2016 byla společnost Baker & Taylor akvírována Follete, největším velkoobchodem s učebnicemi na světě, prodávajícím vzdělávací materiály od úrovně K-12⁸² až po úroveň univerzitní. Dohromady společnost zásobuje nad 36 000 subjektů.⁸³ IPG je celosvětový největší distributor zprostředkovávající distribuci a velkoobchod pro nezávislé vydavatele. Na trhu se dále pohybují firmy obsluhující specifické segmenty trhu, např. New Leaf Distributor, největší americký a světový distributor spirituální literatury,⁸⁴ či distributor komiksů Diamond Comic Distributor.⁸⁵ Také několik vydavatelů z velké pětky, konkrétně např. Hachette či Penguin Random House, zprostředkovává distribuční služby nejen menším a nezávislým nakladatelům, ale také autorům věnujícím se self-publishingu.

Americký distributor knihy zpravidla přijímá do komisního prodeje, načež si následně od svého nakladatele účtuje distributorský poplatek, který se pohybuje mezi 25 % z příjmů z prodeje knih. Velkoobchodník knihy od nakladatele či distributora odkupuje a následně je dále prodává, knihy do komise tedy nepřijímá. Rabat (také velkoobchodní sleva) se pohybuje okolo 45–55 %.⁸⁶ Podobně je na tom i český distributor, který si zpravidla bere rabat ve výši 50–60 %, obsahuje však i marži knihkupce, která se pohybuje okolo 30 %.⁸⁷

V rámci knižního velkoobchodu v České republice jsou nejsilnějšími hráči na trhu společnosti EMG, Kosmas, Pemic a Pavel Dobrovský – BETA. Euromedia Group. Euromedia je největším knižním velkoobchodem na území ČR. Věnuje se zejména distribuci vlastních titulů, distribuuje však také i knihy jiných tuzemských nakladatelů. Mimo jiné zásobuje také prodejny jako je Tesco. Prostřednictvím skupiny Knižní Holding, a. s., je společnost propojena s knihkupeckým řetězcem provozovaným pod značkou Luxor. Dále vlastní velkoobchodní a maloobchodní síť Bookretail, provozující internetové knihkupectví Booktook, dříve známé jako

⁸² předškolní úroveň až 12. třída

⁸³ BAKER & TAYLOR. *About us*. Online. Dostupné z: <https://www.baker-taylor.com/about-us>. [cit. 2024-06-24].

⁸⁴ NEW LEAF PUBLISHING GROUP. *About us*. Online. Dostupné z: <https://www.nlpg.com/about-nlpg>. [cit. 2024-06-24].

⁸⁵ DIAMOND COMICS DISTRIBUTORS. *About Diamond*. Online. Dostupné z: <https://www.diamondcomics.com/Article/24292-About-Diamond>. [cit. 2024-06-24].

⁸⁶ LEEPER, Don. *Book Distributors and Book Wholesalers: What's the Difference?* Online. In: Bookmobile. 2016. Dostupné z: <https://www.bookmobile.com/opinion/book-distributors-and-book-wholesalers-whats-the-difference/>. [cit. 2024-06-25].

⁸⁷ ŠTIČKOVÁ, Anna. *Sleva u knih není zadarmo Sleva u knih není zadarmo*. Online. In: Iliteratura.cz. 2021. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/44011-sleva-u-knih-neni-zadarmo>. [cit. 2024-06-24].

Levneucebnice.cz.⁸⁸ Od roku 2017 vlastní také Folio, distributora specializujícího se na distribuci cizojazyčné literatury na českém trhu.⁸⁹ Vlastní také e-shop KnizniKlub.cz.

Kosmas je výhradním distributorem nakladatelství Argo, Prostor, Alpha Book, Torst, Malvern, Zeď a Volvox Globator. Ve své výhradní distribuci má dále také audioknihy nakladatelství Tympanum. Kosmas je také současně jednou z největších sítí knihkupectví na českém trhu, e-shop Kosmas.cz je pak jedním z nejvýznamnějších internetových knihkupectví.⁹⁰

Velkoobchodní společnost Pemic, která zásobuje obchodní síť Albert a Makro, dále dodává zboží e-shopům, mezi které patří např. Alza.cz. Ve výhradní distribuci má Ottovo nakladatelství a nakladatelství Bookmedia, svou dceřinou společnost. Pod Pemic dále spadá také audioknižní platforma Audioteka.cz, ve které má 50% podíl, či maloobchodní prodejny Knihcentrum společně s e-shopem Knihcentrum.cz.

Společnost Albatros Media se věnuje distribuci vlastních nakladatelských značek, provozuje také e-shop Palmknihy.cz. Pavel Dobrovský – BETA se věnuje distribuci svému vlastnímu nakladatelství Beta, dále však také menším nakladatelstvím, jako je Talpress či Polaris. Má vlastní síť knihkupectví. Také Nakladatelství Grada Publishing zajišťuje distribuci pro své značky, kterými jsou Grada, Cosmopolis, Bambook, Alferia a Metafora. Největším distributorem a prodejcem zahraniční cizojazyčné literatury na českém trhu je společnost Megabooks, provozující také vlastní síť knihkupectví Oxford Bookshop.⁹¹

Distribuce produkce velkých nakladatelských domů je tedy v obou zemích podobná; své tituly si často distribuují samy, zatímco menší a nezávislí nakladatelé často spolupracují s externími distributory. Na poli americké knižní distribuce lze sledovat jasnou dominanci, a to zejména Ingramu, který je současně největším světovým distributorem knižní produkce. Díky množství akvizic a fúzí menších a specializovaných distributorů a velkoobchodníků značně posílil a zabezpečil svou pozici na trhu, které ostatní zmíněné společnosti (Baker & Taylor, Readerlink apod.), těžko konkurují, a to zejména právě proto, že se soustředí na specifitější segmenty trhu (knihovny, supermarkety).

⁸⁸ EUROMEDIA. *O nakladatelství*. Online. Dostupné z: <https://www.euromedia.cz/onakladatelstvi/>. [cit. 2024-06-24].

⁸⁹ <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/06/euromedia-koupila-firmy-folio-a-bookretail/>

⁹⁰ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2016/2017. Online. SČKN, 2017. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

⁹¹ Tamtéž.

2.3 Knižní maloobchod

Stejně jako subjekty v ostatních segmentech trhu se i počet knihkupectví v USA v průběhu let výrazně snížil. Podle údajů databáze Census Bureau's County Business Patterns, statistiky Amerického úřadu pro sčítání lidu, klesl počet knihkupectví v USA z 12 151 v roce 1998 na 5 733 v roce 2020. Mezi lety 2012–2020, tedy v intervalu 8 let, statistiky úřadu zaznamenaly téměř 25% pokles v počtu amerických knihkupectví, roku 2012 se jednalo o 7 244 knihkupectví, zatímco v roce 2020 o 5 591.⁹²Tento pokles lze přičíst rostoucí popularitě digitálních technologií, které změnily způsob, jakým lidé konzumují informace a literaturu. K poklesu počtu fyzických knihkupectví mohl navíc přispět i nárůst online nakupování a elektronických knih. Pokles v počtu knihkupectví mezi lety 2019 a 2020 ze 6 045 knihkupectví na 5 333 lze považovat za důsledek covidové pandemie. Pokles počtu knihkupectví se odráží i v údajích o prodeji; tržby knihkupectví vzrostly z 12,4 miliardy dolarů v roce 1997 na 16,8 miliardy dolarů v roce 2007, ale poté začaly klesat na 10,0 miliard dolarů v roce 2017. Tyto údaje naznačují změnu chování a preferencí spotřebitelů, která ovlivnila celkový ráz knihkupectví.⁹³

Neustálý úbytek prodejen a prodeju odráží úpadek velkých řetězců, včetně uzavření společnosti Borders Group v roce 2011, tehdy druhého největšího knihkupeckého řetězce v zemi, rozsáhlé zavírání křesťanských knihkupectví a pokles počtu nezávislých knihkupectví v souvislosti s rychlým růstem prodeje přes internet. Od uzavření poslední prodejny Borders v roce 2011 se tempo zavírání prodejen zpomalilo.

Americký úřad pro sčítání lidu dále vede separátní statistiky zaměřující se na podniky bez placených zaměstnanců provozovaných fyzickými osobami, dle kterých bylo roku 2020 v USA 7 841 knihkupectví bez placených zaměstnanců. Statistiky jsou dohledatelné až do roku 2012, kdy se v USA nacházelo 9 575 zařízení, opět zde tedy lze pozorovat trend poklesu, který je v období 2012–2020 téměř 20%. Roku 2020 tedy v USA připadlo 1 knihkupectví přibližně

⁹² UNITED STATES CENSUS BUREAU. *County Business Patterns 451211: Book stores: CB2100CBP All Sectors: County Business Patterns, including ZIP Code Business Patterns, by Legal Form of Organization and Employment Size Class for the U.S., States, and Selected Geographies: 2021*. Online databáze. 2021. Dostupné také z: <https://data.census.gov/table/CBP2021.CB2100CBP?g=010XX00US&n=451211>.

⁹³ HAIT, Andrew W. Despite Our Love of All Things Electronic, Bookstores Still Relevant This Holiday Season. Online. In: United States Census Bureau. 2021. Dostupné z: <https://www.census.gov/library/stories/2021/12/do-not-turn-the-page-on-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

25 000 obyvatel, zatímco v ČR připadalo 1 knihkupectví na 17 883 obyvatel⁹⁴. Z tohoto srovnání vyplývá, že síť knihkupectví je o něco málo hustější v ČR USA.

Prodej knih na jiných místech než v knihkupectvích dosáhl v roce 2017 hodnoty 8,3 miliardy dolarů, a překonal tak hodnotu 7,1 miliardy dolarů u knih prodaných v knihkupectvích. Hlavní konkurence samozřejmě přišla z online zdrojů (neboli elektronického nakupování, jak je nazývá americká vláda), kde prodej knih, tažený Amazonem, činil v roce 2017 5,6 miliardy dolarů. Amazon ovládá více téměř 80 % veškerého online prodeje knih. Co se týče trhu s e-knihami, připadá společnosti většinový podíl na trhu, ten se pohybuje okolo 75 %. Zbylý podíl pak připadá ostatním společnostem na trhu, mezi které se zařadí Nook, Apple, Kobo či Barnes & Noble. Klíčovým odbytištěm pro prodej knih jsou již léta skladové kluby⁹⁵, přičemž prodej prostřednictvím tohoto kanálu činil v roce 2017 1,4 miliardy dolarů.⁹⁶

Zejména během pandemie se roku 2020 ve velkých obchodech, jako je Walmart, Target a další potravinové řetězce, výrazně zvýšil prodej knih. Běžná kamenná knihkupectví nebyla v tomto období v provozu, a jednalo se tak vyjma online knihkupectví o jediná místa, kde veřejnost mohla knihy nakoupit. Prodej některých knih se v některých obchodech ztrojnásobil nebo zčtyřnásobil. Tyto obchody tak současně zaplnily mezeru, která vznikla po omezení dodávek některých produktů ze strany Amazonu, který v době pandemie snížil dodávání některých typů zboží vč. knih za účelem prioritizování dodávek domácích a zdravotnických potřeb. Na tuto skutečnost tak následně reagovaly supermarkety, které se zaměřily zejména na vysoce komerční beletrii a knihy pro děti.⁹⁷

Jak již bylo nastíněno, klíčovým odbytištěm pro prodej knih jsou v USA také prodejní místa, jejichž hlavním předmětem prodeje knihy nejsou. Dle Statistického úřadu USA byly roku 2017 v klasických knihkupectvích prodány knihy v přepočtu za 7 miliard USD, v rámci internetového prodeje se jednalo o 5,6 miliard USD, zatímco v supermarketech a další

⁹⁴ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2020/2021 [online]. SČKN, 2021. [cit. 2024-06-24] Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

⁹⁵ Členské organizace, které svým členům prodávají knihy s výraznou slevou. Vydělávají na prodeji ohromného množství, z nichž knihy tvoří pouze zlomek. V ČR se tento typ prodeje knih nevyskytuje.

⁹⁶ HAIT, Andrew W. Despite Our Love of All Things Electronic, Bookstores Still Relevant This Holiday Season. Online. In: United States Census Bureau. 2021. Dostupné z: <https://www.census.gov/library/stories/2021/12/do-not-turn-the-page-on-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

⁹⁷ HARRIS, Elizabeth A. *How to Sell Books in 2020: Put Them Near the Toilet Paper: Book sales jumped this spring at big-box stores, which stayed open and stocked essentials while other shops closed*. Online. In: NY Times. 2022. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/07/22/books/books-coronavirus-retail-walmart-target-costco.html>. [cit. 2024-06-24].

obchodech, v nichž se knihy prodávají vedle jiného zboží, jako např. Costco, Target, Walmart, obchody se suvenýry či dárkovým zbožím apod., se jednalo o částku 2,5 miliardy USD.⁹⁸

2.3.1 Nezávislá knihkupectví

Nezávislá knihkupectví čelila za posledních 40 let mnoha konkurenčním hrozbám a technologickým šokům. V 80. letech 20. století čelila vzestupu řetězců jako Waldenbooks a B. Dalton. V 90. letech 20. století růst velkých maloobchodních řetězců, jako jsou Barnes & Noble a Borders korespondoval s dramatickým poklesem počtu členů ABA. Od roku 1995 představovala další výzvu pro nezávislá knihkupectví společnost Amazon, následně pak nástup elektronických čteček a elektronických knih v roce 2007. Zatímco společnost Amazon je knihkupci označována za největší konkurenci, od roku 2011, kdy zanikl Borders, 2. největší řetězec knihkupectví v USA, je největším spojencem nezávislých knihkupectví Barnes & Noble. Spojilo je zejména společné úsilí o propagaci důležitosti kamenných knihkupectví a jejich významu ve společnosti.

Roku 2009 byl dle ABA v USA historicky nejnižší počet nezávislých knihkupectví, avšak počínaje rokem 2010 začaly počty opět stoupat. Roku 2009 se tak jednalo o 1 651 knihkupectví, zatímco roku 2013 bylo evidováno 1971. V průběhu následujících let počet stabilně stoupal, pouze mezi lety 2019–2021 byl zaznamenán úpadek z 2 524 knihkupectví na 2 100. Za příčinu je opět považována pandemie roku 2020.

Ryan L. Raffaelli uvedl jako příčinu této skutečnosti 3 faktory, a to faktor komunity, kurátorství a faktor sdružování. Knihkupectví tak začala zdůrazňovat svou silnou vazbu na hodnoty místních komunit, zaměřovala se na kurátorství zásob tak, aby zákazníkům poskytly osobnější a specializovanější zážitek, a dále se pak věnovala také propagaci svých prodejen jako intelektuálních center pro setkávání zákazníků s podobnými zájmy prostřednictvím akcí, jako jsou autogramiády, přednášky, autorská čtení apod.⁹⁹

⁹⁸ HAIT, Andrew W. Despite Our Love of All Things Electronic, Bookstores Still Relevant This Holiday Season. Online. In: United States Census Bureau. 2021. Dostupné z: <https://www.census.gov/library/stories/2021/12/do-not-turn-the-page-on-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

⁹⁹ RAFFAELLI, Ryan L. *Reinventing Retail: The Novel Resurgence of Independent Bookstores*. Online. Harvard: Harvard Business School, 2020. Dostupné také z: https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/20-068_c19963e7-506c-479a-beb4-bb339cd293ee.pdf.

2.3.2 Barnes & Noble

Barnes & Noble je knihkupecká společnost, jejíž počátky sahají až do roku 1873, kdy Charles Montgomery Barnes založil obchod s použitými knihami ve Wheatonu na předměstí Chicaga ve státě Illinois. Barnesův syn William se v roce 1917 přestěhoval do New Yorku a společně s G. Cliffordem Noblem založil velkoobchod s knihami, který dodával učebnice do škol, vysokých škol a knihoven v New Yorku. Zpočátku se společnost Barnes & Noble zabývala především velkoobchodem a prodávala knihy vzdělávacím institucím, avšak postupně se stále více zapojovala do maloobchodního prodeje, což vedlo k otevření velkého knihkupectví na Páté avenue a 18. ulici na Manhattanu, které se mělo stát vlajkovou lodí společnosti. V 70. letech 20. století se ovšem společnost Barnes & Noble dostala do problémů. John Barnes, vnuk zakladatele, v roce 1969 zemřel a podnik koupil Amtel, konglomerát vyrábějící hračky, nářadí a další výrobky; obchod upadal a Amtel se brzy rozhodl své nové akvizice zbavit. V roce 1971 koupil společnost Barnes & Noble Leonard Riggio, který v 60. letech založil úspěšné studentské knihkupectví Student Book Exchange.¹⁰⁰

V roce 1986 společnost Barnes & Noble dále expandovala, když získala řetězec knihkupectví B. Dalton, který byl tvořen ze 797 prodejen. Dalšími akvizicemi pak byly Bookstop, a Doubleday Book Shops. Těmito akvizicemi se Barnes & Noble stalo jedním z největších knihkupectví v Americe. Expanze společnosti byla založena na konceptu „knižního superstoru“, který nabízel čisté, prostorné a dobře osvětlené prodejny s pohovkami, kavárnami a prostory pro odpočinek a čtení. V knihkupectvích byl kladen důraz na služby zákazníkům, atraktivní výlohy a výrazné slevy na bestsellery, což přispělo k jejich rychlému růstu a úspěchu. V roce 1997 spustila společnost v reakci na rostoucí konkurenci na trhu elektronického obchodování internetový obchod barnesandnoble.com. Na konci 90. let společnost vlastnila zhruba čtvrtinu celostátního trhu s knihami a každá osmá kniha prodaná v USA byla zakoupena v knihkupectví Barnes & Noble.¹⁰¹

Přes rostoucí úspěch superknihkupectví však byla pověst společnosti Barnes & Noble na ústupu a napětí mezi společností a nezávislými knihkupectvími stále narůstalo; malá nezávislá knihkupectví byla vytlačována superobchody, které byly schopné uzavírat smlouvy

¹⁰⁰ BARNES & NOBLE. *History*. Online. Dostupné z: <https://www.barnesandnobleinc.com/about-bn/history/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁰¹ Tamtéž.

s nakladatelstvími a prodávat více výtisků knih, společnost tak byla obviňována z porušování antimonopolních zákonů a omezování bibliodiverzity.¹⁰²

Velkou konkurencí byl pro společnost řetězec stovek knihkupectví Borders, fungující od roku roku 1971. Za úspěchem Borders stál výkonný systém řízení zásob, který společnosti umožňoval doplňovat zboží efektivněji než systémy ostatních společností na trhu; systém dokázal předvídat, co si zákazníci koupí, a pomáhal tak nákupčím knih řídit pravidelné doplňování tisíců titulů na skladě. Po příchodu Amazonu však řetězec nezvládl nástup nových technologií a vstup na online trh, roku 2011 tak byl vyhlášen bankrot a činnost společnosti byla ukončena. Společnost Barnes & Noble později koupila ochrannou známku Borders.¹⁰³

Roku 2009 společnost vstoupila také na trh elektronických čteček pod značkou Nook. Od roku 2010 se však společnost potýkala s řadou problémů, mezi něž se řadily i problémy finanční, to vedlo k uvaření přibližně 150 poboček v období 2008–2018.¹⁰⁴

Nečekaných přínosem byla pro Barnes & Noble pandemie; dočasné uzavření prodejen poskytlo společnosti příležitost k modernizaci prodejen, současně však pandemie vedla k prudkému nárůstu prodeje knih, který se ve srovnání s obdobím před úderem pandemie zvýšil o celých 35 %.¹⁰⁵ Přes výrazný rozdíl ve velikosti společností lze řetězec Barnes and Noble svou širokou škálou činností přirovnat k českým řetězcům typu Dobrovský či Luxor.

2.3.3 Half Price Books

Na podobném principu jako v ČR funguje řetězec Levné knihy, který se zaměřuje na prodej zlevněných knih včetně dalšího doplňkového sortimentu, jako jsou CD, DVD, hračky, kancelářské potřeby apod., je v USA založen řetězec Half Price Books. Společnost doprodává skladové zásoby jiných nakladatelů za diskontní cenu, dále prodává také DVD, CD, gramofonové desky a další veldejší produkty související s knihami či jinými médii. Oba řetězce vydávají také vlastní levné edice a tituly. Half Price Books se ovšem, na rozdíl od českých

¹⁰² HARRIS, Elizabeth A. *How Barnes & Noble Went From Villain to Hero*. Online. In: NY Times. 2022. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/04/15/arts/barnes-noble-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁰³ NOGUCHI, Yuki. *Why Borders Failed While Barnes & Noble Survived*. Online. In: NPR.org. 2011. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/04/15/arts/barnes-noble-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁰⁴ HARRIS, Elizabeth A. *How Barnes & Noble Went From Villain to Hero*. Online. In: NY Times. 2022. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/04/15/arts/barnes-noble-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁰⁵ Tamtéž.

Levných knih, zaměřuje i na prodej použitých knih, které tvoří přibližně 70 % skladových zásob společnosti.¹⁰⁶

2.4 Státní regulace a podpora

2.4.1 Státní granty a dotace

Finanční podpora publikační činnosti je v USA zprostředkovávána zpravidla vládními agenturami, jako je National Endowment for the Arts (NEA), a to ve formě grantů, dotací jednotlivcům či knižním nakladatelům, dále pak tvůrčích stipendií. Jedním z hlavních grantových programů, které NEA poskytuje, je Creative Writing Fellowships, program podporující tvorbu prozaických a básnických děl. Programem Translation Projects jsou pak podporovány překlady děl, konkrétně prózy, poezie a divadelních her, z jiných jazyků do angličtiny. Ty se pohybují ve výši 10,000-25,000 USD.¹⁰⁷ V roce 2024 NEA oznámila, že na překladové projekty bude rozdělena celková částka ve výši 325 000 USD.¹⁰⁸ Podporu agentura poskytuje také v rámci Národního knižního festivalu pořádaného Kongresovou knihovnou ve Washingtonu a každoročně sponzoruje scénu Poezie a prózy.

Finanční prostředky, kterými NEA americký knižní trh podporuje, získává z federálního rozpočtu USA, tedy podobně jako Ministerstvo kultury ČR, které získává financování ze státního rozpočtu ČR. Stejně jako NEA, poskytuje i Ministerstvo kultury ČR finanční podporu trhu ve formě tvůrčích stipendií na podporu umělecké činnosti, grantů a dotací na podporu literárních akcí, knižních vydavatelů apod. Zatímco vládní agentura NEA se zaměřuje především na podporu překladu zahraničních děl do angličtiny a hlavním cílem grantových programů NEA je tedy umožnit americkým čtenářům přístup k literatuře z různých kultur a zemí prostřednictvím překladů do angličtiny, Ministerstvo kultury podporuje, jak překlad zahraniční literatury do českého jazyka, tak překlady tuzemské literatury do cizích jazyků.¹⁰⁹

¹⁰⁶ NAWOTKA, Ed. *Half Price Books Celebrates Its 50th Anniversary*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/90090-half-price-books-celebrates-its-50th-anniversary.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁰⁷ NATIONAL ENDOWMENT FOR THE ARTS. *Literary Arts*. Online. National Endowment for the Arts. Dostupné z: <https://www.arts.gov/impact/literary-arts>. [cit. 2023-11-03].

¹⁰⁸ *The National Endowment For the Arts Announces the 2024 Translation Fellows*. Online. In: Community of Literary Magazines and Presses. 2024. Dostupné z: <https://www.clmp.org/press-center/the-national-endowment-for-the-arts-announces-the-2024-translation-fellows/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁰⁹ MK ČR. *Podpora vydávání knih*. Online. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/podpora-vydavani-knih-cs-1953>. [cit. 2024-06-24].

Podpora financování české literatury v překladech je stanovena procentuálně podle výdajů žadatele. Celková finanční podpora nesmí přesáhnout 70 % celkových nákladů na vydání publikace. Z toho lze požádat o podporu až do 50 % na překlad, do 50 % na návrh obálky, grafické zpracování, sazbu a tisk, do 15 % na autorská práva a do 25 % na propagaci.¹¹⁰ V roce 2023 byla na publikace v této oblasti rozdělena částka 16 215 000 Kč.¹¹¹

2.4.2 Literární ceny

K nejvýznamnějším literárním a knižním cenám patří zejména:

- Pulitzerova cena: nejprestižnější ocenění za literaturu v USA, kterou od roku 1918 americkým autorům uděluje Columbia University. Je udělována v rámci 23 kategorií, mezi které mj. patří např. poezie, fikce, divadelní hry, autobiografie apod. Součástí ceny ve 22 kategoriích je také finanční odměna ve výši 15 000 USD.¹¹²
- National Book Awards: americké literární ocenění pravidelně udělované od roku 1950, od roku 1988 jsou ceny spravovány organizací National Book Foundation. Uděluje se v 5 kategoriích, kterými jsou próza, poezie, literatura faktu, překladová literatura a literatura pro mládež. Každoročně jsou také udělovány 2 ceny za celoživotní přínos, a to Medaile za význačné přispění americké literatuře (Medal for Distinguished Contribution to American Letters) a Cenu za vynikající přispění americké literární komunity (Literarian Award for Outstanding Service to the American Literary Community).¹¹³ Součástí ceny v každé kategorii je finanční odměna 10 000 USD.
- PEN America Literary Awards: literární ocenění každoročně udělované americkým PEN clubem. V současné době jsou ocenění udělována napříč 11 kategoriemi, a to ve formě cen, stipendií a grantů. Největší cenou, která je v rámci PEN America Literary Awards udělována a současně také největší literární cenou ve Spojených státech je PEN/Jean Stein Book Awards. Součástí ceny je finanční částka 75 000 USD, ocenění je udělováno v multižánrové kategorii. Dalšími významnými

¹¹⁰ CZEHLIT. MK ČR program podpory vydávání překladů původní české literatury v zahraničí. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/grant/preklad/>. [cit. 2024-06-24].

¹¹¹ MK ČR. Podpora vydání české literatury v překladech. Online. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/podpora-vydani-ceske-literatury-v-prekladu-cs-517>. [cit. 2024-06-24].

¹¹² COLUMBIA UNIVERSITY. Administration of the Prizes. Online. The Pulitzer Prizes. ©2023 The Pulitzer Prizes — Columbia University. Dostupné z: <https://www.pulitzer.org/page/administration-prizes>. [cit. 2023-11-03].

¹¹³ <https://www.nationalbook.org/national-book-awards/how-works/>. Online. National Book Foundation. Dostupné z: <https://www.nationalbook.org/national-book-awards/how-works/>. [cit. 2023-11-03].nationalbook.org/national-book-awards/how-works/

oceněními jsou PEN/Hemingway za debutový román a PEN/Robert W. Bingham za debutovou sbírku povídek, obě v hodnotě 25 000 USD.¹¹⁴

2.4.3 Regulace a cenzura

Svoboda projevu a tisku je v USA chráněna prvním dodatkem ústavy, dle které je vládě obecně zakázáno cenzurovat nebo regulovat obsah knih, výjimkou je pouze několik vymezených oblastí, jako je obscénnost, podněcování násilí, ohrožení národní bezpečnosti apod.¹¹⁵ Jedním ze vzácných případů z posledních let, kdy se vláda USA pokusila zakázat vydání knihy, je monografie Johna Boltona, bývalého poradce pro národní bezpečnost. V červnu roku 2020, šest měsíců poté, co Bolton předal svůj rukopis *The Room Where It Happened* Bílému domu k posouzení, se Trumpova administrativa pokusila vydání zablokovat. Argumentem bylo ohrožení národní bezpečnosti USA. Bolton v knize popsal svůj čas strávený ve funkci nejvyššího představitele národní bezpečnosti v období Trumpova prezidentství. Kniha obsahuje několik odhalení, mimo jiné například to, že Donald Trump požádal čínského prezidenta Si Ťin-pchinga o pomoc při znovuzvolení do funkce prezidenta USA, nebo také Trumpovo vyjádření ochoty zasahovat do vyšetřování trestných činů, která měla sloužit jako projev osobní laskavosti vůči zahraničním autoritářským vůdcům. Boltonova kniha údajně potvrzuje obvinění týkající se Trumpova impeachmentu v roce 2019; Trump se snažil přimět Ukrajinu, aby prošetřila jeho politické rivaly, včetně Joen Bidena, výměnou za vojenskou pomoc. Právě tato obvinění byla ústředním bodem vyšetřování proti prezidentu Trumpovi v roce 2019. Trumpova administrativa podala žalobu s cílem zablokovat vydání knihy. Boltonovi právníci v reakci na to tvrdili, že Bolton provedl řádné revize tak, aby všechny uvedené informace byly v souladu s ochranou národní bezpečnosti.¹¹⁶ Odpůrci žaloby namítali, že se jedná jen o snahu Bílého domu zastavit odhalování informací, o nichž se domnívá, že vykreslí Trumpa ve špatném světle.¹¹⁷

Americký okresní soudce Royce C. Lamberth žádost Trumpovy administrativy o zastavení vydání knihy zablokoval a s odkazem na ochranu svobody projevu podle prvního dodatku

¹¹⁴ PEN AMERICA. *Literary Awards*. Online. PEN America. ©2023. Dostupné z: <https://pen.org/literary-awards/awards/#>. [cit. 2023-11-03].

¹¹⁵ AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *First Amendment and Censorship*. Online. AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. American Library Association. 2008. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/intfreedom/censorship>. [cit. 2023-11-03].

¹¹⁶ CHARLIE, Savage. Government Lawsuit Over John Bolton's Memoir May Proceed, Judge Rules. Online. *The New York Times*. 2020. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/10/01/us/politics/john-bolton-book-proceeds-lawsuit.html>. [cit. 2023-11-03].

¹¹⁷ BOLTON LAWSUIT "SMACKS OF DESPERATION". Online. In: PEN AMERICA. PEN America. June 16, 2020. Dostupné z: <https://pen.org/press-release/bolton-lawsuit-smacks-of-desperation/>. [cit. 2023-11-03].

americké ústavy udělil povolení k vydání knihy. Současně Boltonovo jednání kritizoval, uvedl ale, že soudní příkaz by byl neúčinný, protože kniha je již v držení mediálních organizací.¹¹⁸

Ačkoli v USA zpravidla nedochází k celoplošné cenzuře, zakazování vybraných titulů ve školních institucích je zcela běžné. K cenzuře dochází z převážné většiny na institucionální či místní úrovni, může se však také jednat o zákaz na úrovni státní. K zakazu obvykle dochází na základě žádosti rodičů či aktivistických skupin, proti kterým se pak často staví neziskové organizace na ochranu svobody slova, které záměry cenzury knih napadají u soudů.

Podle zprávy American Library Association (ALA) se nová značná vlna požadavků na zákaz knih zvedla mezi lety 2021 a 2023. V roce 2021 bylo evidováno 729 požadavků, které chtěly zakázat více než 1 858 knih ve školních a veřejných knihovnách.¹¹⁹ Následující rok se počet požadavků téměř zdvojnásobil, a to na 1 269. Dohromady se jednalo o 2 571 titulů, což je 38% nárůst oproti roku 2021.¹²⁰ Roku 2023, ačkoli byl počet požadavků obdobný, tedy 1 247, bylo množství jednotlivých titulů podstatně vyšší; napadeno jich dle ALA bylo až 4 240.¹²¹ To představuje 65 % nárůst oproti roku předchozímu. Současně se jedná nejvíce napadených knih za posledních 20 let, tedy dobu, po kterou organizace statistiky vede. Do roku 2020 se většina požadavků na zákaz knih týkala pouze jednoho určitého titulu, v roce 2022 však bylo 90 % hlášených požadavků tvořeno celými seznamy knih. Z těchto 90 % se 40 % žádostí snažilo z knihoven odstranit více než 100 různých titulů najednou. Záznamy o počtu žádostí, kterým bylo vyhověno ani přesnému počtu skutečně zakázaných knih, organizace nevede.

Počet zakázaných knih lze ovšem uveřejňuje PEN America ve svém Indexu školních zákazů knih. Zákazy knih se ve školních rocích 2021/2022 a 2022/2023 dle indexu dotkly 247 školních obvodů ve 41 státech. V roce 2021/2022 bylo zaznamenáno 2 532 zákazů, z toho se jednalo o 1 643 různých titulů, zatímco v období následujícím bylo zákazů 3 362, z toho se jednalo o

¹¹⁸ MUTIKANI, Lucia. U.S. judge denies Trump's bid to block Bolton's book but criticizes ex-adviser. - Online. *Reuters*. 2020. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-bolton-book-idCAKBN23R0LW>. [cit. 2023-11-03].

¹¹⁹ ZALUSKY, Steve. The State of America's Libraries 2021: A Report from the American Library Association. Online. In: AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. S. 6-11. Dostupné z: <https://www.ala.org/news/sites/ala.org.news/files/content/state-of-americas-libraries-special-report-pandemic-year-two.pdf>. [cit. 2023-11-03]

¹²⁰ ZALUSKY, Steve. The State of America's Libraries 2021: A Report from the American Library Association. Online. In: AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. S. 6-11. Dostupné z: <https://www.ala.org/news/sites/ala.org.news/files/content/state-of-americas-libraries-special-report-pandemic-year-two.pdf>. [cit. 2023-11-03]

¹²¹ *American Library Association reports record number of unique book titles challenged in 2023*. Online. In: . 2024. Dostupné z: <https://www.ala.org/news/2024/03/american-library-association-reports-record-number-unique-book-titles>. [cit. 2024-06-24].

1 557 různých titulů.¹²² Dle organizace je ale téměř nemožné skutečně zjistit přesná čísla, okresy totiž ne vždy oznamují výsledky výzev k zákazu, není to jejich povinností. Ani samotné žádosti nejsou mnohdy nikterak nahlášeny. Organizace tak čerpá převážně z různých z veřejných zpráv či dobrovolných hlášení zasílaných Úřadu pro duševní svobodu.¹²³

Vysoký nárůst zákazů knih je úzce spojen s politickým a společenským děním v USA od roku 2020; policejní brutalita, rasisticky motivované útoky, protesty proti rasismu, události kolem prezidentských voleb, jako např. útok na Kapitol Spojených států v roce 2021. Právě tyto události společně s mnoha dalšími vedly ještě k silnějšímu rozdělení americké společnosti.

Organizace ALA poprvé zaznamenala zvýšený počet žádostí na podzim roku 2021, tedy v době, kdy probíhala debata o kritické rasové teorii. Konzervativci požadovali její vyřazení z výuky.¹²⁴ To se podařilo hned v několika státech, jako příklad lze uvést Texas, který v červenci 2021 přijal zákon, který ve školských institucích zakazuje výuku týkající se sexuální identity a rasové problematiky.¹²⁵ Texaský republikánský poslanec Matt Krause následně zveřejnil seznam 850 publikací, které považoval za „závadné“, přičemž od všech školních okresů požadoval informace o tom, které školy a jaký počet daných titulů vlastní a kolik za ně okresy zaplatily.¹²⁶ Z analýzy seznamu, kterou provedl deník The Dallas Morning News vyplynulo, že jen z prvních 100 uvedených knih bylo 97 napsáno ženami, lidmi odlišné barvy pleti či členy LGBTQ komunity, současně se knihy tématům, jako je rasová či genderová identita apod., také často věnují.¹²⁷ Seznam obsahoval například *Hood Feminism* od Mikki Kendall, *Doznání Nata*

¹²² *Spineless Shelves: Two Years of Book Banning*. Online. In: PEN America. 2024. Dostupné z: <https://pen.org/spineless-shelves/>. [cit. 2024-06-24].

¹²³ NATANSON, Hannah. *School book bans and challenges, at record highs, are rising again*. Online. In: The Washington Post. 2022. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/education/2022/09/19/school-book-bans-challenges-record-highs-are-rising-again/>. [cit. 2024-06-24].

¹²⁴ CHAVEZ, Nicole. There were 155 efforts to censor books in US schools and libraries, group says. Online. *CNN*. 2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/11/30/us/book-banning-american-library-association-statement/index.html>. [cit. 2023-11-03].

¹²⁵ POWELL, Michael. In Texas, a Battle Over What Can Be Taught, and What Books Can Be Read. Online. *The New York Times*. 2021. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/12/10/us/texas-critical-race-theory-ban-books.html>. [cit. 2023-11-03]. 1

¹²⁶ SOLOMON, Andrew. My Book Was Censored in China. Now It's Blacklisted — in Texas. Online. *The New York Times*. 2021. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/11/23/books/review/far-from-the-tree-matt-krause-texas-book-blacklist-ban.html>. [cit. 2023-11-03].

¹²⁷ RICHMAN, Talia a SMITH, Corbett. Books probed by a Texas lawmaker by women, people of color, LGBTQ writers. They're asking: 'Really?'. Online. *The Dallas Morning News*. 2021. Dostupné z: <https://www.dallasnews.com/news/education/2021/10/28/books-probed-by-a-texas-lawmaker-by-women-people-of-color-lgbtq-writers-theyre-asking-really/>. [cit. 2023-11-03].

Turnera od Williama Styrona, *Women's Rights* od Justin Karr, *Hate Crimes* od Davida L. Hudsona apod.¹²⁸

Snahou aktivistických skupin konzervativců je označovat určité knihy jako „škodlivé“ a „explicitní“, čímž se rozšiřuje typ obsahu potlačovaného ve školách. Aktivisté a politici často označují knihy, které nejsou v souladu s jejich názory, za pornografické a neslušné, aby tak ospravedlnili jejich odstranění, tyto knihy ovšem velice často zákonným definicím pornografie vůbec neodpovídají.

Celkově vzato je nárůst zákazů knih a cenzury na školách řízen spíše hlasitou menšinou požadující cenzuru, zatímco většina rodičů se staví proti zakazu knih. Kombinace tlaku místních skupin, nových státních zákonů a označování knih jako škodlivých nebo explicitních však především v posledních letech vytvořila prostředí, kde se jednotlivé školní čtvrti cítí nuceny omezit přístup k určitým knihám.¹²⁹

K největšímu počtu zákazů knih dochází ve státech Texas a Florida; sedm okresů v Texasu bylo odpovědných za 438 případů zakazu jednotlivých knih, na Floridě došlo ke 357 zákazům v rámci 13 okresů. Mezi nejzakazovanější tituly se za rok 2022 řadí *Genger Queer: A Memoir*: Maia Bobabe, *All Boys Aren't Blue*: George M. Johnson či *The Bluest Eye*: Toni Morrison, přičemž u prvního uvedeného je příčinou LGBTQ tematika, u druhého titulu LGBTQ tematika, hlavní postava je navíc členem černošské menšiny. U třetího uvedeného titulu je oficiálním důvodem sexuálně explicitní obsah.¹³⁰

Ke snahám o cenzurování knih ovšem nedochází pouze ze strany konzervativců, ale také ze strany liberálů (progresivců), kteří se snaží o zákaz publikací obsahujících prvky rasismu, sexuálního násilí apod. V minulosti se tak například několikrát jednalo o knize *Jako zabít ptáčka*, a to pro užití rasistického pojmenování.¹³¹

¹²⁸ KRAUSE, Matt. Krause book list. Online. 2021. Dostupné z: <https://static.texastribune.org/media/files/94fee7ff93eff9609f141433e41f8ae1/krausebooklist.pdf>. [cit. 2023-11-03].

¹²⁹ MEEHAN, Kasey. *Banned in the USA: State Laws Supercharge Book Suppression in Schools*. Online. PEN America. 2023. Dostupné z: <https://pen.org/report/banned-in-the-usa-state-laws-supercharge-book-suppression-in-schools/>. [cit. 2023-11-03].

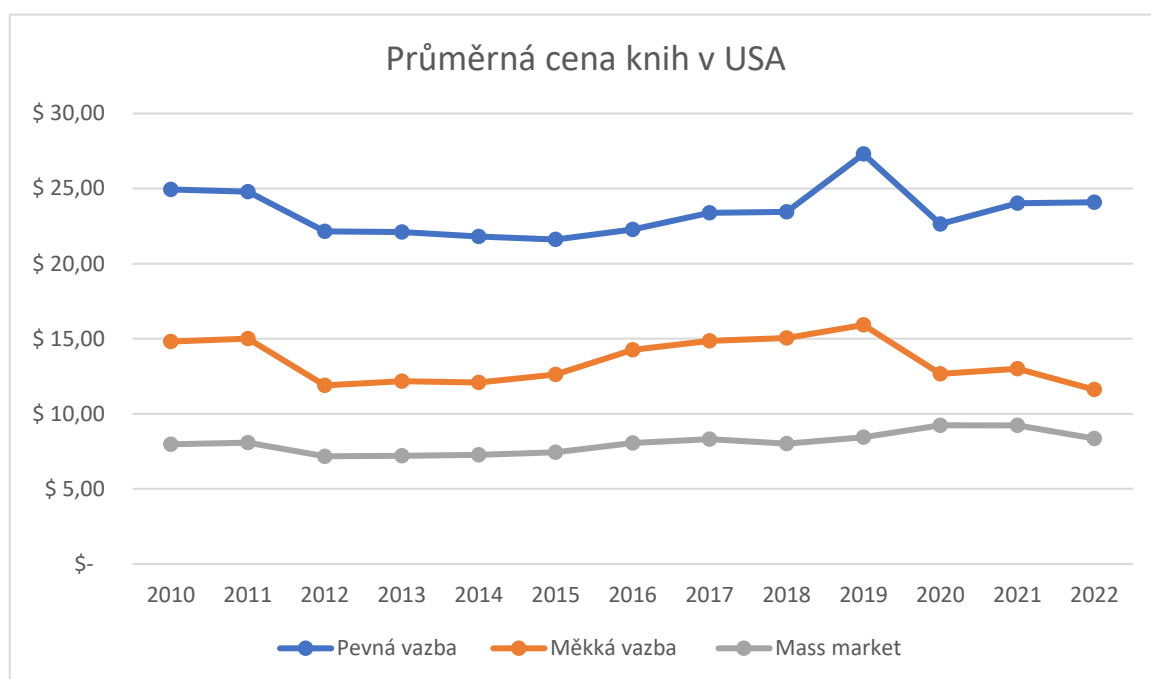
¹³⁰ *Top 13 Most Challenged Books of 2022*. Online. American Library Association. 2023. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/bbooks/frequentlychallengedbooks/top10>. [cit. 2023-11-03].

¹³¹ *Banned & Challenged Classics*. Online. American Library Association. 2013. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/bbooks/frequentlychallengedbooks/classics>. [cit. 2023-11-03].

Na zvýšené snahy o cenzurování knih ALA reaguje iniciativou Unite Against Book Bans¹³² a Týdnem zakazovaných knih.¹³³

2.5 Ekonomická specifika

Oficiální statistiky týkající se průměrné ceny knihy na trhu pro veřejnost nejsou v současné době k dispozici, pro potřeby této práce a alespoň částečného přiblížení cenového vývoje a současného stavu budou využity statistiky zabývající se průměrnými cenami knih určených školnímu trhu a trhu veřejných knihoven. Statistiky každoročně zveřejňuje School Library Journal (SLJ) ve spolupráci se společnostmi Follet a Baker & Taylor, které SLJ poskytují data o průměrných cenách všech knih, které byly v konkrétních časových rámcích prodány.

Graf č.1: Průměrná cena knih v USA 2010-2022¹³⁴

¹³² *Unite Against Book Bans challenges candidates to oppose censorship, support librarians and educators as election season rolls in.* Online. In: American Library Association. 2022. Dostupné z: <https://www.ala.org/news/Unite-Against-Book-Bans-Candidate-Pledge>. [cit. 2023-11-03].

¹³³ AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Banned Books Week.* Online. American Library Association. 2012. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/bbooks/banned>. [cit. 2023-11-03].

¹³⁴ FLURY, Jim. *Average Book Prices 2022 Document.* Online excel dokument. In: THE LIBRARY NETWORK. 2023. Dostupné z: <https://tln.org/news/633564/Average-Book-Prices-2022-Document.htm>. [cit. 2024-06-27].

Průměrná cena knih v pevné vazbě mezi lety 2010–2022 poměrně kolísala; nejnižší cena byla zaznamenaná roku 2015 (21,65 USD), nejvyšší naopak v roce 2019 (27,30 USD). Mezi lety 2018, 2019 a 2020 byly zaznamenány největší výkyvy v ceně, konkrétně se roku 2019 průměrná cena knihy v pevné vazbě oproti přechozímu zvýšila přibližně o 16 %, následujícího roku však klesla o celých 17 %. Současně cena od roku 2020 postupně roste. Roku 2022 se jednalo o částku 24,10 USA. Ačkoli byly tedy v průběhu měřeného období zaznamenány značné výkyvy, jednalo se roku 2022 o podobnou částku jako v roce 2010. Při zohlednění míry inflace (měřené CPI), která ve stanoveném období vzrostla o 34,21 % ovšem vyplývá, že reálná cena knih v pevné vazbě mezi lety 2010-2022 klesla.

Průměrná cena knih měkké vazby zaznamenala značně prudký, přibližně 20%, pokles mezi lety 2011 a 2012. Následně cena až do roku 2019 stabilně rostla. Roku 2020 statistiky vyznačují poněkud výrazný úpadek, a to v podobě poklesu ceny o 20 %. Do roku 2022 průměrná cena poklesla o dalších 8 %. Za zaznamenané období tedy došlo k úpadku průměrné ceny z původních 14,83 USD v roce 2010 na 11,61 USD v roce 2022. Při zohlednění míry inflace to znamená, že průměrná cena knih měkké vazby klesla o méně, než by odpovídalo inflaci za období 2010-2022. Inflace způsobila, že ceny v ekonomice obecně rostly o 34,21 %, zatímco cena knih měkké vazby klesla o 21,73 %.

Průměrná cena knih v měkké vazbě pro masový trh byla v průběhu let oproti předchozím dvou kategoriím stabilnější, mírné poklesy a nárůsty však zaznamenány byly. Při porovnání průměrné ceny v roce 2010 a v roce 2022 lze sledovat zvýšení ceny o 5 %. Při zohlednění míry inflace ovšem opět vyplývá, že průměrná cena knih v měkké vazbě pro masový trh vzrostla méně, než by odpovídalo inflaci za sledované období.

2.5.1 DPH

Americký daňový systém se od českého v mnohém odlišuje. Jednou z takových odlišností je úplná absence daně z přidané hodnoty, která v ČR existuje, knihy jsou od ní ovšem od 1. 1. 2024 osvobozené, což se týká jak knih fyzických, tak knih v elektronické podobě: e-knih i audioknih. V USA se na služby a zboží, tedy i knihy, aplikuje daň z prodeje. Daně z prodeje jsou na zboží aplikovány až v okamžiku prodeje, čímž dojde ke zvýšení ceny pro konečného spotřebitele. Daně tedy nejsou na rozdíl od DPH do cen započítány přímo. Dalším rozdílem je skutečnost, že daň z prodeje platí pouze maloobchodní zákazník, DPH se naopak během produkce hotového výrobku vybírá vícekrát, ačkoli je všem článkům řetězce kromě konečného

zákazníka státem vráceno. Výsledek je tedy vlastně totožný.¹³⁵ Výše daně z prodeje se v jednotlivých oblastech USA značně liší, stanovují se totiž jak na úrovni států, tak i na úrovni místní. 5 států, a to Delaware, Aljaška, Montana, New Hampshire a Oregon mají nulovou státní prodejní daň.¹³⁶ Současně je ve státech umožněno užívat daně z prodeje na místní úrovni, to se ze zmíněných států s nulovou státní daní týká také státu Aljaška, který jednotlivým městským samosprávám umožňuje vybírat místní daň až ve výši 7,5 %.¹³⁷ Kombinování státních i místních daní z prodeje je umožněno i ve zbývajících státech USA. Státní daň z prodeje se pohybuje v rozmezí přibližně 0–7,2 %, v kombinaci s daní na místní úrovni se může jednat až o 10 %.¹³⁸ Danění e-knih je v USA o něco více problematické, neexistují totiž jednotné definice týkající se danění digitálního zboží, k dnešnímu dni se tedy daň z prodeje na e-knihy aplikuje přibližně v 31 amerických státech a pohybuje se v rozmezí 1–7 %.¹³⁹ Obecně lze tedy říci, že je danění knih na úrovni cca jednotek procent nižší než u nás před rokem 2024, ale vyšší než současná nulová DPH. Oproti danění knih v Evropě obecně (obvykle 0-10 %) se nejedná o významný rozdíl.

2.5.2 Autorský honorář

V rámci podepsání smlouvy nakladatelé v USA autorovi obvykle poskytují zálohu na autorský honorář, jejíž výše se vypočítá podle toho, kolik výtisků knihy se má prodat. Vyplácení zálohy se obvykle provádí ve třech termínech, a to při podpisu smlouvy, při přijetí rukopisu nakladatelem a po vydání knihy. Poskytování zálohy na honorář je praxe fungující také na českém knižním trhu.¹⁴⁰ Při prodeji knih náleží autorovi určité procento z prodeje. Jedná se vlastně o autorský honorář, nicméně vzhledem k tomu, že obdržel zálohu, je mu honorář vyplacen až ve chvíli, kdy přesáhne částku, která mu již vyplacena byla. K takovému vyúčtování zpravidla dochází dvakrát ročně. Sazby autorských honorářů se liší v závislosti na

¹³⁵ *What is sales tax?* Online. In: Thompson Reuters. 2023. Dostupné z: <https://tax.thomsonreuters.com/blog/what-is-sales-tax/#what-is-vat-tax>. [cit. 2024-06-24].

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ *Taxes In Alaska*. Online. In: Tax Foundation. 2023. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/location/alaska/page/5/>. [cit. 2024-06-24].

¹³⁸ *State and Local Sales Tax Rates, Midyear 2023*. Online. In: Tax Foundation. 2023. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/data/all/state/2023-sales-tax-rates-midyear/>. [cit. 2024-06-24].

¹³⁹ *Sales tax by state: should you charge sales tax on digital products?* Online. In: Tax Jar. 2024. Dostupné z: <https://www.taxjar.com/blog/sales-tax-digital-products>. [cit. 2024-06-24].

¹⁴⁰ GREŇ, Lenka; LIPÁR, Ondřej; MARKOVÁ, Michala a ŠVEC, Michal. *Závěrečná zpráva k projektu Specifika beletristické literatury a uměleckého překladu a identifikace profesí do nich zapojených*. 2022. Dostupné také z: <https://asociacespisovatelu.cz/wp-content/uploads/2023/05/asociace-pisovatelu-vyzkum-status-umelce---zaverecna-zprava.pdf>.

formátu, způsobu distribuce a prodejním kanálu. U pevné vazby sazby obvykle začínají na 10 %, u brožované na 8 %.¹⁴¹ Obdobně jsou na tom honoráře spisovatelů v ČR, jejichž výše se zpravidla pohybuje okolo 10 % z tržeb.¹⁴² Vzhledem k výši nákladů, a tudíž počtu prodaných knih jsou však honoráře amerických autorů řádově vyšší.

2.5.3 ISBN

ISBN je v ČR udělováno Národní knihovnou České republiky a zpoplatněno není, zatímco v USA je agenturou odpovědnou za prodej a přidělování čísel ISBN společnost Bowker. V USA se cena ISBN pohybuje v rozmezí 150–1 500 USD, přičemž se cena liší v závislosti na počtu ISBN, které vydavatel či samovydavatel kupuje.¹⁴³ To znamená, že při koupi menšího počtu ISBN zaplatí nakladatel více. Tato skutečnost může v případě malých a příležitostných nakladatelů znamenat značné znevýhodnění na trhu.

Zakoupení ISBN v USA ovšem není povinné, kniha může vyjít i bez něj, pokud nakladatel prodává své knihy sám, nesnaží se je dávat do oběhu prostřednictvím knihkupectví, velkoobchodů či knihoven. V opačném případě knihkupectví, jak fyzická, tak online, vyžadují, aby knihy ISBN přiděleno měly. ISBN je tedy pro většinu distribučních kanálů nezbytné.¹⁴⁴ V USA ani v ČR se na knihy neuplatňuje pevná cena.

2.6 Knihovny

2.6.1 Knihovny v USA

Knihovní síť ve Spojených státech se skládá z knihoven veřejných, akademických (vědeckých), školních a specializovaných. Dle American Library Association bylo na území USA v roce 2019 přibližně 123 627 knihoven.¹⁴⁵ Z toho se jedná o 9 215 veřejných knihoven (bez poboček)

¹⁴¹ SHATZKIN, Mike a RIGER, Robert Paris. The Book Business. Online. In: *The Book Business (What everyone needs to know)*. New York: Oxford University Press, 2019, s. 20-21. ISBN 9780190628048. [cit. 2024-06-24].

¹⁴² HARTMAN, Ivan. Jak žijí čeští spisovatelé? Uživí se akorát Michal Viewegh a čtení pro dívky. Online. *Hospodářské noviny*. 2015. Dostupné z: <https://art.hn.cz/c1-55073270-viewegh-a-cteni-pro-divky-tezke-vahy-knizniho-podnikani>. [cit. 2024-06-24].

¹⁴³ BOWKER. *ISBNs help books get discovered!* Online. Dostupné z: <https://www.myidentifiers.com/identify-protect-your-book/isbn/buy-isbn>. [cit. 2024-06-24].

¹⁴⁴ BOWKER. *ISBN: General Questions*. Online. Dostupné z: https://www.isbn.org/faqs_general_questions#isbn_faq22. [cit. 2024-06-24].

¹⁴⁵ AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Library Statistics and Figures: Number of Libraries in the United States*. Online. American Library Association. 2020, 3. 3. 2023. Dostupné z: <https://libguides.ala.org/c.php?g=751692&p=9132142>. [cit. 2023-11-03].

a z údajů National Center for Education Statistics vyplývá, že v období 2019–2020 bylo v USA 3 654 akademických knihoven.¹⁴⁶ American Library Association na svých stránkách uvádí 4 396 speciálních knihoven, 225 knihoven ozbrojených sil a 801 vládních knihoven na území USA.¹⁴⁷ Dotace a finanční prostředky na podporu knihoven a informačních služeb v celé zemi poskytuje federální program Library Services and Technology Act (LSTA) z roku 1996, který je spravován Ústředním institutem pro knihovnictví a informační služby (Institute of Museum and Library Services, IMLS).¹⁴⁸

Americké veřejné knihovny se dále rozdělují na knihovny centrální (hlavní knihovny nebo také administrativní jednotka), knihovní pobočky a mobilní knihovny (bookmobily). Dle definice FSCS z roku 2008 je veřejná knihovna subjekt, který je zřízen podle státních zákonů nebo regulačních orgánů, za účelem sloužit obci, okresu nebo regionu, a který poskytuje alespoň následující: 1) organizovanou sbírku tištěných nebo jiných knihovních materiálů nebo jejich kombinace; 2) placený personál; 3) stanovený harmonogram, ve kterém jsou služby personálu dostupné veřejnosti; 4) zařízení nezbytná pro podporu takového sběru, personál a harmonogram; a 5) je zcela nebo zčásti podporován z veřejných prostředků.¹⁴⁹ Jsou zřizovány a spravovány na místní úrovni městy, školními distrikty či jinými samosprávnými orgány.¹⁵⁰ Finanční zdroje k provozu knihoven pak pochází ze strany místní, státní či federální vlády, dalšími zdroji jsou pak granty, soukromé dotace, veřejné daně a poplatky apod.¹⁵¹ Veřejné knihovny jsou zřizovány podle státních zákonů a nařízení tak, aby sloužily komunitě lidí v rámci regionu, města či místního obvodu a bývají zcela nebo alespoň z části financovány z veřejných prostředků. Poskytují bezplatný přístup ke knihám, časopisům, novinám a dalším materiálům pro širokou veřejnost.¹⁵²

¹⁴⁶ NATIONAL CENTER FOR EDUCATION STATISTICS. *Collections, staff, and operating expenditures of degree-granting postsecondary institution libraries: Selected years, 2001-02 through 2019-20*. Online. National Center for Education Statistics. 2022. Dostupné

z: https://nces.ed.gov/programs/digest/d21/tables/dt21_701.40.asp. [cit. 2023-11-03].

¹⁴⁷ AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Library Statistics and Figures: Number of Libraries in the United States*. Online. American Library Association. 2020, 3. 3. 2023. Dostupné

z: <https://libguides.ala.org/c.php?g=751692&p=9132142>. [cit. 2023-11-03].

¹⁴⁸ *Grants to States*. Online. Institute of Museum and Library Services. Dostupné

z: <https://www.ims.gov/grants/grant-programs/grants-states>. [cit. 2023-11-03].

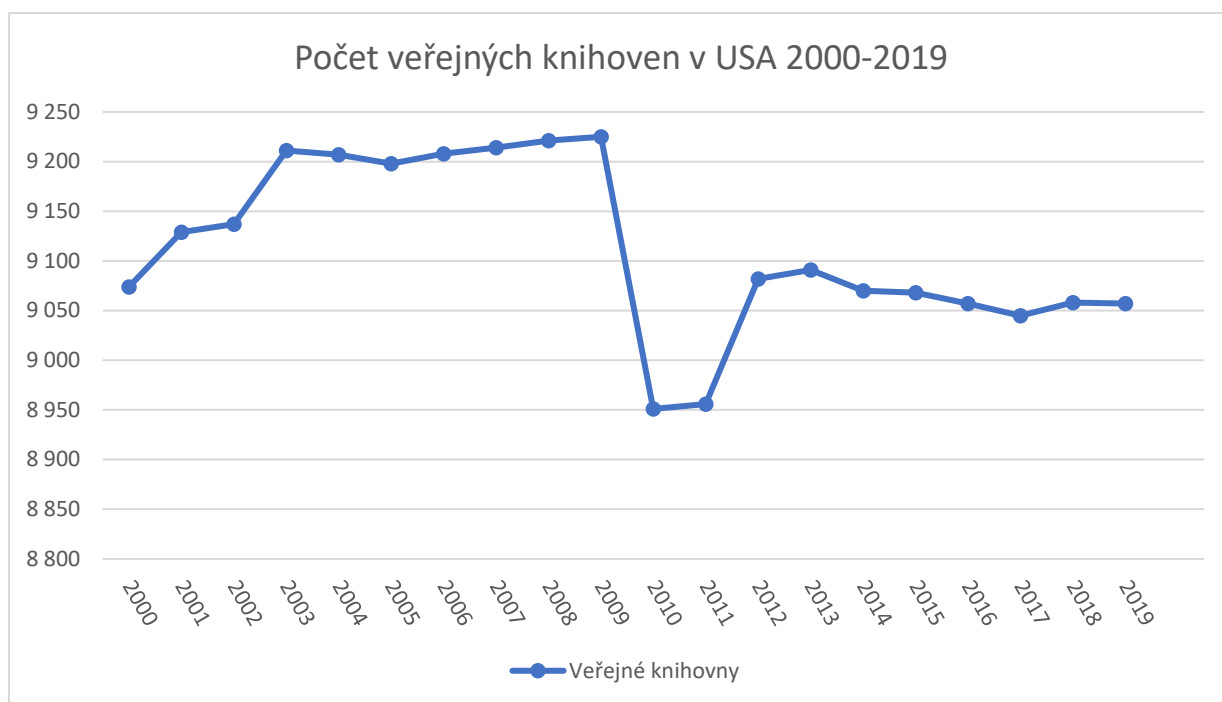
¹⁴⁹ *Definition of a Library: General Definition*. Online. American Library Association. 2022. Dostupné

z: <https://libguides.ala.org/library-definition>. [cit. 2023-11-03].

¹⁵¹ AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Definition of a Library: General Definition*. Online. Dostupné

z: <https://libguides.ala.org/library-definition>. [cit. 2024-06-24].

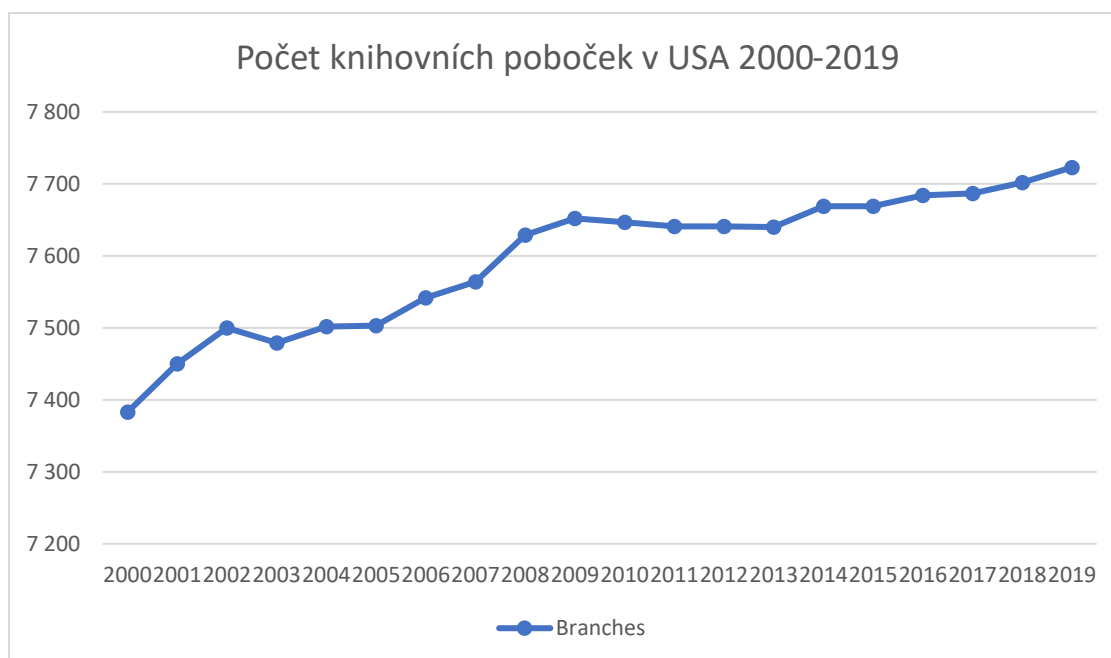
¹⁵² Tamtéž.

Graf č. 2: Vývoj počtu veřejných knihoven v USA 2000-2019¹⁵³

Jak z předloženého grafu vyplývá, počet administrativních jednotek veřejných knihoven v USA v průběhu posledních dvou dekad nezaznamenal žádné závažné nárůsty ani úpadky. Kolísání se vždy pohybuje v řádech jednotek či desítek. Vyšší úpadek lze pozorovat mezi lety 2009–2010, kdy bylo roku 2009 zaznamenáno 9 225 knihoven, zatímco roku následujícího 8 951. Tento úpadek je však způsoben skutečností, že národní statistiky PLS provedené před rokem 2010 zahrnovaly i knihovny, které nesplňovaly podmínky definice knihoven dle FSCS. Vyřazování těchto jednotek ze statistik bylo započato rokem 2010.

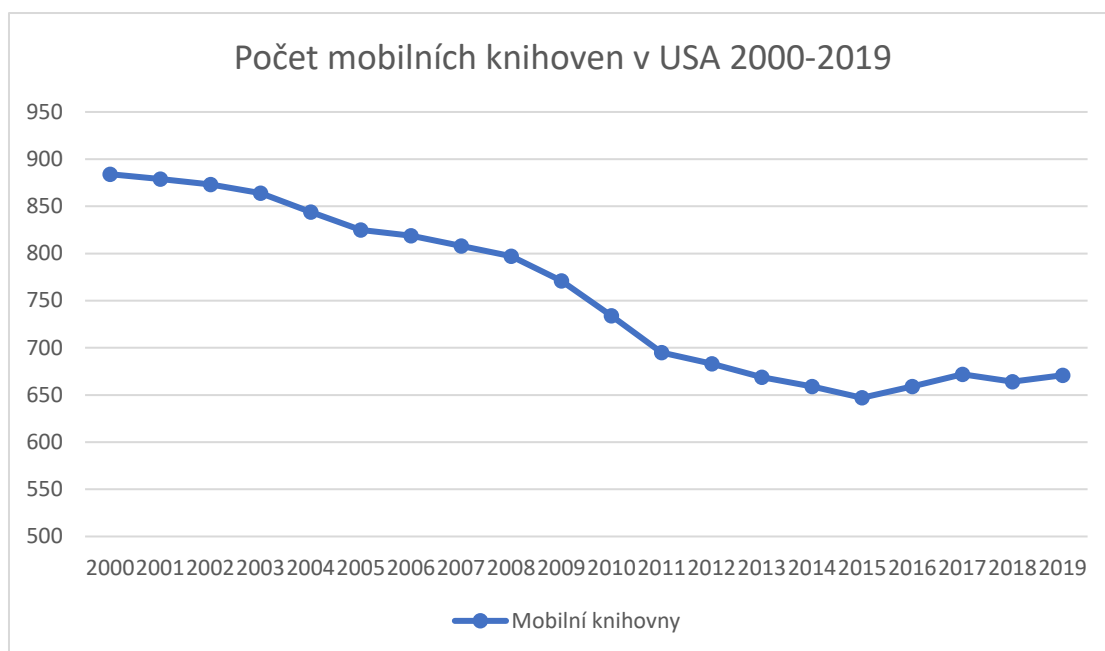
¹⁵³ *Public Libraries Survey*. Online. In: INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. 2023. Dostupné z: <https://www.ims.gov/research-evaluation/data-collection/public-libraries-survey>. [cit. 2024-06-27].

Graf č. 3: Vývoj počtu knihovnických poboček v USA 2000-2019¹⁵⁴

Počet knihovnických poboček vykazuje, byť pomalý, avšak postupný růst s jen minimálními výkyvy; v roce 2000 bylo v USA 7 383 poboček, zatímco v roce 7 723. Ačkoli se celkový počet knihoven a knihovnických poboček během posledních dvou dekad příliš nezměnil, údaje ukazují mírnou vzestupnou tendenci.

¹⁵⁴ *Public Libraries Survey*. Online. In: INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. 2023. Dostupné z: <https://www.ims.gov/research-evaluation/data-collection/public-libraries-survey>. [cit. 2024-06-27].

Graf č. 4: Vývoj počtu mobilních knihoven v USA 2000-2019¹⁵⁵

Výrazný pokles pak zaznamenaly pojízdné knihovny, zatímco jich na území USA bylo v roce 2000 napočítáno 884, v roce 2019 statistiky ukazovaly hodnotu 671. K tomuto poklesu se nabízí jednoduché vysvětlení; mobilní knihovny dříve zpřístupňovaly knihy v oblastech, ve kterých knihovny chyběly nebo byly pro obyvatele těžko dostupné, díky přístupu k internetu a digitálním zdrojům poptávka po pojízdných knihovnách poklesla.

Pro porovnání hustoty knihovní sítě v ČR a v USA budou využity data z roku 2019, kdy bylo v České republice registrováno celkem 6 194 knihoven, včetně poboček a mobilních knihoven, na populaci 10,7 milionu obyvatel. To představuje přibližně 57,8 knihoven na 100 000 obyvatel. Oproti tomu ve Spojených státech amerických, s populací 328,3 milionu obyvatel, bylo ve stejném roce zaznamenáno 17 451 knihoven, což odpovídá přibližně 5,3 knihoven na 100 000 obyvatel. Z dat tedy jasně vyplývá, že knihovní síť je v České republice podstatně hustší než v USA.

¹⁵⁵ *Public Libraries Survey*. Online. In: INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. 2023. Dostupné z: <https://www.ims.gov/research-evaluation/data-collection/public-libraries-survey>. [cit. 2024-06-27].

2.6.2 Povinné výtisky

Povinné odevzdání výtisků v USA ukládá zákon o autorském právu, konkrétně jej pokrývá sekce 407 Copyright Act z roku 1976. Dle něj podléhají všechna díla publikovaná v USA, která byla registrována u Úřadu pro autorská práva, povinnému odevzdání dvou exemplářů díla, a to včetně těch děl, která byla nejprve zveřejněna v cizí zemi, ale později vydána či dovezena do USA za účelem distribuce. Vlastník autorských práv nebo vlastník výhradního práva k publikování je povinen odevzdat Úřadu pro autorská práva dvě kopie nejlepšího vydání díla do tří měsíců po zveřejnění Úřadu pro autorská práva za účelem uložení výtisků v Kongresové knihovně. Nejlepším vydáním díla je míněno předložení nejkvalitnější verze knihy, a to z hlediska obsahového i z hlediska formy.¹⁵⁶

V případě nesplnění povinnosti odevzdání výtisků budou držitelé autorského či výhradního práva uděleny sankce předepsané autorským zákonem, včetně pokuty za každé dílo a úhrady celkové maloobchodní ceny nárokovaných kopií Kongresové knihovně.¹⁵⁷ Elektronické knihy zákonu o povinném odevzdání výtisků nepodléhají, Kongresová knihovna o něj však může požádat.¹⁵⁸

Obdobně je tomu i v České republice, zákon o neperiodických publikacích se ani zde na elektronické knihy nevztahuje. Zákon ovšem vydavatelům ukládá povinnost odevzdávat hlavním knihovnám celkem pět povinných výtisků neperiodických publikacích; dva povinné výtisky Národní knihovně České republiky, jeden výtisk Moravské zemské knihovně v Brně, jeden výtisk Vědecké knihovně v Olomouci a jeden regionální povinný výtisk Městské knihovně v Praze, resp. místně příslušné krajské knihovně podle sídla vydavatele. V případě, že je publikace pořízena slepeckým písmem, je vydavatel povinen odevzdat jeden výtisk Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana v Praze.¹⁵⁹

V souladu s nabídkovou povinností musí také čeští vydatelé nabídnout knihovnám určeným vyhláškou č. 156/2003 Sb. ke koupi jeden výtisk díla, a to do třiceti dnů od data vydání

¹⁵⁶ Autorský zákon USA z roku 1976, Copyright Act, Část 17 Zákoníku USA (U.S.C.), § 401 – § 412. In: *Copyright.gov* [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/92chap3.html>

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ SCHELAND, Nora. *Copyright Deposit Requirements May Be Easier Than You Think*. Online. In: Library of Congress Blogs. 2023. Dostupné z: <https://blogs.loc.gov/copyright/2023/03/copyright-deposit-requirements-may-be-easier-than-you-think/#:~:text=There%20are%20two%20limited%20exceptions,of%20Congress%20expressly%20demands%20them.> [cit. 2024-06-24].

¹⁵⁹ ČESKO. § 3 zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích – znění od 1. 7. 2017. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-37#p3>

prostřednictvím pošty, e-mailu nebo placené služby časopisu knižní novinky a jeho bibliografie. Nesplnění obou výše zmíněných povinností je považováno za přestupek, za který je vydavatel pokutován.¹⁶⁰ Zásadním rozdílem mezi evropským a americkým systémem je americká registrace knihy u Úřadu pro autorská práva, která předchází povinnosti odevzdání. Jde o pozůstatek historického tzv. copyrightového systému, při němž k ochraně autorského díla docházela až jeho registrací a přidělením copyrightu.

2.7 Festivity a veletrhy

Literární festivaly a veletrhy se každoročně konají ve více než polovině amerických států. Kromě festivalů a veletrhů zaměřených na literaturu obecně probíhají i festivaly zaměřené na konkrétní žánry či tvorbu konkrétní skupiny autorů. Příkladem takových událostí je YALLfest, který je zaměřen na young adult literaturu,¹⁶¹ Literary Festival of Women Authors,¹⁶² zaměřený na tvorbu ženských autorek, nebo African American Children's Book Fair.

Až do roku 2019 probíhal v USA každoročně veletrh BookExpo America (BEA). Jednalo se o největší americký knižní veletrh, jenž byl zaměřen zejména na distribuční práva a obchodování s autorskými právy tištěných a elektronických dokumentů, a nebyl tak orientován na širokou veřejnost. Vedle BookExpo American od roku 2014 fungoval také BookCon, knižní veletrh určený veřejnosti. Kvůli pandemii covidu-19 byly termíny konání obou veletrhů v roce 2020 nejdříve o několik týdnů posunuty, nakonec však byly akce zcela zrušeny.¹⁶³ Organizátorská společnost ReedPop následně v prosinci téhož roku oznámila zrušení veletrhu na dobu neurčitou. Cílem má být dle prohlášení najít „nové cesty, jak naplnit potřeby komunity skrze propojování fyzických a virtuálních akcí.“¹⁶⁴ Impulsem k dočasnému ukončení konání veletrhů

¹⁶⁰ ČESKO. Čl. 1 vyhlášky č. 156/2003 Sb., vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích – znění od 3. 6. 2003. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-156#cl1>

¹⁶¹ STRATFORD, Theresa. *Young Adult authors, readers flock to Charleston's annual YALLFest*. Online. In: *Post and courier*. 2022. Dostupné z: https://www.postandcourier.com/lowcountryparent/families/young-adult-authors-readers-flock-to-charlestons-annual-yallfest/article_e8e379ea-5fad-11ed-af3d-cb21fc242653.html. [cit. 2024-06-24].

¹⁶² *LITERARY WOMEN: OUR HISTORY AND MISSION*. Online. LITERARY WOMEN. Dostupné z: <https://www.literarywomen.org/about-us.php>. [cit. 2024-06-24].

¹⁶³ JARRARD, Sydney. *BookExpo and BookCon Postponed to 2021*. Online. In: AMERICAN BOOKSELLER ASSOCIATION. *Bookweb*. 2020. Dostupné z: <https://www.bookweb.org/news/bookexpo-and-bookcon-postponed-2021-576910>. [cit. 2024-06-24].

¹⁶⁴ *ReedPop Retiring Publishing Events BookExpo and BookCon*. Online. In: AMERICAN BOOKSELLER ASSOCIATION. *Bookweb*. 2020. Dostupné z: <https://www.bookweb.org/news/reedpop-retiring-publishing-events-bookexpo-and-bookcon-1624449>. [cit. 2024-06-24].

byla i skutečnost, že se BookExpo i BookCon zejména v posledních letech potýkalo s nízkou návštěvností a finančními problémy.¹⁶⁵

V reakci na absenci veletrhu BookExpo a potřebu alternativních platform pro propojení nakladatelského průmyslu tak vznikla roku 2021 U.S. Book Show. Jejím cílem bylo poskytnout nakladatelům virtuální platformu pro prezentaci jejich titulů a navázání kontaktů s knihkupci, knihovníky a odborníky z oboru. Zahrnuje autorské panely, prezentace knih a možnosti navazování kontaktů, čímž se přizpůsobila měnícímu se prostředí knižních veletrhů v digitálním věku.¹⁶⁶

Zánik knižního veletrhu BookExpo vedl také ke vzniku regionálních knihkupeckých výstav. Tyto regionální organizace se přizpůsobují novým okolnostem tím, že přecházejí na virtuální nebo hybridní formáty a přidávají ke svým akcím digitální nebo online komponenty. Například Southern Independent Booksellers Alliance a New Atlantic Independent Booksellers Association pořádají virtuální konference knihkupců s online vzděláváním, „stánky“ nakladatelů a prezentacemi nových titulů.¹⁶⁷

Pandemie urychlila přechod k virtuálním akcím a zdůraznila potřebu alternativních platform pro propojení vydavatelského průmyslu. Současně i zánik veletrhu BookExpo podnítil přehodnocení tradičního modelu amerických knižních veletrhů a vznik alternativních akcí a platform, které by odpovídaly potřebám nakladatelského průmyslu v postpandemickém světě.

Zimní institut (Winter Institut), který pořádá Americká asociace knihkupců (ABA), je každoroční akce, která poskytuje nezávislým knihkupcům možnost vzdělávání, navazování kontaktů a profesního rozvoje.¹⁶⁸ Poprvé byl zahájen v roce 2005 s cílem sdílet vzdělávací programy prezentované na veletrhu BookExpo s knihkupci, kteří se nemohli zúčastnit kongresu.¹⁶⁹ Popularita Zimního institutu v průběhu let vzrostla a přilákala značný počet knihkupců z celých Spojených států i mimo ně. V roce 2020 přilákal Winter Institute 15 (Wi15) do Baltimoru 800 knihkupců. Kvůli pandemii COVID-19 však ABA v roce 2021 uspořádala virtuální konferenci, na kterou se přihlásil rekordní počet 2 000 knihkupců.

¹⁶⁵ KIRCH, Claire. *US Book Fairs Show the Pulse of the Book Biz*. Online. In: Publishers Weekly. 2020. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/trade-shows-events/article/88999-u-s-book-fairs-show-the-pulse-of-the-book-biz.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Tamtéž.

Jedním z největších knižních festivalů ve Spojených státech, který je orientovaný na širokou veřejnost, je Los Angeles Times Festival of Books (LATFOB) fungující od roku 1996.¹⁷⁰ Mezi další známé festivaly patří také Boston Book Festival, Brooklyn Book Festival, Bay Area Book Festival či Portland Book Festival. Významnou knižní událostí je také National Book Festival pořádaný Knihovnou Kongresu Spojených států amerických. Mezi regionální festivaly lze jmenovat také Bay Area Book Festival, Southern Festival of Books, Midwest Literary Walk a nespočet dalších.

Ačkoli se v USA koná řada veletrhů s domácí i mezinárodní účastí, neexistuje zde takový mezinárodní knižní veletrh, který by byl srovnatelný s knižními veletrhy pořádanými v řadě evropských zemích, jako je např. Frankfurtý či Londýnský knižní veletrh. Zatímco tyto mezinárodní knižní veletrhy slouží především jako globální trh pro nakladatelská práva a licenční smlouvy na mezinárodní úrovni, americké veletrhy se zaměřují zejména na obchody s právy v rámci USA. Zatímco knižní trhy v USA jsou zpravidla rozděleny na profesně orientované a na ty, které jsou určeny veřejnosti, české knižní trhy mají zpravidla část pro veřejnost a část profesně orientovanou.

2.8 Tituly

2.9 Počet nových titulů

Určení přesného počtu ročně vydaných knih v USA je těžké, je však možné opřít se o údaje společnosti Bowker, americké agentury zodpovědné za vydávání ISBN. Dle údajů zveřejněných společností byl ještě před rokem 1980 odhadovaný počet vydaných nových titulů za 1 rok do 50 000. Během 80. a 90. let došlo k výraznému nárůstu a roku 1998 dosáhl počet titulů již 200 000. Roku 2004 pak bylo zaznamenáno 275 793. V roce 2006 však společnost Bowker, americká agentura vydávající ISBN, změnila metodologii a do statistiky začaly být zahrnovány tzv. netradiční výstupy, do kterých jsou zahrnovány dotisky, knihy vydané formou selfpublishingu, print on demand apod. Do roku 2006 byl tedy ve statistikách kladen důraz především na tradiční nakladatelství a jejich knižní novinky. Roku 2006 se tak jednalo o 274 416 knih, které byly vydány prostřednictvím tradičních nakladatelství, netradičních výstupů pak bylo 21 936.¹⁷¹

¹⁷⁰ Online. LA Times. Dostupné z: <https://events.latimes.com/festivalofbooks/about/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁷¹ THOMPSON, John B. a THOMPSON, John B. The struggle for visibility. Online. In: *Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century*. 2. Polity, 2013, s. 239-243. ISBN 978-0745661063. [cit. 2024-06-24].

Přes občasné mírné výkyvy počet ročně vydaných titulů rostl i v letech následujících a roku 2010 se tak jednalo o 316 000. Počet tradičních výstupů následně, s občasnými výkyvy, stabilně rostl a roku 2013 tak bylo evidováno 304 912 titulů. Oproti tomu počet netradičních výstupů zaznamenal v daném období výrazné výkyvy, z nichž největší byl roku 2010, kdy bylo evidováno 3 806 260 titulů. Jednalo se o 185% nárůst oproti 1 335 065 v roce 2009. Dle Bowker se jednalo o důsledek vysoké míry investic a inovací v oblasti netradičního vydavatelství. Výrazný pokles v následujících letech je pak vysvětlován korekcí, k níž na trhu přirozeně došlo.¹⁷²

Společnost Bowker přestala po výše zmíněném období statistiky týkající se počtu titulů vydaných prostřednictvím tradičních nakladatelů zveřejňovat a v posledních letech publikuje především data týkající se počtu knih vydaných formou self-publishingu.

V období mezi lety 2011 a 2019 lze pozorovat výrazný nárůst počtu knih publikovaných formou self-publishingu v USA, konkrétně se jednalo o 336% rozdíl mezi počátkem a koncem měřeného období. Do roku 2016 se ročně v rámci self-publishingu vydalo průměrně 500 000 titulů ročně, poté následovalo výrazné zvýšení v produkci. Největší růst byl zaznamenán roku 2019, kdy roční produkce vystoupala na 4,5 milionu titulů. Nejaktuálnější data pochází z roku 2021 a jednalo se o 2,3 milionu titulů.¹⁷³

Ačkoli statistiky týkající se počtu vydaných knih tradičními nakladatelstvími chybí, předpokládá se, že se v posledních letech čísla pohybují v rozmezí 500 000–1 000 000 titulů ročně.¹⁷⁴ Roku 2021 bylo dle reportu WIPO v USA zaznamenáno celkem 2,8 milionu registrovaných ISBN¹⁷⁵, při odečtení 2,3 milionu samovydaných knih připadá zbylých 500 tisíc knih na tradiční výstupy, současně je však potřeba neopomenout, že počet registrovaných ISBN zahrnuje také reedice či více formátů jednoho titulu. Z toto vyplývá, že se roku 2021 mohl počet tradičních výstupů pohybovat v hodnotách podobných z roku 2013, tedy okolo 300 tisíc, případně i více.

¹⁷² *Traditional Print Book Production Dipped Slightly in 2013, Says Bowker*. Online. In: PR Newswire. 2014. Dostupné z: <https://www.prnewswire.com/news-releases/traditional-print-book-production-dipped-slightly-in-2013-says-bowker-269980391.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁷³ MILLIOT, Jim. *Self Publishing Is Thriving According to Bowker Report*. Online. In: Publishers Weekly. 2023. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/91574-self-publishing-is-thriving-according-to-bowker-report.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁷⁴ TALBOT, Dean. *Number of books published per year*. Online. In: Wordsrated. 2022. Dostupné z: <https://wordsrated.com/number-of-books-published-per-year-2021/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁷⁵ WIPO. *The Global Publishing Industry in 2021*. Online. In: WIPO. 2023. Dostupné z: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4652>. [cit. 2024-06-24].

2.10 Překladová literatura

Překladová literatura tvoří pouze malý podíl z celkového počtu ročně vydaných knih, zpravidla se jedná o 1–3 %. Dle nejaktuálnějších dat z Translation Database Publishers Weekly¹⁷⁶ bylo např. v roce 2023 vydáno pouze 323 přeložených titulů, což představuje nejnižší počet od roku 2008.

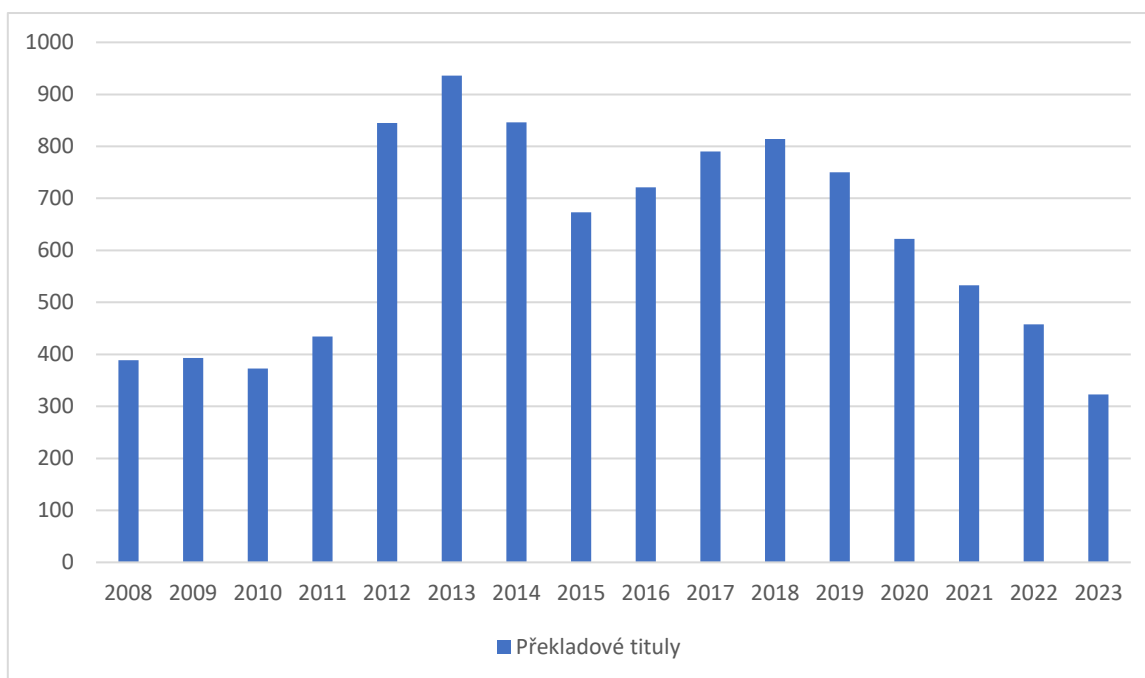
Nejčastěji překládanými jazyky jsou francouzština, španělština a němčina. Z celkového počtu 9 900 děl v překladu, která byla v USA v období 2008–2023 vydána, bylo 19 % přeloženo z francouzštiny, 14 % ze španělštiny a 12 % z němčiny. Mezi dalšími překládanými jazyky se objevují italština, arabština, japonština, švédština, ruština, čínština atd. Českých děl bylo v USA za sledované období přeloženo a vydáno pouze 108, tedy přibližně 1 % ze všech přeložených titulů.

Co se týče významných nakladatelů překladové literatury, je trh značně roztržštěn, avšak za nakladatele s největším podílem na trhu lze považovat AmazonCrossing, Dalkey Archive, Europa Editions, Seagull Books a New Directions. Nutno podotknout, že všechna jmenovaná nakladatelství zaobírají pouze 2–5 % trhu v rámci tohoto segmentu.

V České republice má překladová literatura výrazně vyšší podíl na knižním trhu než ve Spojených státech. Z celkového počtu 18 319 titulů, které byly vydány v ČR v roce 2022, tvořily překlady přibližně 38 %. Nejčastěji překládaným jazykem je angličtina, v roce 2022 se jednalo o 54 % všech přeložených titulů. Dalšími hojně překládanými jazyky jsou také němčina, francouzština, slovenština a italština.¹⁷⁷

¹⁷⁶ PUBLISHERS WEEKLY. *Translation Database Publishers Weekly*. Online. In: Publishers Weekly. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/translation/home/index.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁷⁷ ZSU 2022 *Neperiodické publikace*. Online. In: Statistika kultury ČR. 2023. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2023/11/ZSU_2022_Neperiodicke-publikace.pdf. [cit. 2024-06-24].

Graf č. 5: Počet ročně vydaných překladových titulů v USA 2008-2013.¹⁷⁸

Nejoblíbenějším formátem byl dle NPD Circana Bookscan v letech 2019¹⁷⁹–2023¹⁸⁰, vyjma roku 2020¹⁸¹, který do statistik není zahrnut, trade paperback, kterého bylo ve sledovaném období průměrně každý rok prodáno 433 945 000 kusů. Trade paperback je větší a obecně kvalitnější formát měkké vazby. Často je tištěn na kvalitnějším papíře. Pokud trade paperback následuje po vydání v pevné vazbě, má stejnou velikost, stránkování a rozvržení stránek jako vydání v pevné vazbě.¹⁸²

O téměř polovinu jednotek méně bylo průměrně prodáno knih v pevné vazbě neboli hardcoveru, a to 225 829 000. Knihy v pevné vazbě (nazývané také casebound nebo hardbound) mají pevnější obálky, obvykle vyrobené ze silného kartonu obaleného látkou. Zde mohou být stránky vlepeny nebo všity do hřbetu, čímž se hřbet stává pružnějším, aby kniha mohla ležet při otevření naplocho. Na plátěné vazbě je často vyražen název knihy a jméno autora a knihy s tvrdými

¹⁷⁸ PUBLISHERS WEEKLY. *Translation Database Publishers Weekly*. Online. In: Publishers Weekly. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/translation/home/index.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁷⁹ MILLIOT, Jim. *Print Unit Sales Fell 1.3% in 2019*. Online. In: Publishers Weekly. 2020. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/financial-reporting/article/82152-print-unit-sales-fell-1-3-in-2019.html>. [cit. 2024-06-27].

¹⁸⁰ MILLIOT, Jim. *Print book sales fell 2.6 % in 2023*. Online. In: Publishers Weekly. 2024. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/financial-reporting/article/94037-print-book-sales-fell-2-6-in-2023.html>. [cit. 2024-06-27].

¹⁸¹ MCLEAN, Kristen. *Book sales in the US are stronger than ever*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/89040-book-sales-in-the-u-s-are-stronger-than-ever.html>. [cit. 2024-06-27].

¹⁸² *Major Book Formats*. Online. In: UNIVERSITY OF MINNESOTA. Dostupné z: <https://open.lib.umn.edu/mediaandculture/chapter/3-4-major-book-formats/>. [cit. 2024-06-24].

deskami jsou obvykle zabaleny do přebalu. Odolnost formátu jej činí atraktivními jak pro autory, tak pro kupce knih. Konkurenční ekonomika dnešního nakladatelského průmyslu však způsobuje, že některé knihy nejsou v pevné vazbě nikdy vydány. Vzhledem k tomu, že výroba knih v pevné vazbě je dražší a téměř vždy stojí více než jejich brožovaná vydání, mají vydavatelé tendenci vyhradit si tento formát pro knihy, u nichž očekávají, že se budou dobře prodávat. Časté je také vydání nového titulu nejprve v pevné vazbě a následně ve vazbě měkké.¹⁸³

Nejméně oblíbeným formátem je mass market paperback, který dosahuje v průměru 34 160 000 jednotek za rok. Jedná se o nejlevnější typ měkké vazby, je obvykle menšího formátu a tlustší než trade paperback, s tenčím a méně kvalitním papírem a obálkou. Je často používán k vydávání žánrové literatury, jako jsou romance, mysteriózní thrillery a westerny. Mass market paperbacky se prodávají v různých typech obchodů, včetně knihkupectví, masových prodejců jako Walmart, a také v supermarketech a dalších netradičních prodejních místech. Cena mass market paperbacků je obvykle omezena na \$9.99, je tedy oproti ostatním formátům cenově dostupnější. Tento cenový limit je na druhou stranu jedním z důvodů, proč vydavatelé produkci tohoto typu formátu omezují. Druhým důvodem pro pokles v produkci, a tedy i prodejnosti formátu, je přechod žánrů, které byly pro tento formát typické (romance, thrillery) na formát trade paperback. Prodejnost mass market paperbacků klesá především od roku 2017. V roce 2021 tak byla prodejnost ve srovnání s rokem 2017 o 31,5 % nižší.¹⁸⁴

2.11 Autoři

2.11.1 Ochrana práv

Ochranu autorských práv v USA v současnosti upravuje Autorský zákon z roku 1976, který je průběžně novelizován. Díla vytvořená 1. ledna 1978 nebo později jsou autorských zákonem chráněna po dobu života autora a následně 70 let po jeho smrti, v případě spoluautorství 70 let po smrti posledního žijícího autora, poté se díla stávají součástí veřejného vlastnictví. V ČR a státech EU je doba trvání ochrany autorských práv obdobná. Díla zveřejněná po roce 1923 ale před rokem 1978, kterým byla 28 po vydání prodloužena jsou nicméně v USA autorskými právy

¹⁸³ *Major Book Formats*. Online. In: UNIVERSITY OF MINNESOTA. Dostupné z: <https://open.lib.umn.edu/mediaandculture/chapter/3-4-major-book-formats/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁸⁴ MILLIOT, John. *Where Are Mass Market Paperbacks Headed?* Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/90039-mass-market-paperback-sales-whither.html>. [cit. 2024-06-24].

chráněna po dobu 95 let od data vydání, následně se stávají součástí veřejného vlastnictví.¹⁸⁵ Před rokem 1978 byla autorská práva v USA regulována zákonem o autorských právech z roku 1909, který zákon stanovil dobu ochrany na 28 let s možností prodloužení o dalších 28 let. Aby se zabránilo zbytečnému propadnutí autorských práv do veřejného vlastnictví, nový zákon z roku 1976 a následné změny prodloužily dobu ochrany na 95 let od data zveřejnění pro díla, která byla vytvořena před 1. lednem 1978. Tímto krokem se zajistilo, že dříve vytvořená díla by byla chráněna obdobně jako nově vytvořená díla.

Jedním z hlavních důvodů pro přijetí nového zákona v roce 1976 byla účast USA na Mezinárodní úmluvě o autorském právu (Universal Copyright Convention) a očekávaná účast v Bernské úmluvě. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, která byla přijata v roce 1886, stanovila základní pravidla pro ochranu autorských práv v členských státech a kladla důraz na minimální dobu ochrany děl, která byla v mnoha evropských zemích stanovena na dobu života autora plus 50 let. Tuto dobu ochrany stanovil i zákon z roku 1976. V roce 1998 byl přijat Sonny Bono Copyright Term Extension Act, který dobu ochrany autorských práv prodloužil na 70 let po smrti autora.¹⁸⁶

Díla ve veřejném vlastnictví lze používat, rozmnožovat, šířit, upravovat a vystavovat bez souhlasu původního vlastníka autorských práv. U děl vytvořených na zakázku a anonymních je autorskoprávní ochrana platná 95 let od zveřejnění nebo 120 let od vytvoření, podle toho, co je kratší. Pokud má vlastník autorských práv závěť, může svá autorská práva po své smrti odkázat komukoli chce. Pokud zemře bez závěti, zdědí autorská práva jeho dědicové ze zákona.¹⁸⁷

Zásadní rozdíl mezi pojetím autorského práva v USA a ČR spočívá v převoditelnosti práv. Zatímco české pojetí prodání, a tedy i převedení autorských práv nepovoluje, lze k nim pouze poskytnout licenci, v USA je zcela možné autorská práva převést na další osobu, a to v celém rozsahu.¹⁸⁸

Autorské dílo je v USA automaticky chráněno okamžikem jeho vytvoření, stejně jako v ČR, je ovšem možné jej dále registrovat u Úřadu pro autorská práva. Přestože registrace povinná není,

¹⁸⁵ Autorský zákon USA z roku 1976, Copyright Act, Část 17 Zákoníku USA (U.S.C.), § 201 – § 205. In: *Copyright.gov* [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/92chap3.html>

¹⁸⁶ *Copyright Timeline: A History of Copyright in the United States*. Online. In: Association of Research Libraries. Dostupné z: <https://www.arl.org/copyright-timeline/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁸⁷ Autorský zákon USA z roku 1976, Copyright Act, Část 17 Zákoníku USA (U.S.C.), § 401 – § 412. In: *Copyright.gov* [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/92chap3.html>

¹⁸⁸ Autorský zákon USA z roku 1976, Copyright Act, Část 17 Zákoníku USA (U.S.C.), § 401 – § 412. In: *Copyright.gov* [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/92chap3.html>

je nutná v případech vymáhání výlučných práv z autorského práva prostřednictvím soudního sporu. Registrace vlastníků práv umožňuje také v případě soudních sporů vyžadovat peněžní náhrady za státní zastoupení apod.¹⁸⁹

Od roku 1978 funguje v USA nezisková organizace Copyright Clearance Center (CCC), která funguje podobně jako Dilia v České republice a stará se o kolektivní správu autorských práv. Organizace poskytuje licenční smlouvy na kopírování děl pro užití na akademické půdě a pro firemní účely, vybírá poplatky za použití obsahu chráněného autorskými právy, které následně odevzdává skutečným držitelům práv k dílům.¹⁹⁰

2.11.2 Agenturní zastoupení

Zcela běžné je v USA agenturní zastupování autorů. Literární agenti na trhu působí jako prostředníci mezi autory a vydavateli, pomáhají autorům zajistit knižní smlouvy a vyjednat výhodné podmínky. V České republice sice literární agentury působí, ne však v takovém měřítku, jako je tomu v USA, agenti se totiž zaměřují spíše na prosazování českých děl v zahraničí. Američtí literární agenti tedy pracují převážně s rukopisy, zatímco čeští s již vydanými díly.¹⁹¹ Převážná většina amerických vydavatelů, zejména velké vydavatelské domy, spolupráci s agenty vyžaduje, a to především proto, že agenti slouží jako jakýsi filtrační mechanismus, který zaručí, že rukopisy předložené nakladatelům jsou kvalitní a prodejné. Agenti získávají procenta z toho, co vydavatel autorovi vyplatí, obvykle 15 % ze zálohy a následných honorářů.¹⁹² Z hlediska celkového objemu uzavřených smluv s autory se mezi největší agentury dlouhodobě řadí Trident Media Group, Writers House či Andrea Brown

¹⁸⁹ <https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf>

¹⁹⁰ *NOTICE OF INQUIRY CONCERNING STRATEGIC PLAN FOR RECORDATION OF DOCUMENTS: WRITTEN COMMENTS OF COPYRIGHT CLEARANCE CENTER, INC.* Online. In: UNITED STATES COPYRIGHT OFFICE. 2014. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/docs/recordation/comments/79fr2696/CCC.pdf>. [cit. 2024-06-24].

¹⁹¹ BALDOVÁ, Eva. Role literárního agenta v překladech české beletrie [online]. Pardubice, 2021 [cit. 6. 4. 2023]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ar1hr7/>. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Marta Pató, Ph.D.

¹⁹² SHATZKIN, Mike a RIGER, Robert Paris. The Book Business. Online. In: *The Book Business (What everyone needs to know)*. New York: Oxford University Press, 2019, s. 12-13. ISBN 9780190628048. [cit. 2024-06-24].

Literary Agency.¹⁹³ Mezi historicky nejstarší literární agentury pak patří Curtis Brown Ltd., působící na trhu od roku 1914.¹⁹⁴

Autoři v USA zpravidla mohou svá díla publikovat u více nakladatelů, to však jen v případě, že nedojde k podepsání nekonkurenční doložky. Po dobu platnosti doložky totiž autor nesmí bez předchozího písemného souhlasu vydavatele napsat, upravit nebo vydat, ani nechat napsat, upravit nebo vydat v jakémkoli formátu jiné konkurenční dílo, které je podobného charakteru a týká se stejného předmětu nebo které by podle názoru vydavatele mohlo narušit nebo poškodit prodej díla.

2.12 Marketing

2.12.1 Televizní pořady

Jedním z významných pořadů je Book TV, který vysílá americká kabelová síť C-SPAN2. Jedná se o víkendový 24hodinový programový blok zaměřený na knihy a autory literatury faktu. Program obsahuje rozhovory s autory, reportáže z autorských přednášek, autogramiád a seminářů, panelové diskuse s autory, dále pak také živé přenosy z amerických knižních veletrhů a festivalů. Součástí jsou rovněž panelové diskuse s autory. Pravidelně bývá součástí programu pořad In Depth, dvouhodinový rozhovor jeden na jednoho o celém autorově díle.¹⁹⁵ Dalším významným pořadem byl po několik dekad Oprah's Book Club, který byl samostatnou odnoží populárního segmentu Oprah's Book Club z pořadu The Oprah Winfrey Show, jenž běžel v letech 1996–2011.¹⁹⁶ V roce 2012 byl knižní klub obnoven v online podobě pod názvem Oprah's Book Club 2.0.¹⁹⁷ Následně v období 2019–2021 fungovala nová verze Oprah's Book Club ve spolupráci s Apple TV+. Nové díly pořadu vycházely každé dva měsíce, přičemž byl každý díl zaměřen na jeden konkrétní titul a obsahoval rozhovor s autorem. Pořad byl integrován do Apple Books, což umožnilo upozorňovat uživatele na nové výběry, současně měl

¹⁹³ GOTTLIEB, Mark a. LITERARY AGENTS IN BOOK PUBLISHING. Online. In: *Publishers Weekly Book Publishing Almanac 2022*. USA: Skyhorse, 2021, s. 562-567. ISBN 9781510768901. Dostupné z: Everand, <https://www.everand.com/read/541687685/Publishers-Weekly-Book-Publishing-Almanac-2022-A-Master-Class-in-the-Art-of-Bringing-Books-to-Readers#>. [cit. 2024-06-24].

¹⁹⁴ CURTIS BROWN LTD. *About*. Online. Dostupné z: <https://curtisbrown.com/about/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁹⁵ C-SPAN. *BookTV*. Online. Dostupné z: <https://www.c-span.org/bookTv/>. [cit. 2024-06-24].

¹⁹⁶ *Oprah Winfrey*. Online. In: Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Oprah-Winfrey#ref168126>. [cit. 2024-06-24].

¹⁹⁷ *Oprah Winfrey launches 'Oprah's Book Club 2.0'*. Online. In: San Diego Union-Tribune. 2012, 2016. Dostupné z: <https://www.sandiegouniontribune.com/2012/06/01/oprah-winfrey-launches-oprahs-book-club-20/>. [cit. 2024-06-24].

vazbu na Americkou asociaci knihoven.¹⁹⁸ Významnou roli v rámci propagace nových knižních titulů v posledních letech hrají zejména tzv. talk shows, jako je Late Night with Seth Meyers nebo The Daily Show Trevora Noaha, kteří v rámci svých pořadů poskytují platformu i méně známým a začínajícím autorům. Součástí bývají rozhovory a diskuse o díle autorů.

2.12.2 Knižně propagační periodika

Od roku 1815 v USA funguje první americký literární časopis *The North American Review*, vydává jej University of Iowa, a to 3krát ročně. Mezi nejvýznamnější přispěvatele patří např. Ralph Waldo Emerson, William Saroyan, Walt Whitman, Mark Twain či John Steinbeck.¹⁹⁹ Jednou měsíčně vychází *Harper's Magazine*, založený nakladatelským domem Harper & Brothers, dnešní HarperCollins, roku 1850. Ačkoli první čísla časopisu obsahovala převážně texty, které již byly publikovány v Anglii, časopis brzy začal otiskovat díla amerických umělců a spisovatelů, mezi něž patřil také Jack London, Mark Twain či Henry James. V současnosti se již nejedná o čistě literární magazín, obsahem jsou i témata, jako je politika, finance, kultura apod.²⁰⁰ Nejstarším literárním čtvrtletníkem ve Spojených státech je *The Yale Review*, založený roku 1819 a vydávaný Yale University. Mimo jiné publikuje stejně jako výše zmíněná periodika tvorbu významných současných spisovatelů společně s recenzemi literárních děl. Mezi historicky významné autory, jejichž dílo bylo ve čtvrtletníku publikováno, patří např. Virginia Woolf.²⁰¹ Nejstarším fungujícím měsíčníkem zaměřeným na poezii je *Poetry*, založený v roce 1912. Periodikum se etablovalo publikováním prvních básní autorů, mezi nimiž lze jmenovat T. S. Eliota či Ezru Pounda.²⁰² Od roku 1948 je 4krát ročně vydáván také literární magazín *The Hudson Review*.²⁰³ Významnými periodiky jsou také *The New Yorker*, týdenní magazín publikující od roku 1925, a měsíčník *The New York Review of Books*. Mezi další periodika se řadí, už jen jmenovitě, také *Reed Magazine*, *The American Scholar*, *Sewanee Review*, *Prairie Schooner*, *Chicago Review*, *Northwest Review*, *The Carolina Quaterly* atd.

¹⁹⁸ VILLARREAL, Yvonne. *Oprah Winfrey partners with Apple TV+ for documentaries and her book club*. Online. In: LA Times. 2019. Dostupné z: <https://www.latimes.com/entertainment/tv/la-et-st-oprah-apple-tv-20190325-story.html>. [cit. 2024-06-24].

¹⁹⁹ NORTH AMERICA REVIEW. *About*. Online. North America Review. Dostupné z: <https://northamericanreview.org/about/>. [cit. 2024-06-24].

²⁰⁰ HARPER'S MAGAZINE. *About*. Online. Dostupné z: <https://harpers.org/about/>. [cit. 2024-06-24].

²⁰¹ THE YALE REVIEW. *About*. Online. The Yale Review. Dostupné z: <https://yalereview.org/about/>. [cit. 2024-06-24].

²⁰² *About Poetry Magazine*. Online. Poetry foundation. Dostupné z: <https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/about>. [cit. 2024-06-24].

²⁰³ *About us*. Online. The Hudson Review. Dostupné z: <https://hudsonreview.com/about-us/>. [cit. 2024-06-24].

2.12.3 Digitální platformy

Goodreads je sociální katalogizační webová stránka, která umožňuje jednotlivcům prohledávat databázi knih, anotací a recenzí. Sami uživatelé mohou do systému registrovat knihy a spoluvytvářet tak knihovní katalogy a seznamy četby. Mohou také vytvářet vlastní online čtenářské skupiny, průzkumy, ankety a vést diskuse. Služba Goodreads byla spuštěna v prosinci 2006, v současné době je vlastněna společností Amazon.²⁰⁴

Digitální platforma BookBub je služba, která pomáhá čtenářům objevovat nové knihy a autory. Poskytuje personalizovaná doporučení knih a nabídky elektronických knih. Uživatelé se mohou bezplatně zaregistrovat a vybrat si své oblíbené žánry a autory. Na základě preferencí jim budou zasílaná doporučení na míru. BookBub také upozorňuje uživatele na časově omezené bezplatné a zlevněné elektronické knihy, které odpovídají jejich zájmům.²⁰⁵

LibraryThing je sociální katalogizační webová aplikace pro ukládání a sdílení osobních knihovních sbírek. Umožňuje uživatelům katalogizovat své knihy, hudbu a filmy a spojit se s dalšími lidmi s podobnými zájmy, funguje tedy na podobném principu jako Goodreads. LibraryThing také poskytuje doporučení knih a generuje návrhy na základě knihoven uživatelů. Služba byla spuštěna v srpnu 2005.²⁰⁶

2.12.4 Sociální sítě

Významnými digitálními platformami na propagaci, objevování a často i znovuobjevování knih jsou také sociální sítě. Jedná se zejména o knižní blogy, BookTube (komunita milovníků knih, BookTuberů, na Youtube), Booktagram (knižní komunita na Instagramu). Nejnovější platformou je tzv. BookTok, který jako komunita vznikl na sociální síti Tiktok na počátku pandemie COVID-19 v roce 2020 poté, co tvůrkyně videí s uživatelským jménem @caitsbooks vytvořil video s použitím hashtagu #booktok. Čtenáři na sociální síti sdílejí doporučení ke čtení prostřednictvím krátkých videí.²⁰⁷

²⁰⁴ NARULA, Svati Kirsten. *Millions of People Reading Alone, Together: The Rise of Goodreads*. Online. In: The Atlantic. 2014. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2014/02/millions-of-people-reading-alone-together-the-rise-of-goodreads/283662/>. [cit. 2024-06-24].

²⁰⁵ BOOKBUB. *About us*. Online. BookBub. Dostupné z: <https://www.bookbub.com/home/about.php>. [cit. 2024-06-24].

²⁰⁶ LIBRARYTHING. *About*. Online. Librarything. Dostupné z: <https://www.librarything.com/about>. [cit. 2024-06-24].

²⁰⁷ TOUMA, Rafqa. *'It is surreal': the five-second book reviews going viral on TikTok*. Online. In: Guardian. 2021. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2021/nov/17/it-is-surreal-the-five-second-book-reviews-going-viral-on-tiktok>. [cit. 2024-06-24].

Kamenná i internetová knihkupectví, jako např. Barnes & Noble, ve svých prodejnách a na internetových stránkách věnovala celé sekce knihám doporučeným na BookToku. Platforma tak často vede ke zvýšení prodeje knih, některé tituly se stávají virálními a prodávají se v desítkách tisíc výtisků měsíčně.²⁰⁸ Ke každému nejprodávanějšímu titulu na BookToku existuje řada videí s popisky typu „Pokud se Vám líbí tato kniha, bude se Vám líbit také tato kniha“ apod., což následně vede ke zpopularizování dalších titulů. Na tomto jevu lze sledovat, jak široký dosah platforma skutečně má, stává se z ní jeden z dominantních hybatelů prodeje beletrie. Nejvíce doporučovaná bývá zejména beletrie v kategorii young adult, beletrie s milostnou tematikou, science fiction a fantasy. Jako názorný příklad lze uvést knihu *Píseň o Achillovi* od autorky Madeleine Miller, která byla vydána v roce 2012 v počátečním nákladu 20 000 výtisků.²⁰⁹ Prodej knihy se výrazně zvýšil v roce 2021 poté, co se titul stal díky BookToku virální, roku 2022 oznámilo nakladatelství Ecco Press, imprint HarperCollins, že se prodalo více než 2 milionů výtisků ve všech formátech. Populární a často diskutované jsou však také klasické tituly jako *Na Větrné hůrce*, *Velký Gatsby*, *Anna Karenina* apod.²¹⁰ Komunita od svého vzniku zásadně ovlivňuje nakladatelský průmysl, podporuje prodej knih, ovlivňuje, které typy knih a tituly se stanou populárními, současně poskytuje autorům příležitost získat uznání a úspěch.

2.13 Profesní organizace

Za účelem ochrany zájmů subjektů pohybujících se v knižním průmyslu a zajištění spravedlivého zacházení s nimi funguje v USA hned několik organizací. Mezi klíčové patří Asociace amerických vydavatelů,

Association of American Publishers (AAP) je hlavním národním svazem vydavatelů, zastupuje přes 400 členských organizací a aktivně se angažuje a zastupuje své členy v legislativních, obchodních otázkách či reguční politice. Vydává statistické zprávy jako AAP Statshot Monthly a AAP Statshot Annual, které poskytují informace o knižních trendech a prodejkách. AAP také podporuje gramotnost a čtenářství a pořádá konference pro své členy. V České republice funguje obdobná organizace pro vydavatele a knihkupce pod názvem Svaz českých knihkupců a nakladatelů (SČKN), který se také zabývá ochranou zájmů svých členů, poskytuje statistiky

²⁰⁸ MURRAY, Conor. *TikTok is taking the book industry by storm, and retailers are taking notice*. Online. In: NBC News. 2021. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/us-news/tiktok-taking-book-industry-storm-retailers-are-taking-notice-n1272909>. [cit. 2024-06-24].

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ HARRIS, Elizabeth A. *How TikTok Became a Best-Seller Machine*. Online. In: NY Times. 2022. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/07/01/books/tiktok-books-booktok.html>. [cit. 2024-06-24].

o knižním trhu a podporuje gramotnost. Sdružuje ovšem kromě nakladatelů i knihkupce. Ti mají v USA svou vlastní profesní organizaci.²¹¹

American Booksellers Association (ABA) je národním sdružením nezávislých knihkupců s více než 2 500 členy. Jejím cílem je zejména podpora a udržení nezávislých knihkupectví na americkém trhu. Pořádá také akce jako např. Zimní institut, tj. přední vzdělávací konference pro knihkupce. Podobně jako AAP, ABA také podporuje gramotnost a čtenářství a propaguje důležitost nakupování v nezávislých knihkupectvích.²¹²

National Writers Union (NWU) zastupuje zájmy spisovatelů na volné noze ve Spojených státech. Organizace nabízí svým členům právní podporu a poradenství, to zahrnuje pomoc s vyjednáváním smluv, ve sporech o autorská práva a podobnými právními záležitostmi souvisejícími s psaním a publikováním. Svým členům nabízí také vzdělávací programy.²¹³ Obdobě funguje v ČR Obec spisovatelů, která hájí práva spisovatelů a poskytuje jim podporu v různých aspektech jejich kariéry.²¹⁴

2.14 Digitální literatura

Na počátku sledovaného období, tedy v roce 2010, tvořil prodej e-knih pouhých 9 % z celkových 739 milionů prodaných kusů knih, ovšem již rok následující se podíl e-knih zvýšil na 21 %. Do roku 2014 vykazoval prodej elektronických knih výrazný nárůst a podíl na prodeji se pohyboval v rozmezí 28–30 %, nejvýznamnějším rokem byl pro e-knihy rok 2013, kdy se prodej vyšplhal na 243 milionů prodaných kusů, což je nejvíce za celé měřené období. Předpokládá se, že je tento nárůst důsledkem nástupu nových čtecích zařízení a platforem, jako iPad, který byl uveden na trh na počátku roku 2010.²¹⁵ Po roce 2014 začalo docházet k poklesu a v průběhu 6 let tak došlo ke 29% snížení v počtu prodaných jednotek.²¹⁶

²¹¹ *Who we are*. Online. Association of American Publishers. Dostupné z: <https://publishers.org/who-we-are/>. [cit. 2024-06-24].

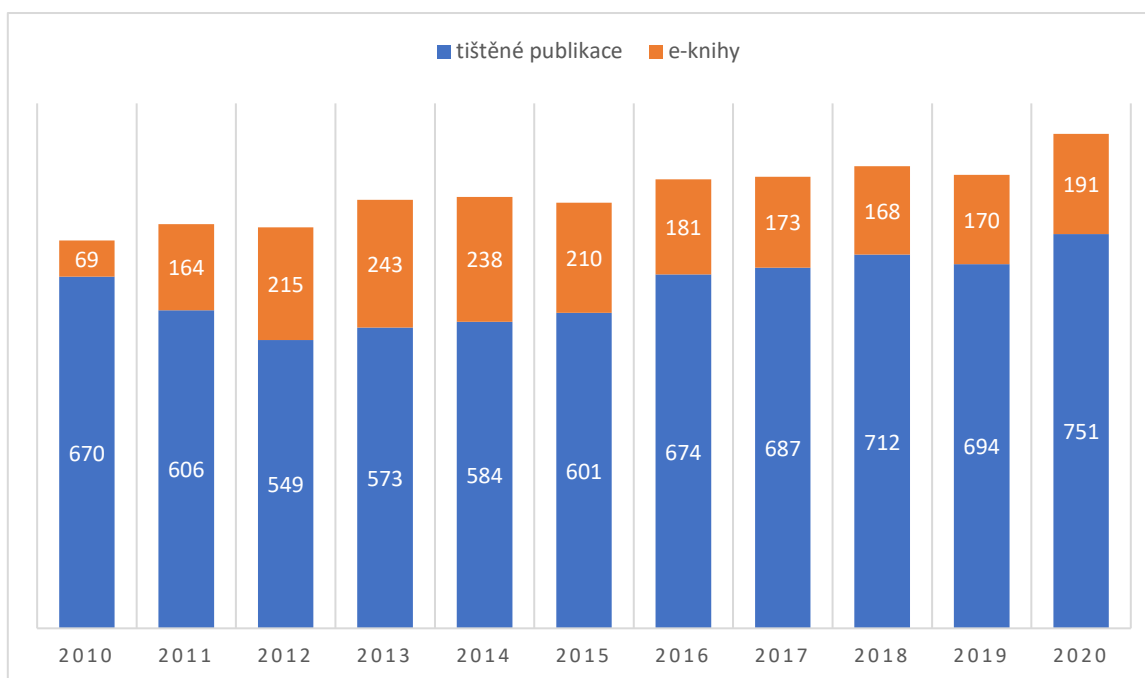
²¹² *About ABA*. Online. The American Booksellers Association. Dostupné z: <https://www.bookweb.org/about-aba>. [cit. 2024-06-24].

²¹³ *About the NWU*. Online. National Writers Union. Dostupné z: <https://nwu.org/about/>. [cit. 2024-06-24].

²¹⁴ *O obci spisovatelů ČR*. Online. Obec spisovatelů ČR. Dostupné z: <https://www.obecspisovatelu.cz/o-obci-spisovatelu-cr/>. [cit. 2024-06-24].

²¹⁵ MILLIOT, Jim a NAWOLKA, Ed. *With E-books Down Retailers Are Still Far From Out*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/digital/retailing/article/73477-with-e-books-down-e-tailers-are-still-far-from-out.html>. [cit. 2024-06-24].

²¹⁶ MILLIOT, Jim. *A Year For the (Record) Books in Publishing*. Online. In: Publishers Weekly. 2021. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/85453-a-year-for-the-record-books.html>. [cit. 2024-06-24].

Graf č. 6: Počet prodaných kusů e-knih v USA 2010-2022.

Klesající trend v prodeji e-knih lze sledovat i na ročních tržbách z prodeje, které zveřejňuje AAP. Celkové roční tržby knižního průmyslu se dlouhodobě pohybují v rozmezí 25–29 miliard USD, podíl e-knih tak v současné době činí přibližně pouze 6–8 %. Konkrétně nejnovější data pocházející z roku 2022 vykazují 7% podíl, přičemž tržby e-knih činily 1,95 miliard z celkových 28,10 miliard USD.²¹⁷

Pokles prodeje elektronických knih před rokem 2020 lze přičíst hned několika faktorům, včetně klesajícího zájmu o rozšířené formáty, jako jsou interaktivní elektronické knihy, a přetrvávajícího upřednostňování fyzických knih před elektronickými. Svou roli mohl hrát i nárůst cen e-knih v důsledku přechodu z velkoobchodních smluv na smlouvy agenturní, což vedlo k okamžitému zvýšení maloobchodních cen. K této změně došlo po vypršení zákazu agenturního stanovování cen, který byl součástí antimonopolního urovnání mezi americkým ministerstvem spravedlnosti a velkými knižními nakladateli. V roce 2012 zažalovalo americké ministerstvo spravedlnosti společnost Apple společně s nakladateli za údajné spiknutí za účelem zvýšení cen e-knih a omezení konkurence, a to především v reakci na úspěch a vysoké prodeje Amazonu, který e-knihy nabízel za 9.99 USD. V rámci urovnání vydavatelé souhlasili s dvouletým zákazem stanovování maloobchodních cen, po vypršení zákazu ovšem nakladatelé

²¹⁷ AAP StatShot Annual Report: Publishing Revenues Totaled \$28.10 Billion for 2022. Online. In: Association of American Publishers. 2023. Dostupné z: <https://publishers.org/news/aap-statshot-annual-report-publishing-revenues-totaled-28-10-billion-for-2022/>. [cit. 2024-06-24].

opět získali kontrolu nad tvorbou cen prostřednictvím agenturních smluv, a došlo tak k okamžitému nárůstu cen elektronických knih na celém americkém knižním trhu.²¹⁸ Z původních 9.99 USD, za které prodával e-knihy například Amazon, se tak ceny průměrně zvýšily na 12.99–14.99 USD.²¹⁹

Kromě toho měl na prodej tradičních e-knih vliv také nárůst počtu e-knih vydávaných vlastním nákladem, které jsou často levnější a dostupnější. Mnoho čtenářů přešlo na e-knihy vydávané vlastním nákladem, které často stojí méně než 1 USD. Tyto prodeje ovšem nejsou vždy zohledněny v uváděném poklesu prodeje e-knih tradičními vydavateli.²²⁰

Během pandemie COVID-19 došlo k výraznému nárůstu prodeje elektronických knih. V roce 2020 vzrostl prodej elektronických knih o 11 %, za příčinu zvýšeného zájmu o e-knihy lze označit pandemii COVID-19 a s ním spojené uzavření kamenných knihkupectví. Po opětovném otevření knihkupectví a zrušení pandemických omezení se začal prodej fyzických knih opět zvyšovat, zatímco prodej elektronických knih začal klesat, přesná data týkající se počtu prodaných jednotek e-knih ovšem nejsou k dispozici.

Také v České republice lze v segmentu prodeje e-knih pozorovat od roku 2011 výrazný vzestup. Zejména mezi lety 2011 a 2012 došlo k rapidnímu nárůstu, přičemž došlo k více než zdesetinásobení prodeje elektronických knih; je odhadováno, že v roce 2011 jich bylo prodáno přibližně 17 tisíc, zatímco v roce následujícím již 200 tisíc.²²¹ Tempo rychlého růstu pokračovalo i v dalších letech a v roce 2017 dosáhlo na celkovém obratu českého knižního trhu 1,7 % podílu,²²² roku 2012 se jednalo o pouhých 0,35 %.²²³

Zatímco tedy prodej e-knih v USA nestoupá již od roku 2013 a trh naopak, s výjimkou roku 2020, zaznamenává úpadek, v ČR prodeje stále rostou; meziroční nárůst se v posledních letech pohybuje zpravidla v rámci 12–14 %. Pouze roku 2020 byl stejně jako v USA zaznamenán

²¹⁸ DE LOS SANTOS, Babur; O'BRIEN, Daniel P. a WILDENBEEST, Matthijs R. *Agency Pricing and Bargaining: Evidence from the E-Book Market*. Online. In: . 2021. Dostupné z: <https://host.kelley.iu.edu/mwildenb/ebooksbargaining.pdf>. [cit. 2024-06-24].

²¹⁹ RICH, Motoko a STONE, Brad. *E-Book Price Increase May Stir Readers' Passions*. Online. In: NY Times. 2010. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2010/02/11/technology/11reader.html>. [cit. 2024-06-24].

²²⁰ MILLIOT, Alexandra. *The Plot Twist: E-Book Sales Slip, and Print Is Far From Dead*. Online. In: NY Times. 2015. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/09/23/business/media/the-plot-twist-e-book-sales-slip-and-print-is-far-from-dead.html>. [cit. 2024-06-24].

²²¹ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2012/2013. Online. SČKN, 2013. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

²²² TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018. Online. SČKN, 2018. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

²²³ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2012/2013. Online. SČKN, 2013. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

výraznější nárůst, a to 35 %.²²⁴ Důvodem stálého růstu e-knih u nás je ovšem fakt, že se jejich podíl na trhu stále pohybuje hluboko pod úrovní USA, konkrétně kolem 5 %, tj. potenciál růstu je zde vyšší.

Zatímco prodej e-knih v USA poklesl, prodej audioknih je na vzestupu, mezi lety 2018–2022 tak dle údajů AAP došlo v rámci ročních příjmů z prodeje audioknih k 60% nárůstu. Roku 2022 byl podíl audioknih na celkových tržbách knižního průmyslu 6 %.²²⁵ Roste také český trh s audioknihami, dle výročních zpráv Asociace vydavatelů audioknih se obrat maloobchodního trhu mezi roky 2018²²⁶ a 2021²²⁷ navýšil o 81 %. Meziroční nárůst se průměrně pohybuje okolo 12 %, s výjimkou roku 2019, kdy se jednalo o přibližně 39% nárůst.²²⁸

Digitální literatura je v USA produkována všemi velkými nakladatelstvími, mezi nezávislými autory jsou pak populární samovydatelské platformy, jako je např. Amazon Direct Publishing (KDP), Smashwords či Draft2Digital. Nejvyužívanějšími distribučními portály jsou Amazon Kindle, Apple Books, Barnes & Noble Nook a Kobo. Společnost Amazon si udržuje většinový podíl na trhu s elektronickými knihami, a to se svými čtečkami Kindle a tabletem Kindle Fire, společnost zaujímá 70–80 % celkového prodeje elektronických knih v USA.²²⁹ Dalšími významnými hráči jsou Nook, Apple a Kobo. Kupující elektronických knih mají tendenci nakupovat většinu svých knih prostřednictvím internetových obchodů.

Vedoucí postavení společnosti Amazon na trhu se týká i segmentu audioknih, přičemž její platforma Audible měla v roce 2022 63,4% podíl na trhu v kategorii vydávání audioknih v USA. Tato dominance se zvyšuje – za posledních pět let vzrostl tržní podíl o 54,6 %. Audible

²²⁴ TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2020/2021. Online. SČKN, 2022. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

²²⁵ AAP *StatShot Annual Report: Publishing Revenues Totaled \$28.10 Billion for 2022*. Online. In: Association of American Publishers. 2023. Dostupné z: <https://publishers.org/news/aap-statshot-annual-report-publishing-revenues-totaled-28-10-billion-for-2022/>. [cit. 2024-06-24].

²²⁶ ASOCIACE VYDAVATELŮ AUDIOKNIH. *Zpráva o trhu audioknih a mluveného slova v roce 2018 v České republice*. Online. In: AVA. 2019. Dostupné z: <https://naposlech.cz/zprava/audioknihy-2018>. [cit. 2024-06-24].

²²⁷ ASOCIACE VYDAVATELŮ AUDIOKNIH. *Zpráva o trhu audioknih a mluveného slova v roce 2021 v České republice*. Online. In: AVA. 2022. Dostupné z: <https://naposlech.cz/Naposlech/media/content/content/Zprava2021.pdf>. [cit. 2024-06-24].

²²⁸ ASOCIACE VYDAVATELŮ AUDIOKNIH. *Zpráva o trhu audioknih a mluveného slova v roce 2019 v České republice*. Online. In: AVA. 2020. Dostupné z: <https://naposlech.cz/Naposlech/media/content/content/Zprava-AVA-o-trhu-audioknih-a-mluveneho-slova-v-roce-2019-v-CR.pdf>. [cit. 2024-06-24].

²²⁹ CURCIC, Dimitrije. *Amazon Publishing Statistics*. Online. In: WORDSRATED. 2023. Dostupné z: <https://wordsrated.com/amazon-publishing-statistics/>. [cit. 2024-06-24].

generuje ročně příjmy z prodeje audioknih ve výši více než 1,19 miliardy dolarů, což ze společnosti Amazon činí největšího prodejce audioknih na světě.²³⁰

Stejně jako v ČR jsou i v USA pro distribuci e-knih nejvíce používány formáty PDF a EPUB. V současné době se k nim řadí i MOBI, původně vyvinutý jako varianta EPUBU pro Kindle, roku 2021 však Amazon skončil s podporou formátu MOBI a postupně přešel k formátu EPUB, dochází tak ke sjednocení formátu na trhu a k uživatelskému zjednodušení.²³¹

²³⁰ CURCIC, Dimitrije. *Audible Publishing Statistics*. Online. In: WORDSRATED. 2023. Dostupné z: <https://wordsrated.com/audible-publishing-statistics/>. [cit. 2024-06-24].

²³¹ *MOBI Support for Reflowable eBooks*. Online. Kindle direct publishing. Dostupné z: https://kdp.amazon.com/en_US/help/topic/GULSQMHU5MNH4EZM. [cit. 2024-06-24].

3 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat současný stav amerického knižního trhu, a proto bylo třeba nejprve stručně shrnout historický vývoj knižní kultury na území Spojených států, aby byla současná situace zařazena do širšího kontextu. Práce se snažila předložit ucelený obraz amerického knižního trhu, který může být nápomocný např. při dalším bádání či dalším srovnáváním s jinými knižními trhy.

Historický vývoj knižní kultury ve Spojených státech zahrnuje několik klíčových období, počínaje koloniální érou, kdy byla první tiskárna založena v Cambridge v Massachusetts v roce 1638. V 17. století byl knižní trh v USA malý a soustředěný především v oblasti Nové Anglie. Tiskaři, knihkupci a čtenáři zde položili základy vydavatelské kultury. Průmysl byl tehdy ovládnut především náboženskými texty, avšak postupně se začaly objevovat i nové žánry. Založení virginského tiskařství a prvních knihkupectví vedlo k decentralizaci průmyslu a rozšíření trhu. Prodej knih probíhal několika způsoby, včetně předplatného, prodeje samotným tiskařem, podomními obchodníky či knihkupci. Hezekiah Usher z Bostonu, první známý knihkupec v koloniální Americe, prodával knihy ve svém obchodě se smíšeným zbožím od roku 1647 a tyto knihy také sám vydával. Knihkupectví hrála důležitou roli při vytváření trhu pro nové autory a nové žánry literatury, jako byly politické traktáty a almanachy.

V 18. století se knižní trh dále rozvíjel. V pensylvánské Filadelfii započal tisk Andrew Bradford, který se stal prvním pensylvánským vládním tiskařem. Jeho konkurentem byl Samuel Keimer, který zaměstnával mladého Benjamina Franklina. Franklin se stal jedním z nejúspěšnějších tiskařů a vydavatelů své doby, produkoval noviny, vládní brožury, knihy a almanachy.

V 19. století nastal významný rozvoj, a to především díky technologickým inovacím, jako byl vynález parního tisku, který umožnil masovou produkci knih a dostupnost literatury širší veřejnosti. V období pozlaceného věku ve 20. století došlo k rychlé industrializaci a technologickému pokroku, což významně ovlivnilo knižní trh. Technologický pokrok, zahrnující zavedení tiskařských strojů a zlepšení dopravy, umožnil masovou produkci a distribuci knih. Decentralizace, spojená se založením tiskařství a knihkupectví mimo hlavní centra, vedla k rozšíření trhu. Nové literární žánry, jako politické traktáty a almanachy, přispěly k rozvoji literární kultury a formování veřejného mínění.

Ve 20. století došlo k dalšímu rozmachu knižního průmyslu s nástupem moderních vydavatelských domů, expanzí knižních řetězců a následně rozvojem internetového knihkupectví. Vznik e-knih a audioknih na počátku 21. století dále transformoval trh a změnil způsob, jakým lidé konzumují literaturu.

V polovině 20. století bylo ve Spojených státech mnoho nezávislých knihkupectví, která byla klíčovými kulturními a společenskými centry. S nástupem velkých knihkupeckých řetězců, jako je Barnes & Noble, a později i internetových gigantů typu Amazon, došlo k výrazné změně. Dnes jsou kamenná knihkupectví pod tlakem e-commerce, což vedlo ke snížení jejich počtu. Přesto v posledních letech zaznamenávají nezávislá knihkupectví určité oživení díky komunitní podpoře a unikátnímu zákaznickému servisu, který nemohou online prodejci nabídnout. Americký knižní trh je tak charakteristický silnou přítomností velkých vydavatelských domů i dynamicky se rozvíjejícím sektorem nezávislých nakladatelství a knihkupců.

Americký nakladatelský segment je ovládán několika velkými hráči, jako jsou Penguin Random House, HarperCollins, Simon & Schuster, Hachette Book Group a Macmillan. Tito giganti kontrolují značnou část trhu a mají velký vliv na vydavatelskou politiku. Dochází zde k významné konsolidaci trhu, kde velké koncerny skupují menší nakladatelství. Tento trend je patrný již několik desetiletí a vede k centralizaci moci a zdrojů. Nicméně, nezávislá nakladatelství stále hrají důležitou roli a často se specializují na niche žánry nebo inovativní autory. V souvislosti s touto koncentrací sil existuje v USA relativně nízký počet nakladatelství na milion obyvatel, a to zejména ve srovnání s Českou republikou. Přes velký konkurenční tlak pramenících od velkých knihkupeckých řetězců a online prodejců si nezávislá knihkupectví, si však americká nezávislá knihkupectví dokázala udržet svou pozici, a to zejména díky důrazu na místní komunity, kurátorství sortimentu a pořádání kulturních akcí.

V oblasti distribuce čelí americký trh rostoucí dominanci Ingramu, zatímco český trh je charakterizován vyváženou konkurencí mezi několika hráči s různými strategickými přístupy k distribuci a prodeji knižní produkce.

Snížení počtu knihkupectví přímo souvisí s rostoucí oblíbeností a přechodem zákazníků od tradičních prodejních míst k digitálním a online platformám, což formuje nový ekonomický kontext pro knižní průmysl v USA. Přes velký konkurenční tlak pramenících od velkých knihkupeckých řetězců a online prodejců si nezávislá knihkupectví, si však americká nezávislá

knihkupectví dokázala udržet svou pozici, a to zejména díky důrazu na místní komunity, kurátorství sortimentu a pořádání kulturních akcí.

Novelizovaný Autorský zákon z roku 1976 výrazně ovlivnil ochranu autorských práv a přizpůsobil je mezinárodním standardům, zejména prostřednictvím Bernské úmluvy. Zavedení delších lhůt ochrany umožnilo americkým autorům a vydavatelům efektivněji hospodařit s právy na svá díla. hrají rovněž důležitou roli jako spojka mezi autory a vydavateli, přičemž jejich expertíza a síť kontaktů přispívají k prosazování kvalitních literárních děl na trhu. Spolupráce s agenty také podporuje efektivní filtrování rukopisů a zajišťuje, že vydané knihy odpovídají požadavkům čtenářského trhu.

V oblasti prodeje elektronických knih v USA lze pozorovat výrazné změny v průběhu posledních let. Po počátečním nárůstu v prodeji, začal od roku 2014 podíl e-knih na trhu klesat, což bylo zapříčiněno hned několika faktory. Jedním z nich byl nárůst cen e-knih po uvolnění cenového stanovování nakladateli prostřednictvím agenturních smluv, což vedlo k zvýšení maloobchodních cen. Tato změna přišla po soudním urovnání mezi velkými nakladateli a americkým ministerstvem spravedlnosti ohledně údajného spiknutí za účelem omezení konkurence na trhu e-knih. Také Pandemie COVID-19 v roce 2020 dočasně oživila prodej elektronických knih z důvodu uzavření kamenných knihkupectví a zvýšeného zájmu o digitální formáty. Nicméně po otevření knihkupectví začal prodej fyzických knih opět dominovat, zatímco zájem o e-knihy opadl.

Na rozdíl od USA, kde prodej e-knih stagnuje či klesá, je český trh s e-knihami stále na vzestupu. Mezi lety 2011 a 2017 zaznamenal výrazný růst, což je přičítáno většímu potenciálu růstu na trhu e-knih, který zde dosud nedosáhl tak vysokého podílu jako v USA. Dominantním hráčem na trhu s e-knihami v USA je společnost Amazon, která prostřednictvím svých platforem Kindle a Kindle Fire ovládá 70–80 % tržního podílu. Dalšími významnými distributory jsou Apple, Barnes & Noble a Kobo, přičemž Amazon zůstává předním prodejcem i v segmentu audioknih díky platformě Audible, která drží více než 63 % trhu v USA. Je zřetelné, že americký knižní trh je prostředí s velmi dynamickým vývojem. Zejména role self-publishingu v poslední dekádě rapidně vzrostla, což se projevilo v rekordní roční produkci 4,5 milionu knih v roce 2019. Tradiční nakladatelství zůstávají klíčovými hráči na trhu i nadále. Překladová literatura je na trhu velmi ohrožena a představuje pouze 1–3 % celkové produkce. To současně značí, že oproti českému trhu, který je charakterem spíše importní, je americký trh charakteru exportního. Preference amerických čtenářů směřuje k formátu trade paperback, což

značí jejich zájem o kvalitnější měkkou vazbu. Zároveň je zde patrný výrazný pokles popularity mass market paperbacků, který byl ještě před rokem 2017 oblíbeným formátem. Také růst digitálních technologií významně ovlivnil způsob, jakým lidé nakupují a konzumují knihy. Elektronické knihy a audioknihy získávají na popularitě, stejně tak sociální média a online komunity posilují diskusi o knihách a umožňují objevování nových titulů. Tento dynamický vývoj představuje výzvu pro všechny segmenty knižního průmyslu, které tak musí neustále reagovat na měnící se preference čtenářů a adaptovat své strategie tak, aby udrželi konkurenceschopnost a relevantnost na trhu.

Seznam grafů

Graf č.1: Průměrná cena knih v USA 2010-2022

Graf č. 2: Vývoj počtu veřejných knihoven v USA 2000-2019

Graf č. 3: Vývoj počtu knihovních poboček v USA 2000-2019

Graf č. 4: Vývoj počtu mobilních knihoven v USA 2000-2019

Graf č. 5: Počet ročně vydaných překladových titulů v USA 2008-2013

Graf č. 6: Počet prodaných kusů e-knih v USA 2010-2022.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet nakladatelství v roce 2020 dle počtu zaměstnanců

4 Zdroje

Knížní zdroje:

RUBIN, Joan Shelley a CASPER, Scott E. Online. In: *The book: a global history*. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-967941-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/bookglobalhistor0000unse/page/680/mode/2up?q=marmaduke>. [cit. 2024-06-25].

SHATZKIN, Mike a RIGER, Robert Paris. *The Book Business*. Online. In: *The Book Business (What everyone needs to know)*. New York: Oxford University Press, 2019. ISBN 9780190628048. [cit. 2024-06-24].

TEBBEL, John William. Online. In: *A history of book publishing in the United States / Vol. I, The creation of an industry, 1630-1865*. New York: R. R. Bowker, 1972. ISBN 0-8352-0489-8. Dostupné z: Internet Archive, <https://archive.org/details/historyofbookpub0001unse/page/46/mode/2up?view=theater>. [cit. 2024-06-27].

TEBBEL, John William. Online. In: *Between covers: The rise and transformation of book publishing in America*. New York: Oxford University Press, 1987. ISBN 0-19-504-189-5. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/betweencoversris00tebb/page/n12/mode/1up>. [cit. 2024-06-25].

THOMAS, Isaiah. Online. In: *The History of Printing in America: With a Biography of Printers, and an Account of Newspapers. To which is Prefixed a Concise View of the Discovery and Progress of the Art in Other Parts of the World. In Two Volume*. Worcester: From the press of Isaiah Thomas, Jun., 1810. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/historyprinting00thomgoog/page/46/mode/2up>. [cit. 2024-06-25].

Elektronické zdroje:

AAP StatShot Annual Report: Publishing Revenues Totaled \$28.10 Billion for 2022. Online. In: Association of American Publishers. 2023. Dostupné z: <https://publishers.org/news/aap-statshot-annual-report-publishing-revenues-totaled-28-10-billion-for-2022/>. [cit. 2024-06-24].

About ABA. Online. The American Booksellers Association. Dostupné z: <https://www.bookweb.org/about-aba>. [cit. 2024-06-24].

About Poetry Magazine. Online. Poetry foundation. Dostupné z: <https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/about>. [cit. 2024-06-24].

About the NWU. Online. National Writers Union. Dostupné z: <https://nwu.org/about/>. [cit. 2024-06-24].

About us. Online. The Hudson Review. Dostupné z: <https://hudsonreview.com/about-us/>. [cit. 2024-06-24].

AMERICAN BOOKSELLER ASSOCIATION. *ReedPop Retiring Publishing Events BookExpo and BookCon*. Online. In: AMERICAN BOOKSELLER ASSOCIATION. Bookweb. 2020. Dostupné z: <https://www.bookweb.org/news/reedpop-retiring-publishing-events-bookexpo-and-bookcon-1624449>. [cit. 2024-06-24].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Banned & Challenged Classics*. Online. American Library Association. 2013. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/bbooks/frequentlychallengedbooks/classics>. [cit. 2023-11-03].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *American Library Association reports record number of unique book titles challenged in 2023*. Online. In: . 2024. Dostupné z: <https://www.ala.org/news/2024/03/american-library-association-reports-record-number-unique-book-titles>. [cit. 2024-06-24].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Definition of a Library: General Definition*. Online. American Library Association. 2022. Dostupné z: <https://libguides.ala.org/library-definition>. [cit. 2023-11-03].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Top 13 Most Challenged Books of 2022*. Online. American Library Association. 2023. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/bbooks/frequentlychallengedbooks/top10>. [cit. 2023-11-03].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Unite Against Book Bans challenges candidates to oppose censorship, support librarians and educators as election season rolls in*. Online. In: American Library Association. 2022. Dostupné z: <https://www.ala.org/news/Unite-Against-Book-Bans-Candidate-Pledge>. [cit. 2023-11-03].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Banned Books Week*. Online. American Library Association. 2012. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/bbooks/banned>. [cit. 2023-11-03].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *First Amendment and Censorship*. Online. AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. American Library Association. 2008. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/intfreedom/censorship>. [cit. 2023-11-03].

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Library Statistics and Figures: Number of Libraries in the United States*. Online. American Library Association. 2020, 3. 3. 2023. Dostupné z: <https://libguides.ala.org/c.php?g=751692&p=9132142>. [cit. 2023-11-03].

ASOCIACE VYDAVATELŮ AUDIOKNIH. *Zpráva o trhu audioknih a mluveného slova v roce 2018 v České republice*. Online. In: AVA. 2019. Dostupné z: <https://naposlech.cz/zprava/audioknihy-2018>. [cit. 2024-06-24].

ASOCIACE VYDAVATELŮ AUDIOKNIH. *Zpráva o trhu audioknih a mluveného slova v roce 2021 v České republice*. Online. In: AVA. 2022. Dostupné z: <https://naposlech.cz/Naposlech/media/content/content/Zprava2021.pdf>. [cit. 2024-06-24].

ASOCIACE VYDAVATELŮ AUDIOKNIH. *Zpráva o trhu audioknih a mluveného slova v roce 2019 v České republice*. Online. In: AVA. 2020. Dostupné z: <https://naposlech.cz/Naposlech/media/content/content/Zprava-AVA-o-trhu-audioknih-a-mluveneho-slova-v-roce-2019-v-CR.pdf>. [cit. 2024-06-24].

ASSOCIATION OF AMERICAN PUBLISHERS. *Who we are*. Online. Association of American Publishers. Dostupné z: <https://publishers.org/who-we-are/>. [cit. 2024-06-24].

ASSOCIATION OF RESEARCH LIBRARIES. *Copyright Timeline: A History of Copyright in the United States*. Online. In: Association of Research Libraries. Dostupné z: <https://www.arl.org/copyright-timeline/>. [cit. 2024-06-24].

Autorský zákon USA z roku 1976, Copyright Act, Část 17 Zákoníku USA (U.S.C.), In: *Copyright.gov* [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/92chap3.html>

BAKER & TAYLOR. *About us*. Online. Dostupné z: <https://www.baker-taylor.com/about-us>. [cit. 2024-06-24].

BAKER & TAYLOR. *About us*. Online. Dostupné z: <https://www.baker-taylor.com/about-us>. [cit. 2024-06-24].

BALDOVÁ, Eva. *Role literárního agenta v překladech české beletrie* [online]. Pardubice, 2021 [cit. 6. 4. 2023]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ar1hr7/>. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Marta Pató, Ph.D.

BARNES & NOBLE. *History*. Online. Dostupné z: <https://www.barnesandnobleinc.com/about-bn/history/>. [cit. 2024-06-24].

BARTZ, Diane. *U.S. judge says Penguin Random House book merger cannot go forward*. Online. In: Reuters. 2019. Dostupné z: <https://www.reuters.com/markets/deals/judge-rules-that-giant-us-book-merger-may-not-go-forward-2022-10-31/>. [cit. 2024-06-24].

BOOKBUB. *About us*. Online. BookBub. Dostupné z: <https://www.bookbub.com/home/about.php>. [cit. 2024-06-24].

BOWKER. *ISBN: General Questions*. Online. Dostupné z: https://www.isbn.org/faqs_general_questions#isbn_faq22. [cit. 2024-06-24].

BOWKER. *ISBNs help books get discovered!* Online. Dostupné z: <https://www.myidentifiers.com/identify-protect-your-book/isbn/buy-isbn>. [cit. 2024-06-24].

CIABATTARI, Jane. *Now There Are 5*. Online. In: Library Journal. 2013. Dostupné z: <https://www.libraryjournal.com/story/now-there-are-5>. [cit. 2024-06-24].

CLMP. *The National Endowment For the Arts Announces the 2024 Translation Fellows*. Online. In: Community of Literary Magazines and Presses. 2024. Dostupné z: <https://www.clmp.org/press-center/the-national-endowment-for-the-arts-announces-the-2024-translation-fellows/>. [cit. 2024-06-24].

COLUMBIA UNIVERSITY. *Administration of the Prizes*. Online. The Pulitzer Prizes. ©2023 The Pulitzer Prizes — Columbia University. Dostupné z: <https://www.pulitzer.org/page/administration-prizes>. [cit. 2023-11-03].

C-SPAN. *BookTV*. Online. Dostupné z: <https://www.c-span.org/bookTv/>. [cit. 2024-06-24].

CURCIC, Dimitrije. *Amazon Publishing Statistics*. Online. In: WORDSRATED. 2023. Dostupné z: <https://wordsrated.com/amazon-publishing-statistics/>. [cit. 2024-06-24].

CURCIC, Dimitrije. *Audible Publishing Statistics*. Online. In: WORDSRATED. 2023. Dostupné z: <https://wordsrated.com/audible-publishing-statistics/>. [cit. 2024-06-24].

CURTIS BROWN LTD. *About*. Online. Dostupné z: <https://curtisbrown.com/about/>. [cit. 2024-06-24].

CZECHLIT. *MK ČR program podpory vydávání překladů původní české literatury v zahraničí*. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/grant/preklad/>. [cit. 2024-06-24].

ČESKO. § 3 zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích – znění od 1. 7. 2017. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-37#p3>

ČESKO. Čl. 1 vyhlášky č. 156/2003 Sb., vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích – znění od 3. 6. 2003. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 24. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-156#cl1>

DE LOS SANTOS, Babur; O'BRIEN, Daniel P. a WILDENBEEST, Matthijs R. *Agency Pricing and Bargaining: Evidence from the E-Book Market*. Online. In: 2021. Dostupné z: <https://host.kelley.iu.edu/mwildenb/ebooksbargaining.pdf>. [cit. 2024-06-24].

DEAH, Rachel. *Ingram Acquires Perseus Distribution Business*. Online. In: Publishers Weekly. 3. 3. 2016. 1. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/69565-ingram-acquires-perseus-distribution-business.html>. [cit. 2024-06-24].

DIAMOND COMICS DISTRIBUTORS. *About Diamond*. Online. Dostupné z: <https://www.diamondcomics.com/Article/24292-About-Diamond>. [cit. 2024-06-24].

ERICAN LIBRARY ASSOCIATION. *Definition of a Library: General Definition*. Online. Dostupné z: <https://libguides.ala.org/library-definition>. [cit. 2024-06-24].

EUROMEDIA. *O nakladatelství*. Online. Dostupné z: [https://www.euromedia.cz/onakladatelstvi/..](https://www.euromedia.cz/onakladatelstvi/) [cit. 2024-06-24].

FLURY, Jim. *Average Book Prices 2022 Document*. Online excel dokument. In: THE LIBRARY NETWORK. 2023. Dostupné z: <https://tln.org/news/633564/Average-Book-Prices-2022-Document.htm>. [cit. 2024-06-27].

GOTTLIEB, Mark a. LITERARY AGENTS IN BOOK PUBLISHING. Online. In: *Publishers Weekly Book Publishing Almanac 2022*. USA: Skyhorse, 2021, s. 562-567.

ISBN 9781510768901. Dostupné z: Everand, <https://www.everand.com/read/541687685/Publishers-Weekly-Book-Publishing-Almanac-2022-A-Master-Class-in-the-Art-of-Bringing-Books-to-Readers#>. [cit. 2024-06-24].

GREŇ, Lenka; LIPÁR, Ondřej; MARKOVÁ, Michala a ŠVEC, Michal. *Závěrečná zpráva k projektu Specifika beletristické literatury a uměleckého překladu a identifikace profesí do nich zapojených*. 2022. Dostupné také z: <https://asociacespisovatelu.cz/wp-content/uploads/2023/05/asociace-spisovatelu-vyzkum-status-umelce---zaverecna-zprava.pdf>.

HACHETTE BOOK GROUP. *About Hachette Book Group*. Online. C2024. Dostupné z: <https://www.hachettebookgroup.com/landing-page/about-hachette-book-group-2/>. [cit. 2024-06-24].

HAIT, Andrew W. *Despite Our Love of All Things Electronic, Bookstores Still Relevant This Holiday Season*. Online. In: United States Census Bureau. 2021. Dostupné z: <https://www.census.gov/library/stories/2021/12/do-not-turn-the-page-on-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

HAIT, Andrew W. *Despite Our Love of All Things Electronic, Bookstores Still Relevant This Holiday Season*. Online. In: United States Census Bureau. 2021. Dostupné z: <https://www.census.gov/library/stories/2021/12/do-not-turn-the-page-on-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

HARPER'S MAGAZINE. *About*. Online. Dostupné z: <https://harpers.org/about/>. [cit. 2024-06-24].

HARPERCOLLINS. *Our history*. Online. C2024. Dostupné z: <https://www.harpercollins.com/pages/aboutus#:~:text=Our%20History,-The%20house%20of&text=HarperCollins%20was%20founded%20in%201817,was%20acquired%20by%20News%20Corporation.>. [cit. 2024-06-24].

HARRIS, Elizabeth A. *How Barnes & Noble Went From Villain to Hero*. Online. In: NY Times. 2022. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/04/15/arts/barnes-noble-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

HARRIS, Elizabeth A. *How TikTok Became a Best-Seller Machine*. Online. In: NY Times. 2022. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/07/01/books/tiktok-books-booktok.html>. [cit. 2024-06-24].

HARRIS, Elizabeth A. *How to Sell Books in 2020: Put Them Near the Toilet Paper: Book sales jumped this spring at big-box stores, which stayed open and stocked essentials while other shops closed*. Online. In: NY Times. 2022. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/07/22/books/books-coronavirus-retail-walmart-target-costco.html>. [cit. 2024-06-24].

HARTMAN, Ivan. *Jak žijí čeští spisovatelé? Uživí se akorát Michal Viewegh a čtení pro dívky*. Online. *Hospodářské noviny*. 2015. Dostupné z: <https://art.hn.cz/c1-55073270-viewegh-a-cteni-pro-divky-tezke-vahy-knizniho-podnikani>. [cit. 2024-06-24].

CHARLIE, Savage. Government Lawsuit Over John Bolton's Memoir May Proceed, Judge Rules. Online. *The New York Times*. 2020. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/10/01/us/politics/john-bolton-book-proceeds-lawsuit.html>. [cit. 2023-11-03].

CHAVEZ, Nicole. There were 155 efforts to censor books in US schools and libraries, group says. Online. *CNN*. 2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/11/30/us/book-banning-american-library-association-statement/index.html>. [cit. 2023-11-03].

INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. *Grants to States*. Online. Institute of Museum and Library Services. Dostupné z: <https://www.imls.gov/grants/grant-programs/grants-states>. [cit. 2023-11-03].

INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. *Public Libraries Survey*. Online. In: INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. 2023. Dostupné z: <https://www.imls.gov/research-evaluation/data-collection/public-libraries-survey>. [cit. 2024-06-27].

INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. *Public Libraries Survey*. Online. In: INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. 2023. Dostupné z: <https://www.imls.gov/research-evaluation/data-collection/public-libraries-survey>. [cit. 2024-06-27].

INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. *Public Libraries Survey*. Online. In: INSTITUTE OF MUSEUM AND LIBRARY SERVICES. 2023. Dostupné z: <https://www.imls.gov/research-evaluation/data-collection/public-libraries-survey>. [cit. 2024-06-27].

JARRARD, Sydney. *BookExpo and BookCon Postponed to 2021*. Online. In: AMERICAN BOOKSELLER ASSOCIATION. Bookweb. 2020. Dostupné z: <https://www.bookweb.org/news/bookexpo-and-bookcon-postponed-2021-576910>. [cit. 2024-06-24].

KIRCH, Claire. *US Book Fairs Show the Pulse of the Book Biz*. Online. In: Publishers Weekly. 2020. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/trade-shows-events/article/88999-u-s-book-fairs-show-the-pulse-of-the-book-biz.html>. [cit. 2024-06-24].

KNOEDELSEDER JR, WILLIAM K. *W. Germany's Bertelsmann on Buying Spree in the U.S.* Online. In: LA Times. 1988. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1988-09-18-fi-3216-story.html>. [cit. 2024-06-24].

KRAUSE, Matt. Krause book list. Online. 2021. Dostupné z: <https://static.texastribune.org/media/files/94fee7ff93eff9609f141433e41f8ae1/krausebooklist.pdf>. [cit. 2023-11-03].

LA TIMES. *Festival of books*. Online. LA Times. Dostupné z: <https://events.latimes.com/festivalofbooks/about/>. [cit. 2024-06-24].

LAGARDERE. *Lagardère to acquire Time Warner Book Group*. Online. In: Lagardere. 2006. Dostupné z: <https://www.lagardere.com/en/press-release/lagardere-to-acquire-time-warner-book-group/>. [cit. 2024-06-24].

LAGARDERE. *Lagardère announces the completion by Hachette Book Group of the acquisition of Workman Publishing*. Online. In: Lagardere. 2021. Dostupné z: <https://www.lagardere.com/en/press-release/lagardere-announces-the-completion-by-hachette-book-group-of-the-acquisition-of-workman-publishing/e-completes-worthy-purchase.html>. [cit. 2024-06-24].

LEEPER, Don. *Book Distributors and Book Wholesalers: What's the Difference?* Online. In: Bookmobile. 2016. Dostupné z: <https://www.bookmobile.com/opinion/book-distributors-and-book-wholesalers-whats-the-difference/>. [cit. 2024-06-25].

LIBRARYTHING. *About*. Online. Librarything. Dostupné z: <https://www.librarything.com/about>. [cit. 2024-06-24].

LITERARY WOMEN. *OUR HISTORY AND MISSION*. Online. LITERARY WOMEN. Dostupné z: <https://www.literarywomen.org/about-us.php>. [cit. 2024-06-24].

MACMILLAN. *About Us*. Online. C2024. Dostupné z: <https://us.macmillan.com/about/#:~:text=About%20Macmillan&text=U.S.%20publishers%20include%20Celadon%20Books,Group%2C%20and%20Tor%20Publishing%20Group.> [cit. 2024-06-24].

MACMILLAN. *The Macmillan Story*. Online. C2024. Dostupné z: <https://read.macmillan.com/lp/the-macmillan-story/>. [cit. 2024-06-24].

MAHER, John. *Ingram Launches Ingram Academic Services*. Online. In: Publishers Weekly. 2016. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/71015-ingram-launches-ingram-academic-services.html>. [cit. 2024-06-24].

Major Book Formats. Online. In: UNIVERSITY OF MINNESOTA. Dostupné z: <https://open.lib.umn.edu/mediaandculture/chapter/3-4-major-book-formats/>. [cit. 2024-06-24].

MCDOWELL, Edwin. PENGUIN AGREES TO BUY NEW AMERICAN LIBRARY. Online. *NY Times*. 1986, s. 23. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1986/10/01/garden/penguin-agrees-to-buy-new-american-library.html>. [cit. 2024-06-24]. 1

MCLEAN, Kristen. *Book sales in the US are stronger than ever*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/89040-book-sales-in-the-u-s-are-stronger-than-ever.html>. [cit. 2024-06-27].

MEEHAN, Kasey. *Banned in the USA: State Laws Supercharge Book Suppression in Schools*. Online. PEN America. 2023. Dostupné z: <https://pen.org/report/banned-in-the-usa-state-laws-supercharge-book-suppression-in-schools/>. [cit. 2023-11-03].

MILLIOT, Alexandra. *The Plot Twist: E-Book Sales Slip, and Print Is Far From Dead*. Online. In: NY Times. 2015. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/09/23/business/media/the-plot-twist-e-book-sales-slip-and-print-is-far-from-dead.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim a MAHER, John. *Penguin Random House Take Minority Stake in Sourcebooks*. Online. In: Publishers Weekly. 2019. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/80139-prh-takes-minority-stake-in-sourcebooks.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim a NAWOLKA, Ed. *With E-books Down Retailers Are Still Far From Out*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/digital/retailing/article/73477-with-e-books-down-e-tailers-are-still-far-from-out.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *A Year For the (Record) Books in Publishing*. Online. In: Publishers Weekly. 2021. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/85453-a-year-for-the-record-books.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Hachette Completes Worthy Purchase*. Online. In: Publishers Weekly. 2018. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/78055-hachette-completes-worthy-purchase.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *How Ingram Content Group Became a 2 Billion Company*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/86111-how-ingram-content-group-became-a-2-billion-company.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Over the past 25 years, the big publishers got bigger and fewer*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/89038-over-the-past-25-years-the-big-publishers-got-bigger-and-fewer.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Penguin Random House buys Sasquatch Books*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/74967-prh-buys-sasquatch-books.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Perseus Purchase Boosts Lagardere 2016 Revenue*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/financial-reporting/article/72749-perseus-purchase-boosts-lagardere-2016-revenue.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Print book sales fell 2.6 % in 2023*. Online. In: Publishers Weekly. 2024. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/financial-reporting/article/94037-print-book-sales-fell-2-6-in-2023.html>. [cit. 2024-06-27].

MILLIOT, Jim. *Print Unit Sales Fell 1.3% in 2019*. Online. In: Publishers Weekly. 2020. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/financial-reporting/article/82152-print-unit-sales-fell-1-3-in-2019.html>. [cit. 2024-06-27].

MILLIOT, Jim. *Ranking americas largest publishers*. Online. In: Publishers Weekly. 2017. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/72889-ranking-america-s-largest-publishers.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Readerlink Adds To Its Distribution Business*. Online. In: Publishers Weekly. 2016. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/70094-readerlink-adds-to-its-distribution-business.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Readerlink Buys Studio Fun Assets*. Online. In: Publishers Weekly. 2016. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-industry-news/article/71800-readerlink-buys-studio-fun-assets.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, Jim. *Self Publishing Is Thriving According to Bowker Report*. Online. In: Publishers Weekly. 2023. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/91574-self-publishing-is-thriving-according-to-bowker-report.html>. [cit. 2024-06-24].

MILLIOT, John. *Where Are Mass Market Paperbacks Headed?* Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/90039-mass-market-paperback-sales-whither.html>. [cit. 2024-06-24].

MK ČR. *Podpora vydání české literatury v překladu*. Online. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/podpora-vydani-ceske-literatury-v-prekladu-cs-517>. [cit. 2024-06-24].

MK ČR. *Podpora vydávání knih*. Online. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/podpora-vydavani-knih-cs-1953>. [cit. 2024-06-24].

MURRAY, Conor. *TikTok is taking the book industry by storm, and retailers are taking notice*. Online. In: NBC News. 2021. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/us-news/tiktok-taking-book-industry-storm-retailers-are-taking-notice-n1272909>. [cit. 2024-06-24].

MUTIKANI, Lucia. *U.S. judge denies Trump's bid to block Bolton's book but criticizes ex-adviser*. Online. *Reuters*. 2020. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-bolton-book-idCAKBN23R0LW>. [cit. 2023-11-03].

NARULA, Svati Kirsten. *Millions of People Reading Alone, Together: The Rise of Goodreads*. Online. In: The Atlantic. 2014. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2014/02/millions-of-people-reading-alone-together-the-rise-of-goodreads/283662/>. [cit. 2024-06-24].

NATANSON, Hannah. *School book bans and challenges, at record highs, are rising again*. Online. In: The Washington Post. 2022. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/education/2022/09/19/school-book-bans-challenges-record-highs-are-rising-again/>. [cit. 2024-06-24].

NATIONAL BOOK FOUNDATION. *How the National Book Awards Work*. Online. National Book Foundation. Dostupné z: <https://www.nationalbook.org/national-book-awards/how-works/>. [cit. 2023-11-03].nationalbook.org/national-book-awards/how-works/

NATIONAL CENTER FOR EDUCATION STATISTICS. *Collections, staff, and operating expenditures of degree-granting postsecondary institution libraries: Selected years, 2001-02 through 2019-20*. Online. National Center for Education Statistics. 2022. Dostupné z: https://nces.ed.gov/programs/digest/d21/tables/dt21_701.40.asp. [cit. 2023-11-03].

NATIONAL ENDOWMENT FOR THE ARTS. *Literary Arts*. Online. National Endowment for the Arts. Dostupné z: <https://www.arts.gov/impact/literary-arts>. [cit. 2023-11-03].

NAWOTKA, Ed. *Half Price Books Celebrates Its 50th Anniversary*. Online. In: Publishers Weekly. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/90090-half-price-books-celebrates-its-50th-anniversary.html>. [cit. 2024-06-24].

NEW LEAF PUBLISHING GROUP. *About us*. Online. Dostupné z: <https://www.nlpg.com/about-nlpg>. [cit. 2024-06-24].

NOGUCHI, Yuki. *Why Borders Failed While Barnes & Noble Survived*. Online. In: NPR.org. 2011. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/04/15/arts/barnes-noble-bookstores.html>. [cit. 2024-06-24].

NORTH AMERICA REVIEW. *About*. Online. North America Review. Dostupné z: <https://northamericanreview.org/about>. [cit. 2024-06-24].

NOTICE OF INQUIRY CONCERNING STRATEGIC PLAN FOR RECORDATION OF DOCUMENTS: WRITTEN COMMENTS OF COPYRIGHT CLEARANCE CENTER, INC. Online. In: UNITED STATES COPYRIGHT OFFICE. 2014. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/docs/recordation/comments/79fr2696/CCC.pdf>. [cit. 2024-06-24].

O obci spisovatelů ČR. Online. Obec spisovatelů ČR. Dostupné z: <https://www.obecspisovatelu.cz/o-obci-spisovatelu-cr/>. [cit. 2024-06-24].

Oprah Winfrey launches 'Oprah's Book Club 2.0'. Online. In: San Diego Union-Tribune. 2012, 2016. Dostupné z: <https://www.sandiegouniontribune.com/2012/06/01/oprah-winfrey-launches-oprahs-book-club-20/>. [cit. 2024-06-24].

Oprah Winfrey. Online. In: Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Oprah-Winfrey#ref168126>. [cit. 2024-06-24].

PEN AMERICA. *BOLTON LAWSUIT "SMACKS OF DESPERATION"*. Online. In: PEN AMERICA. PEN America. June 16, 2020. Dostupné z: <https://pen.org/press-release/bolton-lawsuit-smacks-of-desperation/>. [cit. 2023-11-03].

PEN AMERICA. *Spineless Shelves: Two Years of Book Banning*. Online. In: PEN America. 2024. Dostupné z: <https://pen.org/spineless-shelves/>. [cit. 2024-06-24].

PEN AMERICA. *Literary Awards*. Online. PEN America. ©2023. Dostupné z: <https://pen.org/literary-awards/awards/#>. [cit. 2023-11-03].

PENGUIN RANDOM HOUSE. *Bertelsmann Acquires Full Ownership of Penguin Random House*. Online. In: Penguin random house. 2019. Dostupné

z: <https://global.penguinrandomhouse.com/announcements/bertelsmann-acquires-full-ownership-of-penguin-random-house/>. [cit. 2024-06-24].

PENGUIN RANDOM HOUSE. *Company history*. Online. Penguin random house. C2013-2024 P. Dostupné z: <https://global.penguinrandomhouse.com/company-history/>. [cit. 2024-06-24].

Penguin, Paperback House, Will Be Merged Into S. Pearson, British Holding Company. Online. *NY Times*. 1970, s. 33. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1970/07/09/archives/penguin-paperback-house-will-be-merged-into-s-pearson-british.html>. [cit. 2024-06-24].

POWELL, Michael. In Texas, a Battle Over What Can Be Taught, and What Books Can Be Read. Online. *The New York Times*. 2021. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/12/10/us/texas-critical-race-theory-ban-books.html>. [cit. 2023-11-03]. 1

PR NEWSWIRE. *Traditional Print Book Production Dipped Slightly in 2013, Says Bowker*. Online. In: PR Newswire. 2014. Dostupné z: <https://www.prnewswire.com/news-releases/traditional-print-book-production-dipped-slightly-in-2013-says-bowker-269980391.html>. [cit. 2024-06-24].

PUBLISHERS WEEKLY. *Levy Home Entertainment Sold To Investment Group*. Online. In: Publishers Weekly. 2011. Dostupné z: [ps://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/48966-levy-home-entertainment-sold-to-investment-group.html](https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/48966-levy-home-entertainment-sold-to-investment-group.html). [cit. 2024-06-24].

PUBLISHERS WEEKLY. *News Corp, HarperCollins Complete Purchase of Harlequin*. Online. In: 2014. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/63529-news-corp-harpercollins-complete-purchase-of-harlequin.html>. [cit. 2024-06-24].

PUBLISHERS WEEKLY. *Readerlink Expands Distribution Business*. Online. In: Publishers Weekly. 2011. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/61674-readerlink-expands-distribution-business.html>. [cit. 2024-06-24].

PUBLISHERS WEEKLY. *Translation Database Publishers Weekly*. Online. In: Publishers Weekly. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/translation/home/index.html>. [cit. 2024-06-24].

RAFFAELLI, Ryan L. *Reinventing Retail: The Novel Resurgence of Independent Bookstores*. Online. Harvard: Harvard Business School, 2020. Dostupné také z: https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/20-068_c19963e7-506c-479a-beb4-bb339cd293ee.pdf.

RAUGUST, Karen. *Readerlink Acquires Dreamtivity*. Online. In: Publishers Weekly. 2021. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/industry-deals/article/86432-readerlink-acquires-dreamtivity.html>. [cit. 2024-06-24].

RAVEN, James. Part three. The importation of books in the eighteenth century. Online. In: *The Colonial book in the Atlantic world*. North Carolina: University of North Carolina Press, 2007, s. 183-197. ISBN 978-0-8078-3404-6. Dostupné z: Internet archive, <https://archive.org/details/colonialbookinat0001unse/page/183/mode/1up>. [cit. 2024-06-27].

READERLINK. *Who we are*. Online. Dostupné z: <https://www.readerlink.com/who-we-are/>. [cit. 2024-06-24].

RICH, Motoko a STONE, Brad. *E-Book Price Increase May Stir Readers' Passions*. Online. In: NY Times. 2010. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2010/02/11/technology/11reader.html>. [cit. 2024-06-24].

RICHMAN, Talia a SMITH, Corbett. Books probed by a Texas lawmaker by women, people of color, LGBTQ writers. They're asking: 'Really?'. Online. *The Dallas Morning News*. 2021. Dostupné z: <https://www.dallasnews.com/news/education/2021/10/28/books-probed-by-a-texas-lawmaker-by-women-people-of-color-lgbtq-writers-theyre-asking-really/>. [cit. 2023-11-03].

ROSEN, Judith. Distribution Powerhouse: Ingram solidifies its place as the largest distributor for indie publishers. Online. *Publishers Weekly*. 2018, č. 265, s. 16. Dostupné z: Gale Literature Resource Center, link.gale.com/apps/doc/A523888978/LitRC?u=palacky&sid=googleScholar&xid=2135cbf2. [cit. 2024-06-24].

ROSEN, Judith. *The Book Wholesaling World Is Consolidating Too*. Online. In: *Publishers Weekly*. 2022, 19. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/bookselling/article/89024-the-book-wholesaling-world-is-consolidating-too.html>. [cit. 2024-06-24].

SCHELAND, Nora. *Copyright Deposit Requirements May Be Easier Than You Think*. Online. In: Library of Congress Blogs. 2023. Dostupné z: <https://blogs.loc.gov/copyright/2023/03/copyright-deposit-requirements-may-be-easier-than-you-think/#:~:text=There%20are%20two%20limited%20exceptions,of%20Congress%20expressly%20demands%20them..> [cit. 2024-06-24].

SIMON AND SCHUSTER. *Business timeline*. Online. C2024. Dostupné z: <https://about.simonandschuster.biz/business-timeline/>. [cit. 2024-06-24].

SOLOMON, Andrew. My Book Was Censored in China. Now It's Blacklisted — in Texas. Online. *The New York Times*. 2021. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/11/23/books/review/far-from-the-tree-matt-krause-texas-book-blacklist-ban.html>. [cit. 2023-11-03].

STRATFORD, Theresa. *Young Adult authors, readers flock to Charleston's annual YALLFest*. Online. In: Post and courier. 2022. Dostupné z: https://www.postandcourier.com/lowcountryparent/families/young-adult-authors-readers-flock-to-charlestons-annual-yallfest/article_e8e379ea-5fad-11ed-af3d-cb21fc242653.html. [cit. 2024-06-24].

STREITFELD, David a FARHI, Paul. *RANDOM HOUSE SOLD TO GERMAN PUBLISHER*. Online. In: Washington Post. 1998. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1998/03/24/random-house-sold-to-german-publisher/6e86ca75-306d-4fe5-af6a-85e35d3c0817/>. [cit. 2024-06-24].

ŠTIČKOVÁ, Anna. *Sleva u knih není zadarmo Sleva u knih není zadarmo*. Online. In: Iliteratura.cz. 2021. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/44011-sleva-u-knih-neni-zadarmo>. [cit. 2024-06-24].

TALBOT, Dean. *Number of books published per year*. Online. In: Wordsrated. 2022. Dostupné z: <https://wordsrated.com/number-of-books-published-per-year-2021/>. [cit. 2024-06-24].

TAX FONDATION. *State and Local Sales Tax Rates, Midyear 2023*. Online. In: Tax Foundation. 2023. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/data/all/state/2023-sales-tax-rates-midyear/>. [cit. 2024-06-24].

TAX FOUNDATION. *Taxes In Alaska*. Online. In: Tax Foundation. 2023. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/location/alaska/page/5/>. [cit. 2024-06-24].

TAX JAR. *Sales tax by state: should you charge sales tax on digital products?* Online. In: Tax Jar. 2024. Dostupné z: <https://www.taxjar.com/blog/sales-tax-digital-products>. [cit. 2024-06-24].

THE YALE REVIEW. *About*. Online. The Yale Review. Dostupné z: <https://yalereview.org/about>. [cit. 2024-06-24].

THOMPSON REUTERS. *What is sales tax?* Online. In: Thompson Reuters. 2023. Dostupné z: <https://tax.thomsonreuters.com/blog/what-is-sales-tax/#what-is-vat-tax>. [cit. 2024-06-24].

THOMPSON, John B. a THOMPSON, John B. *The struggle for visibility*. Online. In: *Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century*. 2. Polity, 2013, s. 239-243. ISBN 978-0745661063. [cit. 2024-06-24].

TOUMA, Rafqa. *'It is surreal': the five-second book reviews going viral on TikTok*. Online. In: Guardian. 2021. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2021/nov/17/it-is-surreal-the-five-second-book-reviews-going-viral-on-tiktok>. [cit. 2024-06-24].

TRACHTENBERG, Jeffrey A. Trachtenberg. *Hachette to Buy Disney's Hyperion Book Unit: Disney Had Put Boutique Publisher Up for Sale*. Online. In: The Wall Street Journal. 2013. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/SB10001424127887323873904578573673202086526>. [cit. 2024-06-24].

TUCKER, David H. a URWIN, George. *The flourishing book trade: 1550–1800: The 19th century*. Online. In: Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/publishing/Spread-of-education-and-literacy>. [cit. 2024-06-27].

TUREČKOVÁ, Marcela, ed. *Zpráva o českém knižním trhu 2012/2013*. Online. SČKN, 2013. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2016/2017. Online. SČKN, 2017. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018. Online. SČKN, 2018. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2020/2021 [online]. SČKN, 2021. [cit. 2024-06-24] Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

TUREČKOVÁ, Marcela, ed. Zpráva o českém knižním trhu 2020/2021. Online. SČKN, 2022. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.sckn.cz/zpravy-o-ceskem-kniznim-trhu>.

UNITED STATES CENSUS BUREAU. *County Business Patterns 451211: Book stores: CB2100CBP All Sectors: County Business Patterns, including ZIP Code Business Patterns, by Legal Form of Organization and Employment Size Class for the U.S., States, and Selected Geographies: 2021*. Online databáze. 2021. Dostupné také z: <https://data.census.gov/table/CBP2021.CB2100CBP?g=010XX00US&n=451211>.

UNITED STATES CENSUS BUREAU. *Economical Survey: CB2100CBP All Sectors: County Business Patterns, including ZIP Code Business Patterns, by Legal Form of Organization and Employment Size Class for the U.S., States, and Selected Geographies: 2021*. Online databáze. 2021. Dostupné také z: <https://data.census.gov/table?g=010XX00US&y=2021&n=511130>.

VILLARREAL, Yvonne. *Oprah Winfrey partners with Apple TV+ for documentaries and her book club*. Online. In: LA Times. 2019. Dostupné z: <https://www.latimes.com/entertainment/tv/la-et-st-oprah-apple-tv-20190325-story.html>. [cit. 2024-06-24].

WHITMAN, Alden. *Viking Press Is Sold to Penguin Books*. Online. *NY Times*. 1975, s. 24. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1975/11/11/archives/viking-press-is-sold-to-penguin-books.html>. [cit. 2024-06-24].

WIPO. *The Global Publishing Industry in 2021*. Online. In: WIPO. 2023. Dostupné z: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4652>. [cit. 2024-06-24].

ZALUSKY, Steve. *The State of America's Libraries 2021: A Report from the American Library Association*. Online. In: AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. S. 6-11. Dostupné z: <https://www.ala.org/news/sites/ala.org.news/files/content/state-of-americas-libraries-special-report-pandemic-year-two.pdf>. [cit. 2023-11-03]

ZSU 2022 *Neperiodické publikace*. Online. In: Statistika kultury ČR. 2023. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2023/11/ZSU_2022_Neperiodicke-publikace.pdf. [cit. 2024-06-24].